

JUL. VERNEA DUBROVNIČENE CESTY VÝBOR ROMA

58431

JULES VERNE

NAKLADATELSTVÍ JOS. R. VILÍMKA V PRAZE

Spálená ulice. č. 13. n.

vydalo a všem přátelům pěkného a zajímavého čtení doporučuje následující dobré zábavné knihy:

1792—1794. Vojenské novelly z velké doby. Napsal Pavel Albiéri. S titulní ilustrací Jar. Věšina. 208 stran 8°. Cena brož. 1 zl. 20 kr., skvost váz. 2 zl. 20 kr.

OBSAH: Smutná mše ve Forně. (List z minulosti). — Za zračenou trojeji. (Historie Václava Kleina). — Nerozumím jim. (Psychologická studie). — Pro cizí vlast. (Povídka odsouzenovca). Povídka o nadšení. (Štédro-večerní skizka). — Fleuruský zajatec. (Vypravování šedého veterána.)

V zajetí Armidy. Když jsme táhli na Paříž.

Vojenské novelly z válek Napoleonských od Pavla Albiéri-a. Se 96 skvostnými ilustracemi Venceslava Černého. 327 stran 8° eleg. úpravy. Cena brož. 2 zl. 10 kr. skv. váz. 2 zl. 90 kr. Vydáno a lze odebrati v sešitech: 9 po 20 kr., 10. za 30 kr.

Vybrané obrázky Krakovské.

Napsal M. Balucki. Přeložil Albrecht J. Kroupa. 264 str. 8°. Cena brož. 1 zl. **OBSAH:** V starém domě. Na Boží Tělo. Městská svatba. Vášeň ku knihám. Překvapení. Kuchyně pod schody. Pro koho sbíral. Poslední z pěti. Chata za vsí. Stará Moškova. U panské killy.

Eugen Aram.

Román o dvou dílech od Ed. Lyttona Bulwera. Přeložil Pavel Černý. 740 stran 8°. Cena brož. 2 zl., vknusné váz. 2 zl. 90 kr.

Dětské kartony.

Novelly a povídky J. Červenky. 146 stran 8°. Cena brož. 1 zl., skvostné váz. 2 zl. **OBSAH:** Na vlastním člunu. Raněné srdce. Na skalním srázu. Matky Gracchů. Z osamělého mlýna. Trest. Slechtné duše.

Novellv J. Červenky.

208 stran 8°. Cena brož. 1 zl. 20 kr., skvost. váz. 2 zl. 20 kr. **OBSAH:** Dobrá rána. Jarní sen. Idylla z horského mlýna. Pro jeden cit. Suchá větev. Sara. Smíření. Povídka z údolí Růže cirků.

Román na moři.

Námořský román dra. S. Hellera. S 93 skvostnými ilustracemi Venc. Černého. 344 str. 8°. Cena brož. 2 zl. 20 kr., skvostné váz. 3 zl. Vydáno a lze odebrati v 11 sešitech po 20 kr.

Historik učitelské.

Povídka a humoresky ze života učitelského. Uspořádal Fr. J. Mašín a Al. Herodes. 197 stran 8°. Cena 1 zl.

Polské paní a dívky.

Nezabudky z knih, cest a ze života od Ed. v. Jelínka. 202 strany m. 8°. Cena skvost. váz. 1 zl. 40 kr.

OBSAH: Část první: Polky. List z dějin národního a společenského života. — Část druhá: Vzpomínky z cest. Vanda. (Jak jsou Polky vděčný.) Zosia. (Milostný mandát mezi Petrohradem a Litvou.) Maria. (Relikvie po dobrém polském králi.) Gilda. (V židovské krmě na haličském pomezí.) Sylvina. (Diamanty.) Anděla. (Růžové keře.)

Uskoki.

Román z bojů jihoslovanských za svobodu od T. T. Jeze. Přel. Arnost Schwab-Polabský. 698 str. 8°. Cena brož. 2 zl., váz. (každý díl samostatně) 2 zl. 90 kr.

Na bojišti.

Episody z vlášského povstání roku 1848 od Jana Klecandý. S titulní ilustrací. 172 stran 8°. Cena brožovaná 1 zl., skvostné vázáné 2 zl.

OBSAH: Episoda. Pomsta. Zrádce. Příšaha. Praporeční trubáč. Snoubenci. Otec a syn. V rodné visce. Kamenná baterie. Idylla v troskách. Poslední.

Všední příběhy.

Novelly, povídky a humoresky od Jana Klecandý. 408 stran 8°. Cena brož. 1 zl.

OBSAH: Kaleidoskop. Poslední zástava. Druhý květ. Ve čtvrté lavici. Domácí pán a nájemník. Dobrodinec. Pan protektor. V panském kočáře. Nepravá zlatka. Bezdětní manželé. Dobrá partie. Vdovec. Obětovavá se. Snih. Anička ze mlýna. Bez věna. Děti. Míř Petříček. Něžný tatínek. Paté kolo u vozu. První plác. Bez srdce. Všechni a nevědní lidé: I. Pan Jaroslav Vlastimil Horký. II. Dr. Fr. Jos. Studení. III. Umělec z povolání. Maloměstské masy: I. Klio. II. Terpsichore. III. Thalia. Melpomene. IV. Erato.

Z posledních stanic.

Povídky a novelly z bláznince, naleznice a porodnice. Napsal Rud. Jaroslav Kronbauer. Se skvostnými tušovými kresbami Viktora Olivy. Dva díly. Vydáno a lze odebrati postupně v 20 sešitech po 20 kr. I. Blázninec. 320 stran 8° s 99 ilustracemi Viktora Olivy. Cena brožovaná 2 zl., skvostné vázáné v originálních deskách 2 zl. 80 kr.

OBSAH: Předmluva. Růžové okno. Leden nahoru, druhý dolů. Matka. Zápisky sekundárního lékaře. Dvojitý návrat Hruška. Sněžové jahody. Kristovy rozpaky. Páměťek. Mlékaři.

Díl II. **Porodnice a naleznice.** 320 stran 8° se 101 ilustrací Viktora Olivy. Cena brožovaná 2 zl., skvostné váz. v originálních deskách 2 zl. 80 kr.

OBSAH: Předmluva. Nebožtík z osmápnadesátky. Z panenského kopce Z červeného domu. Červený kruh. Na prahu žiti. Pozdě. Repátko. Hnědá tečka. Bez viny.

Kousek chleba.

Povídka od J. A. Lejkina. Přeložil V. Mrštík. 71 stran 8°. Cena 50 kr.

Z penosti.

Vzpomínky starého majora. Napsal G. N. Mayerhöffer. S 25 ilustracemi Venceslava Černého. 143 stran velké 8°. Cena brož. 1 zl.

OBSAH: Hraběnka Illicet. Kadet Hainbach. Za srdcem mateřským. Andulky. Žluté růže. Poslední píseň. Růžový lístek. Dva tajné plány pana majora. Vcelohra. Albína.

Povídky a arabesky.

Napsal Ot. Mokřý. 208 str. 8° Cena brož. 1 zl. 20 kr., skvostné váz. 2 zl. 20 kr.

OBSAH: V Pováží. Pouť do Kevlaaru. Albergo. Mladé snění. Indický princ. Ipvanským údolím. Na vrbském jezírku.

Kniže Panin.

Pařížský román, cenou akademie francouzské poctěný. Napsal G. Ohnet. Přeložil V. Petrů. 408 stran 8°. Cena brož. 1 zl.

Zámecké novelly

od V. Řezníčka. 224 str. 8°. Cena brož. 60 kr.

OBSAH: V obmyslech. Ve fíkovém háji. Měsícem májem. Idylla v zachumelení. Známost od vodotrýsku. Z aleje vděchů.

Z ržných časů.

Povídky a novelly od V. Řezníčka. 264 stran. Brož. 1 zl. 30 kr., skvostné váz. 2 zl. 30 kr.

OBSAH: Berla sv. Linhart. Msty. Na havlovském úkole. Za vlády dravce. Proti gubernu. Májový genre. — pro tebe, potěšení! V panské slůbě.

Novelly

Napsal Josef Štolba. 208 stran 8°. Cena brož. 1 zl. 20 kr., skvostné váz. 2 zl. 20 kr.

OBSAH: Zlaté srdce. Z pražského zátíší.

Fantastické povídky.

Napsal Karel Švanda ze Semčice. Se 46 skvostnými ilustracemi Artuše Scheinera. 289 stran 8°. Cena brož. 1 zl., 80 kr., skvostné váz. 2 zl. 60 kr. Vydáno a lze odebrati v 9 seš. po 20 kr.

OBSAH: Prázdna lenoška. Povídka Hoffmannova. — Adolfin. Novella z doby velké revoluce. — Adrienna. Rokoková idylla. — Fantom. Tajemná historie. — Růžena. Povídka šileného. — Adagio. Hra se stíny. — Antonie. Povídka mrtvého.

Povídky ironické a sentimentální.

Napsal Jaroslav Vrchlický. 178 stran 8°. Cena brož. 1 zl. 20 kr., skvostné váz. 2 zl. 20 kr.

OBSAH: Poesie a prosa. Růže. Rub idyllu. Stařena. Jak jsme všickni šťastni. Dětská postýlka. Duše. Vysoké. C. Reklama. Stará legenda. Klebta epigonů. Věrnost. Rabbat Tanit. Před premiérou. Banalnost. Absag.

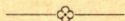
Zkása

(La Débâcle). Román z války francouz.-pruské v roce 1870-71 od Emila Zoly. Autorisovaný překlad prof. B. Fridy. 3 díly o 752 str. 8° s mapkou bojiště. Cena vknusné váz. 3 zl. 90 kr., brož. 2 zl. 70 kr. Každý díl váz za zl. 1.30, brožovaný za 90 kr. Vydáno a lze odebrati ve 24 sešitech po 12 kr.

Prvý sešit každého sešitov. díla zašle se na požádání na ukázkou.

Úplný ilustrovaný seznam všech spisů rozesílá se zdarma a franko.

TAJEMNÝ
HRAD V KARPATECH.

DOBRODRUŽNÉ CESTY.

JULES VERNE:

TAJEMNÝ HRAD V KARPATECH

(LE CHÂTEAU DES CARPATHES.)

ROMÁN.

PŘELOŽIL FR. S. PROCHÁZKA.

SE 6 CHROMOTYPICKY PROVEDENÝMI OBRAZY A 26 ILLUSTRACEMI

L. BENETTA.

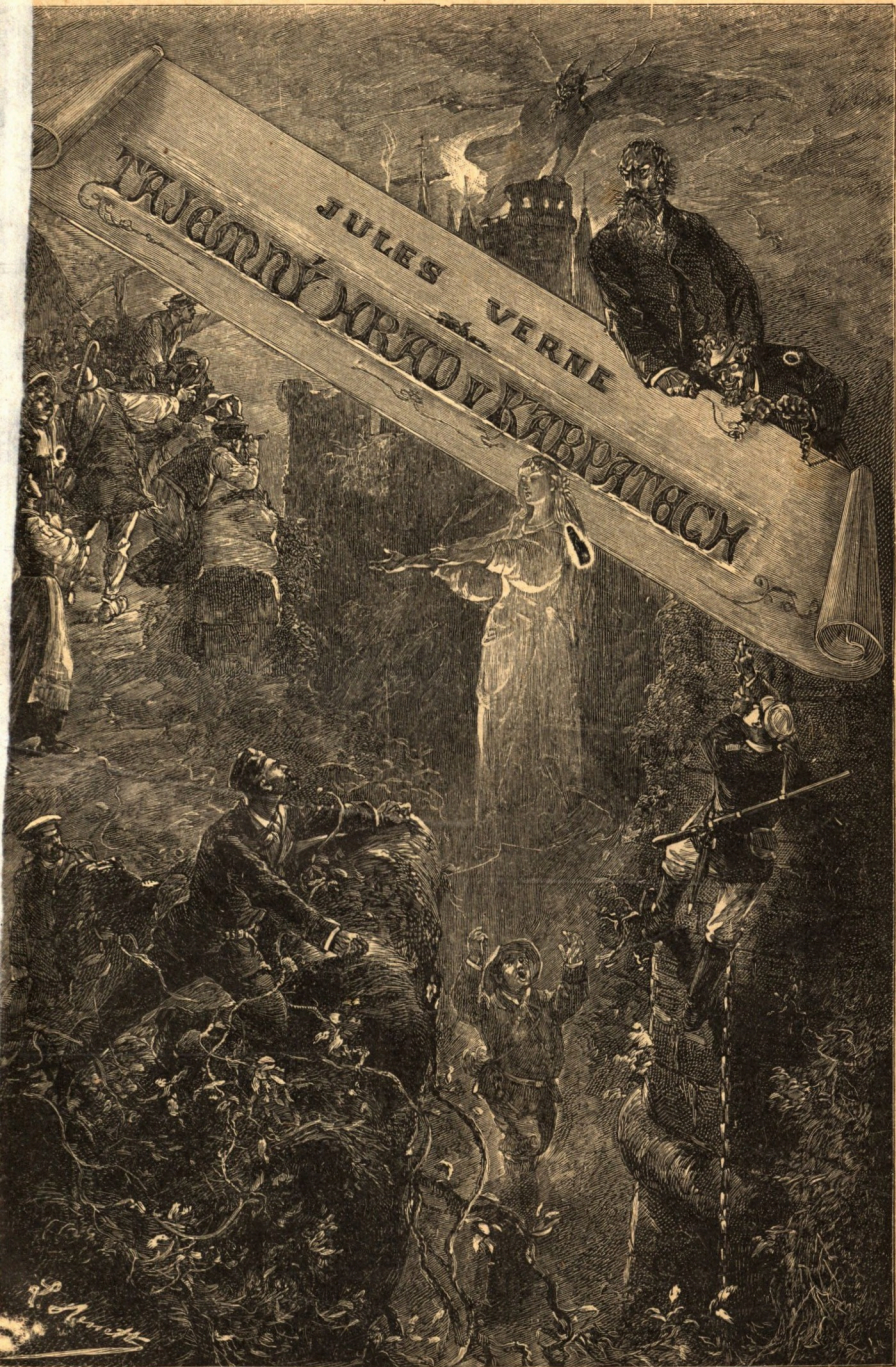
V PRAZE.

NAKLADATELSTVÍ * JOS. R. VILÍMEK * KNIHTISKÁRNA

. . . V tom okamžiku setkal se tváří tvář s baronem, kterýž se pozvedl . . . (Kap. XVI.)

58431

olše I.

Veškerá práva textu a ilustrací vyhrazena.

I.

Historie, kterou vypravovati budu, není fantastická, ale jen romantická. Nebylo by však správně souditi dle toho, že jest nepravdivá, na její nepravděpodobnost. Žijeme v době,

kdy všecko se přihází, — ba, máme dokonce právo říci, že vše se již stalo.

Není-li naše vypravování pravděpodobno dnes, může býti zítra, díky vědě, která najde prostředky k tomu v budoucnosti. Nikomu potom nenapadne vřaditi vypravování toto do kruhu legend. Ostatně nerodí se již legendy na sklonku tohoto praktického a rozumného století devatenáctého ani v Bretani, zemi divých korřiganů¹⁾, ani ve Skotsku, krajině brauniův a gnomů, ani v Norvéžsku, vlasti asův, elfů, sylf, valkyr, ba ani v Sedmíhradsku, které jsouc se všech stran obklíčeno Karpaty jest velmi příhodno pro všechny ty zjevy strašidelné. Nicméně třeba poznamenati, že krajina sedmíhradská do dnešního dne ještě oplývá pověřivostí starých časů.

Provincie tyto, na nejkrajnějším východu Rakouska položené, popsal již pan de Gérando, a Eliáš Reclus²⁾ je prozkoumal. Ni jeden ni druhý nezmínili se slovem o podivné historii, kteráž je podkladem tohoto románu. Věděli o ní? Snad, ale nepřidali jí víry. Je toho litovati, ježto prvý by ji byl vypravoval s přesností pravého letopisce, druhý se vrozenou onou poesii, již vyznamenávají se jeho cestopisy.

Poněvadž žádný z těchto spisovatelů událost onu nevypravoval, pokusím se o to já za ně.

Dne 29. května tohoto roku pásl pastýř stádo na pokraji zelené planiny u paty Řetězatu, jenž strmí tu nad úrodným údolím, porostlým štíhlými stromy a pokrytým hezkými poli. Vyvýšenou tuto planinu, odhalenou, bez ochrany, profukovaly zimního času severozápadní větry ostré jako břitva holičova. Říká se v té krajině, že pláň se dává holit — a zcela právem.

Pastýř neměl ničeho společného s vybásněnými svými soudruhy ve starých básních a hrách pastýřských. Nebyl to ani Dafnis³⁾, ani Amyntas, ani Tityr, ani Lycidas či Melibé. Lignon nezurčel mu u nohou obutých do neohrabaných dřeváků, ale byla to valašská Sil, jejíž čerstvé, vpravdě pastýřské vody byly by bývaly hodny protékati bludištěm románu o Astrei⁴⁾.

Pastýř ten jmenoval se Frik a byl ze vsi Verstu. Jsa právě tak otrlý jako jeho zvířata, hodil se výborně do šeredného baráku, vystaveného na kraji vesnice, kdež jeho berani a vepři žili ve stálém sváru.

Stádo páslo se tedy pod ochranou řečeného Frika, jenž se k němu výborně hodil. Ležel na travnatém pahorku a podřimoval na půl oka s velkou dýmkou v ústech hvízdaje ob čas na psy, jestliže která ovce se vzdalovala s pastviště, nebo houkaje na roh, jehož ohlas odrážela v horách mnohonásobná ozvěna.

Byly čtyři hodiny odpoledne. Slunce jalo se schylovati k západu. Na východě osvětlilo se několik temen, jichž úpatí se koupalo ve splývající mlze. Na jihozápadě dvě proluky v řetězu horském propouštěly šikmý chvost paprsků podobných pruhu světla, tryskajícímu pootevřenými dveřmi.

Dle horopisu byla to nejdivočejší část Sedmihradska v župě Hatszegské. Sedmihradsko jest prazvláštní částí císařství Rakouského, zvané „Erdely“ v maďarštině, což znamená „země lesů“ (zálesi). Hraničí na severu s Uhry, na jihu s Valašskem a s Multanskem na východě. Plochou má šedesát tisíc čtverečních kilometrů neboli šest milionů hektarů, — asi devitina Francie. Podobá se trochu Švýcarům, ale jest o polovinu rozsáhlejší nežli Švýcarsko, ač ne četněji obydleno. Sedmihrady mají planiny dobře obdělané, bohaté pastviny, údolí rozmarně se vyhlubující i strmé štíty a prostoupeny jsou rameny Karpat sopečného původu a brázděny nesčetnými proudy vod, které napájejí Tisu i hrdý Dunaj, jehož Železná Vrata několik mil jižněji tvoří soutěsku s řetězem Balkánu na hranicích uherských a císařství tureckého.

Tak asi vypadá ona země starých Daků, dobytá Trajanem v prvním století éry křesťanské. Neodvislosti, které požívala za Jana Zápolského a jeho nástupců až do r. 1699., pozbyla Leopoldem I., jenž ji připojil k Rakousku. Však ať si byly jakékoli politické osudy její, dnes zůstala společným bydlíštěm různých plemen, která, ač v těsném styku, přece se nesmísila. Žijí tam Valaši neboli Rumuni, Uhři, Cikáni, Sikulové původu multanského i Sasové, které všechny časem a dle příležitosti pohltí „maďarisace“ ke prospěchu jednoty sedmihradské.

Kterému typu patřil ovčák Frik? Byl odrodilým potomkem starých Daků? Stěží dalo by se uhádnouti dle jeho nespořádaného vlasu, špinavé tváře, štětinaté brady, dle hustého obočí jako dva ryšavé kartáčky, a dle očí barvy neurčitě ze zelena do modra. u jejichž vlhkých koutků se krčil vějířek starobných vrásek. Stár

byl šedesát pět let, -- ač se mohlo mu i méně hádati. Byltě velký, přihublý, vzpřímený, ve žlutavé hazuce méně huňaté nežli jeho prsa, a žádný malíř nebyl by se rozpakoval zachytiti jeho kontrfej, když tak stál nehybný jako skála pod svým širákem, pravým to věchtem slámy, podepřen jsa o hůl se železným hákem.

V okamžiku, kdy sluneční paprsky probleskly na západě, Frik se obrátil a přistrčiv si dlaň zpola zavřenou k oku jako kukátko — jakž dělával si z ní i hláskou trubku, aby byl zdaleka slyšen — pohlížel k jednomu místu upřeně.

Na jasném pruhu obzoru v dálce dobré mile rýsovala se podoba hradu, však příliš zmenšená značnou vzdáleností. Starobylý tento hrad zaujímal na homoli osamocené průsmykem Vlkáňským nejvyšší část planiny zvané Orgalská. Ve světle ozářeného pozadí vynikaly obrysy jeho zcela jasně a přesně jako pohledy stereoskopické. Nicméně zdálo se, že oko pastýřovo ještě nad to vynikalo obzvláštní bystrostí jsouc s to, aby rozeznalo ještě zvláštní některé podrobnosti oné vzdálené skupiny; neboť prohodil tu pastýř potřásaje hlavou:

„Starý hrade! . . . Starý hrade! . . . Hrdě se vypínáš na svých základech! . . . Však ještě tři léta, a přestane tvoje bytí, poněvadž tvůj buk má již jen tři větve!“

Buk onen, rostoucí na vrcholku hradní bašty, odrážel se černě na pozadí oblohy jako jemný výstřižek z papíru, a jedva by byl znatelný komus jinému nežli Frikovi na takou vzdálenost.

Vysvětlení těchto slov ovčákových, vyvolaných jakousi pověstí o hradu, bude později podáno.

„Ba!“ opakoval Frik, „pouze tři větve . . . Včera byly ještě čtyři, a čtvrtá upadla této noci . . . Zbyl po ní pouze pahýl . . . Jen tři počítám na rozsoše . . . jen tři, starý hrade . . . jen tři!“

Posuzujeme-li vůbec ovčáka po stránce ideální, shledáme, že obrazotvornost mimoděk čini z něho bytost snivou a rozjímavou. On dorozumívá se s planetami, hovoří s hvězdami, čte v obloze. V pravdě bývá to zpravidla hlupec nevědomý a zabeďněný. Přece však obecná lehkověrnost připisuje mu ráda nadpřirozenou sílu; on má v moci všecka kouzla, dle libosti učaruje lidem i zvířatům — což je vše jedno v tom případě; prodává prášky tajemné, nápoje lásky i recepty. Může jenom naházeti do brazd kouzelných

kamenů, a již přestane pole nésti úrodu, na ovce může jen kouknouti levým okem, a již zůstanou jalovými. Ostatně pověry jsou vždy a všude. Ani v krajinách nejvíce vzdělaných nikdo by neminul ovčáka nepromluviv s ním několik přátelských slov, nepoctiv ho laskavým pozdravem s oslovením „pastýři“, což mu velmi lichotí. Rána jeho kloboukem zamezuje účinek všech zhoubných vlivů, jichž i na cestách sedmihradských je více než kde jinde.

I Frik považován byl za kouzelníka a strůjce zjevů fantastických. Jedni tvrdí, že prý upírové i strygy⁶⁾ jsou ho poslušni, druzí zase, že setkávali se s ním v poslední čtvrti měsíce za tmavých nocí v té podobě, jakž na jistém obraze viděti kouzelníka zvaného Velký Přestupník⁶⁾, an rozkročen na mlynském stavidle baví se s vlky nebo hloubá ve hvězdách.

Frik nechal lidi mluvití maje z toho prospěch. Prodával svoje lektvary i protilektvary a, což obzvláštní zmínky zasluhuje, sám byl stejně důvěřiv jako všichni jeho klienti. Jestliže nevěřil ve svá vlastní kouzla, tož aspoň plnou víru přikládal legendám kolujícím krajem.

Není tudíž divno, že pronesl onu předpověď týkající se blízkého zmizení starého hradu, poněvadž na hradním buku zbývaly toliko tři větve, ani že nic neměl Frik kvapnějšího, nežli pospíšiti s tou novinou do Verstu.

Shromáždil stádo řva z plných plic do dlouhého rohu z bílého dřeva a dal se na cestu ke vsi. Psi, dva poloovčáčtí hafani, kousaví a divocí, kteří se zdáli mnohem způsobilejší skopce požirati nežli je hlídati, následovali ho nadskakující zvířatům. Ve stádě bylo asi sto beranův i ovcí, z nichž tucet ročních, ostatek tří- a čtyřletých neb o čtyřech a šesti zubech.

Stádo patřilo verstkému soudci, hospodáři Kolcovi, který platil obci značný poplatek z chovu ovcí a jenž velmi si vážil svého pastýře Frika pro osvědčenou zručnost ve strážení a pro velikou znalost v léčení nemoci, kurdejší, motolice, vrtohlavosti, tasemnice, vodnatelnosti, ospice, paznehtnice, neštovic, nadmutí a jiných nákaz dobytčího původu.

Stádo postupovalo v těsném chumli s náčelním beranem ve předu, vedle něhož nejstarší bahnice klinkala svým zvonečkem za stálého bekotu.

S pastviště dal se Frik na širokou stezku, lemovanou rozsáhlými polnostmi. Tam vlnily se nádherné klasy vysokého a slamatého obilí; onde prostíralo se několik lánů kukuřice, která zastupuje rýži té země. Cesta vedla podél kraje smrkového a jedlového lesa ve hlubině čerstvého a stinného. Ještě níže vinula se lesklá Sila, procezuující se křemenitým dnem řečiště a unášející dřevěné štípy, spracované na pilách výše položených.

Psi i ovce zastavili se na pravém břehu řeky a jali se pítí dychtivě na plošině strmého břehu v rozhrnuté směsici trtin.

Verst nebyl již dále než na tři dostřely z pušky za hustým vrbištěm, tvořeným samostatnými stromy a nikoli oním zakrnělým proutím, které vyráží jenom na několik stop nad kořeny. Vrbíště to prostíralo se až k soutěsce Vikánské, kdež stejnojmenná vesnice zabírala výběžek na jižním svahu hornatiny Plesské.

Kraj byl již opuštěn v té době. Než ještě noc nastane, opouštějí lidé práce své na polích domů se uchylující, takže Frik cestou nemohl vyměnití žádného obvyklého pozdravu. Napojené stádo právě se zatáčelo dolů k údolí, když tu objevil se v ohybu Sily jakýsi člověk ve vzdálenosti asi padesáte kroků po proudu.

„Hej, příteli!“ křičel na pastýře.

Byl to jeden z oněch cizinců, kteří potloukají se všemi trhy župy. Setkáváme se s nimi ve městech, městečkách i ve vesničkách co nejskrovnějších. Smluvíti se všude dovedou, kamkoliv přijdou. Mluvíť všemi jazyky. Nikdo by nemohl říci, k jaké národnosti patří tento cizinec, zda byl Ital, Sas či Valach. Ale byl žid, žid polský, vytáhlý, vyhublý, ohnutého nosu, špičaté brady, vybouleného čela a velmi živých očí.

Prodával dalekohledy, teploměry, tlakoměry a kapesní hodinky. Co neměl uschováno v uzlu, připjatém na zádech pevnými řemeny, to viselo mu na krku a kolem pasu: hotový kramář, živý přenosný krámeček.

Dle všeho měl židák před Frikem a jeho pozdravem strach, který, jak zmíněno, ovčáci vzbuzují. Pozdravil Frika kynutím rukou a řekl rumunštinou, utvořenou z latiny a slovanštiny, s cizinským přízvukem:

„Jak se máte, příteli?“

„Tak, tak . . . podle počasí,“ vece Frik.

„Nuže, to se dnes máte dobře, neboť jest pěkně.“
 „Ale bude škaredě zítra; bude pršeti.“

.. byl to kouf, který vystupoval nad vrcholem kulaté věže ... (Str. 14.)

„Pršeti? ...“ zvolal kramář. „Což u vás tady prší bez mračen?“
 „Mračna přijdou této noci a odtamhle tud ... z té zlé
 strany hor.“

„Dle čeho tak soudíte?“

„Dle vlny svých ovcí, která je drsná a suchá jako vydělaná kůže.“

„Tím hůř bude tedy pro ty, kdož jsou na dlouhé cestě . . .“

„A tím lépe pro ony, kdož zítra nevyjdou z domu.“

„Napřed by bylo třeba ten dům míti, pastýři.“

„Máte děti?“ řekl Frik.

„Nemám.“

„Jste ženat?“

„Nejsem.“

Frik tázal se jen proto, že zvykem v oné krajině ptáti se na to cizinců, s nimiž se setkáme.

A dále pokračoval:

„Odkud jdete, kramáři?“

„Ze Sibině.“

Sibině jest jedním z hlavních měst sedmihradských. Odtud vine se údolí Sily uherské, sestupující až ke hradu Petrosenskému.

„A jdete?“

„Do Kluže.“

Do Kluže jde se odtud údolím Marušským, přes Karlovice podél nejkrajnějších výběžků hornatiny Biharské. Cesta celkem asi dvacíti kilometrů.

V pravdě tito prodavači teploměrů, tlakoměrův a různého haraburdí vzbuzují vždycky dojem prazvláštních bytostí tak trochu rázu záhadného. Pochodí to od jejich zaměstnání. Prodávajíť čas ve všech formách jeho, minulý, přítomný i budoucí, jako jiní kramáři prodávají košíky, trikoty nebo kartouny. Mohlo by se říci, že jsou cestujícími domu Saturn a spol. se známkou zlatých přesýpacích hodin. A vskutku bylo pozorovati, že učinil židák dojem na Frika, jenž zíral ne bez údivu na směsici různých těch předmětů jemů nových, jichž upotřebení zcela mu bylo neznámo.

„Poslyšte, kramáři,“ ptal se Frik natahuje ruce, „nač je to hamparádi, které vám chřestí u pasu jako kosti starého oběšence?“

„Samé cenné věci,“ odpověděl cizinec, „velmi užitečné každému.“

„Cože, každému,“ zvolal Frik, pošilhávaje na žida, — „tedy i ovčákům? . . .“

„Ovšem že i ovčákům.“

„A co tahle titěrka? . . .“

„Tahle titěrka,“ odpověděl žid pohazuje teploměrem s dlaně do dlaně, „poučí vás, je-li teplo nebo zima.“

„E, příteli, vím to velmi dobře, buď potím-li se v kazajce anebo cvakám-li zuby ve své haleně.“

Zajisté to stačilo pastýřovi, který ani zbla se nestaral o příčiny vědecké.

„A co tato veliká krabice s jehlou?“ doptával se dále ukazuje na tlakoměr aneroid.

„Žádná krabice, toť přístroj, který vám poví, bude-li zitra pěkně anebo bude-li pršeti . . .“

„Opravdu? . . .“

„Opravdu.“

„Dobrá!“ opáčil Frik, „však nechtěl bych z toho ani kousku, i kdyby nestál více než krejcar. Vždyť potřebuju jen viděti mraky, kterak se válejí mezi horami anebo kterak se ženou nad nejvyššími jejich vrcholky, a vím čtyřiaadvacet hodin napřed, jak bude. Hleďte, vidíte-li tu hustou mlhu, jež se zdá z půdy vyvíratí? Nuže, již jsem vám řekl, toť voda na zejtřek.“

A věru ovčák Frik, znamenitý pozorovatel počasí, vyrovnal se tlakoměru.

„Nepotřeboval byste snad aspoň nějakých hodinek?“ zatočil kupčik.

„Hodinek? . . . Mám jedny, jdou samy sebou a vznášejí se mi nad hlavou. Je to slunce na obloze. Podívejte se, příteli, stane-li tamhle nad horou Rodykem, je zrovna poledne, a jakmile prokoukne rozsedlinou Eželtskou, jest šest hodin. Mé ovce vědí to právě jak já, moji psi jak ovce. Nechte si svoje krámy.“

„Och, kdybych neměl jiných klientů nežli pastýře,“ odpověděl kupčik, „to bych špatně pochodil! Tedy opravdu nepotřebujete ničeho? . . .“

„Naprosto ničeho.“

Všecko toto laciné zboží bylo jakosti velmi pochybné; tlakoměry neshodovaly se ani na bodu „proměnlivo“ ani „pěkně“, a rafije hodinek taktéž nesouhlasily hodinová s minutovou — zkrátka mizerná chamraď.

Ovčák snad to tušil a nejevil proto chuti ke koupi, přece však v okamžiku, když již se chápal své hole, všiml si jakési trubice, která se houpala zavěšena na řemenu u pasu kupčikova. I řekl:

„K čemu asi je tahle trubice, kterou tu máte? . . .“

„Trubice tato není žádná trubice.“

„Tedy je to snad jakási bouchačka?“

Pasák minil tím jistý druh starých pistolí na křesací kámen.

„Nikoli,“ vece žid, „je to dalekohled.“

Bylo to skutečně jedno z oněch pravědnicích kukátek, které zvětšují pět až šestkrát, nebo přibližují předmět toutéž měrou, což je týž poměr.

Frik chopil se nástroje, okukoval jej, ohmatával a otáčel jím na všechny strany, čímž vysunul jeho dvě trubice. Prohodil potřásaje hlavou:

„Jakže, dalekohled?“

„Ano, pastýři, a ještě k tomu velmi důkladný, kterým uvidíte hezky daleko.“

„Ó mám dobré oči, příteli! Za jasného počasí dohlédnu až k nejzazším skalinám na vrcholu Řetězatu a k nejzazším stromům soutěsky Vlkáňské.“

„Ani oči nepřimhouříte?“

„Ani nepřimhouřím. To dělá rosa, která mi padá na tvář, když spím od večera do rána pod širým nebem. Ta vám znamenitě vyjasní zrak.“

„Jakže, rosa?“ divil se kramář. „Rosa přece spíše oslepuje . . .“

„Ale nikoli ovčáky.“

„Budiž. Však, máte-li dobré oči, mé jsou ještě lepší, jakmile k nim nasadím svůj dalekohled.“

„To bych rád viděl.“

„Nuže, přesvědčte se o tom vlastníma očima . . .“

„Já?“

„Zkuste to.“

„A nic mne to nebude státi?“ tázal se Frik, jsa od přírody velmi nedůvěřiv.

„Pranic . . . leda, že byste se odhodlal koupiti ten nástroj.“

Ujistěn v tomto ohledu, chopil se Frik dalekohledu, jehož trubice byly upraveny kramářem, i přivřev levé přistrčil ke pra-

vému oku sklo dalekohledu. Pohlédl směrem ke průsmyku Vlkáňskému, postupuje níže ke Plese, až pak namířil nástroj na vesnici Verst.

„O já!“ zvolal, „je to přece pravda . . . Hledí to mnohem dále nežli moje oči . . . Ejhle, náves . . . Poznávám lidi . . . Hola, lesník Nik Dek, který se vrací ze své obchůzky s torbou na rameně a s ručnicí u boku . . .“

„Což jsem to neřekl?“ poznamenal kramář.

„Ba, ba . . . Je to opravdu Nik!“ odvětil ovčák. „A kdo je ta dívka, která právě vychází z domu hospodáře Kolce, v červené sukni a černém živůtku, jakoby se chystala jemu vstříc?“

„Dejte pozor, pastýři,“ poznáte děvče právě tak dobře jak onoho junáka.“

„Na mou věru! . . . Je to Miriota . . . Hezká Miriota! Bodejt, zamilování . . . Tenkrát ať se mají na pozoru, neboť je držím na mušce své trubice, a neujde mi ani jedna hubinka!“

„Nuž, co říkáte mému přístroji?“

„Inu, inu, že kouká do daleka!“

Mohlo by se mysliti dle toho, an Frik nikdy před tím neřikal se dalekohledem, že vesnice Verst byla velmi pozadu z osad župy Hatszegské. A tomu bylo vskutku tak, jak dále uvidíme.

„Jen se koukněte ještě, pastýři,“ nabízel cizinec, „a to mnohem dále nežli je Verst . . . Ta vesnice jest nám příliš blízko; koukněte se dále, mnohem dále! . . .“

„A ani to mne nebude nic státi? . . .“

„Docela nic.“

„Dobrá. Podívám se na druhou stranu Sily uherské! . . . Aj . . . Tamhle věž kostela Livadzelského, poznávám ji podle kříže, který má jen jedno rameno . . . A níže v údolí, mezi jedlemi vidím věž kostela Petrosenského s kohoutem z bílého pléchu, jehož zobák jest otevřen, jakoby právě svolával své slepice! . . . A ještě níže ona věž, která vyčnívá uprostřed stromů, to je asi věž Petrilská! . . . Však počkejte, kramáři, když je to vždycky za jedny peníze . . .“

„Vždycky, vždycky, pastýři!“

Frik obrátil se k planině Orgalské a postupoval koncem dalekohledu po hradbě ztemnělých lesů na svazích Plesy, až zachytil sklem vzdálenou siluetu hradu.

„Ovšem!“ zvolal, „čtvrtá větev jest dole . . . Viděl jsem tedy dobře! . . . A nikdo nepůjde ji sebrat na pořádnou svatojanskou pochodeň . . . Věru, nikdo, ani já! . . . Bylo by to dáti v nebezpečnosti tělo i duši . . . Však neznepokojujte se proto. Větev se přece někomu velmi dobře hodí této noci, jenž jí zatopí na ohništi pekelného ohně . . . A to je čert!“

Žid byl by snad žádal vysvětlení nepochopitelných těchto slov, poněvadž nebyl ze vsi Verstu ani z okolí, když tu Frik vykřikl hlasem, v němž se obrazilo zděšení i překvapení: „Co znamená ta mlha, která vystupuje nad věží? Je to mlha? . . . Nikoli! . . . Řekl bych spíše kouř, však to není možno. Již od mnoha let nekouří se z komínů hradu!“

„Vidíte-li tam kouř, pastýři, pak je to zcela jistě kouř!“

„Nikoli, kramáři, nikoli! . . . Toť klam vašeho přístroje, který je zašpiněn.“

„Tak si jej očistěte!“

„A když jej očistím . . .“ Frik obrátil dalekohled a přejev jeho skla rukávem, nasadil jej opět k oku.

Určitě byl to kouř, který vystupoval nad vrcholem kulaté věže. Vznášel se přímo vzhůru v tichém vzduchu, a jeho vrch splýval s vysokými oblaky.

Frik bez hnutí ani nehlesl. Všecka jeho pozornost soustředila se ke hradu, který počínala právě zahalovati temnota postupující od povrchu planiny Orgalské.

Potom sňal dalekohled od oka a položiv ruku na kabelu visící mu na kazajce, zvolal: „Co stojí vaše trubice?“

„Půl druhé zlatky,“ odpověděl kupčik. Byl by prodal dalekohled i za zlatku, kdyby byl Frik projevil úmysl smlouvatí. Však ovčák se nezdráhal. Jsa patrně ohromen hrůzou, právě tak náhlou jako nevysvětlitelnou, vnořil ruku do své kabely a vyňal peníze.

„Kupujete pro sebe dalekohled?“ tázal se kramář.

„Nikoli. Pro svého pána, rychtáře Kolce.“

„Tedy vám to nahradí . . .“

„Ovšem . . . dva zlaté, jež mne stojí . . .“

„Jakže . . . dva zlaté? . . .“

„Zajisté! . . . a tak s Pánem Bohem, příteli.“

„S Pánem Bohem, pastýři.“

A Frik zahvizdnuv na psy a popohnav stádo, sestupoval rychle k Verstu.

Žid vida ho tak spěchati potřásl hlavou, jakoby byl měl co činiti s jakýmsi bláznem.

„Kdybych to byl věděl,“ mručel si, byl bych prodal svůj dalekohled mnohem dráže!“

A když si urovnal své zboží kolem pasu a na ramenou, dal se ke Karlovicům, sestupuje po pravém břehu řeky Sily.

Kam šel? Nezáleží na tom. Přešel jenom tímto vypravováním, a již jej nevidíme.

II.

Po delší radě let nabývají útvary skalní, pozorovány jsou ze vzdálenosti několika mil, bezmála téže podoby jako kamenné stavby zrobené rukou lidskou. Kamene surového od kamene zpracovaného nerozeznáš znenáhla. Z dálky táž barva, tytéž obrysy, tytéž zkomoleniny čar v perspektivě, táž jednodušnost povrchu pod šedou patinou století.

Tak to bylo i s hradem, zvaným jinak zámek Karpatský. Nebylo by již možno rozeznati jeho neurčité formy na planině Orgalské, kteréž vévodí po levici soutěsky Vlkánské. Jeho tvar nerýsuje se již jasně na pozadí horském. To, co by kdos považoval snad za kulatou věž, jest leda skalistý balvan. Pozorovatel domnívá se spatřovati cimbuří předního náspu, kdež snad nalézá se vlastně jen skalnatý hřeben. Celek jest vratký, rozplizlý, neurčitý. A dle zpráv různých turistů není prý již Karpatského hradu, leda ve fantasii valašských venkovaňů.

Nejjednodušším prostředkem o tom se přesvědčiti zajisté by bylo, najati si nějakého průvodce z Vlkáně nebo z Verstu, vystoupiti s ním po úzkém svahu, vydrápati se na témě a navštívití záhadnou stavbu.

Však naléztí průvodce jest ještě méně snadno, než vypátrati cestu vedoucí ke hradu. Za nic na světě by se nikdo v krajině

... Rychtář namířil dalekohledem na zámek ... (Str. 22.)

obou Sil neodhodlal provázeti cestovatele ke Karpatskému zámku. Budiž tomu jakkoli, stůžž zde, co bychom mohli postřehnouti

z této starobylé stavby sklem dalekohledu mnohem lepšího a ostřejšího nežli chatrný onen brak, který koupil ovčák Frik na účet hospodáře Kolce.

Osm nebo devět set stop nad soutěskou Vlkáňskou pruh kamenných hradeb, zarostlých směsící rostlin mezi kamením vyrůstajících, který zatáčí se v obvodu čtyř až pěti set sáhů, splývá s nepravidelnými výběžky planiny; na obou koncích dvě nárožní bašty, z nichž onano na pravici, kdež vyrůstal pověstný buk, jest ještě nadstavena nuznou hláskou neboli strážní vízkou se špičatou střechou; na pravici několik plochých zdí, podepřených pobořenými podstavky, nahoře zvonice kapličky, jejíž křeplý zvon rozkolibává se prudkými nárazy vichru k nemalému zděšení lidu oné krajiny; konečně uprostřed nemotorná, kulatá věž opatřená plochým ochozem s cimbuřím, mající tři řady oken s tabulkami olovem spojenými, a jejíž první patro obtočeno jest kruhovou terasou; na ochozu dlouhá kovová tyč, ozdobená panskou korouhvičkou, jakýsi druh to větrné zarezavělé šipky, kterou poslední náraz severozápadního větru postavil na jihovýchod.

O tom, co uzavíraly tyto hradby, na mnoha místech pobořené, zdali tam jest nějaká stavba obydlitelná, a může-li se tam vniknouti po zvedacím mostě a brankou, o tom všem nevědělo se hezkou řadu let. A věru, ač Karpatský hrad byl lépe zachován, než se na prvý pohled zdálo, nakažlivý strach, zdvojnásobený pověřivostí, chránil jej neméně, nežli druhdy byly s to jeho velká děla, jeho praky, jeho houfnice, švihovky a ostatní ony válečné přístroje starých časův.

A přece Karpatský hrad stál za to, aby navštěvován byl turisty a starožitníky. Jeho poloha na hřebenu planiny Orgalské jest divukrásná. S hořeniho ochozů kulaté věže prostírá se vyhlídka až k nejzazší hranici hor.

Vzadu vlní se vysoký řetěz co nejrozumněji rozvětvený, který tvoří hranice Valašska. Vpředu prohlubuje se klikatý průsmyk Vlkáňský, jediná pohodlná cesta do zemí soumezných. Dále za údolím obou Sil vyvstávají městečka Livadzel, Lonyai, Petroseny, Petrilla, seskupené při ústí šacht, sloužících k tomu, aby vykořistily tamější bohatou uhelnou pánev. Ještě dále divuhodné nakupení horských skupin, zalesněných na patě, zelených na svazích, holých na temenech, nad nimiž se

vypínají srázné vrcholky Řetězatu a Paringu. Posléze nejzáze za údolím Hatszegským a za řekou Maruší objevují se vzdálené profily středních transylvanských Alp, zahalené v mlhách.

Prohlubenina půdy na dně tohoto trychtýře tvořila druhdy jezero, v němž ztrácely se obě Sily, dříve než si prorazily cestu horským řetězem. Dnes v prohlubíně této nalézají se uhelné doly prospěšny lidstvu, ale rušící přírodu. Vysoké cihlové komíny mísí se mezi větve topolů, jedlí a buků, mraky černého dýmu kazí vzduch druhdy naplněný vůní ovocných stromův a květin. Však přece, ačkoli průmysl obejímá báňský okres tento železným ramenem, ničeho ještě neztratila krajina ze svého divokého rázu, který má od přírody.

Karpatský zámek pochází ze XII. nebo XIII. století. Za onoho času pod vládou knížat neboli vojvodův opevňovaly se kláštery, kostely, paláce, hrady stejně pečlivě jako sebe nepatrnější vesnice. Pánové i sedláci musili se zabezpečiti proti nájezdům různého druhu. Okolnost tato vysvětluje, proč starobylá hradba zámku, jeho bašty i kulatá věž dodávají mu vzhledu středověké stavby, způsobilé k obraně. Který stavitel vystavěl jej na planině v takové výši? Neznámo, a odvážlivý umělec nepovědom, leda by to byl Rumun Manoli, tak slavně opěvovaný legendami valašskými, jenž vystavěl v Curté d'Argis proslulý zámek Rudolfa Černého.

Třeba byla pochybnost o staviteli, tož není jí o rodině majetníků hradu. Baronové Gorci byli pány krajiny od nepaměti. Účastnili se všech válek, v nichž krváceli synové provincie sedmihradské; bojovali proti Uhrům, Sasům, i Sikulům; jejich jméno zaznívá ve všech písních, „dojnech“, v nichž dochovává se památka na ony neblahé doby; jejich heslem bylo proslulé přísloví valašské „da pe maorte“, „dávej až k smrti!“ A oni dávali, prolévali svou krev za neodvislost — onu krev, kterou zdědili po Římanech, svých předcích.

Je známo, že tolik úsilí, tolik oddanosti a obětí nevyhladilo potomků mocného tohoto plemene. Stížení jsou jen nejmrzčejší porobou nemajíce již politické samostatnosti. Trojí jařmo je shnětlo. Však Valaši sedmihradští nevzdali se naděje, že setřesou své jho. Náleží jim budoucnost, a s neoblomnou sebedůvěrou opakuji slova, ve kterých se soustřeďuje všecek jejich dech: „Rôman on péré!“ „Rumun nezahyne!“

V polovici XIX. století posledním reprezentantem pánů Gorců byl baron Rudolf. Narozen na Karpatském zámku viděl si před očima vyhasínati svůj rod hned v prvních dobách své mladosti. Jsa dvacet a dvě léta stár, byl již sám na tom světě. Všichni jeho pokrevenci vymírali rok po roce tak, jako opadávaly větve staletého buku, k němuž připjala tamější pověra existenci hradu samého. Čím zabýval se baron Rudolf, bez rodičů, možno říci i bez přátel, aby vyplnil prázdeň jednotvárné samoty, kterou kol něho učinila smrt? Jaké byly jeho náklonnosti, vlohy i schopnosti? Ničeho o tom nebylo známo, leda že lnul baron vášnivě k hudbě, jsa zvlášť zanícen pro zpěv všech velikých umělců soudobých. I zmizel tu kteréhosi dne, zůstaviv hrad velmi spustlý na péči několika starých sluhů. Jakž později ve známost vešlo, rozhodl se, že užije svého jmění, které bylo dosti značné, na cesty po vynikajících městech evropských, po divadlech Německa i Francie, kdež by jako nadšený blouznílek ukojiti mohl svoje hudební choutky. Nebyl-liž to člověk výstřední a ztřeštěný? Dalo by se tak mysliti dle podivného jeho života.

Přece však paměť na otčinu hluboce zůstala vryta do srdce mladého barona Gorce. Nezapomněl na sedmihradskou vlasť na vzdálených i dlouhých svých potulkách. Vrátil se také, aby se účastnil krvavého vzbouření rumunského lidu proti uherským potlačovatelům.

Starí potomci dřevních Daků byli poraženi, a jejich území padlo v kořist vítězům.

Po této porážce opustil baron Rudolf navždy Karpatský zámek, jehož některé části se již rozpadávaly ve zříceniny. Smrt dlouho neváhala zbaviti hrad posledních jeho služebníků, takže za nedlouho byl naprosto opuštěn.

O baronu Gorcovi trousila se pověst, že z vlasteneckého zápalu přidal se k pověstnému Roszu Sandorovi, bývalému loupežníku a banditovi, z něhož válka za neodvislost učinila dramatického hrdinu. Po ukončení bojův odloučil se Rudolf Gore ku svému štěstí od bandy bezectného beřára a s dobrou se potázal, neboť starý lupič, stav se opětně náčelníkem zlodějů, padl konečně do rukou policie, která spokojila se tím, že ho zavřela do vězení v Szamos-Uyvaru.

Od nedávna kolovala všeobecně nová zpráva mezi lidem té župy, že „prý“ baron Rudolf byl zabit ve srážce Roszy Sandora s pohraničními celníky. Ničeho na tom nebylo, leda že baron Gore

neukázal se již na hradě od onoho okamžiku, a že o smrti jeho nikdo nepochyboval. Však opatrnost velí nepřijímati leč s velkou rezervou ono „prý“ lehkověrného tohoto obyvatelstva.

Zbyl zámek opuštěný, vykřičený, zlopověstný. Živá a vznětlivá obrazotvornost naplnila jej ihned strašidly, zjevovali se tam duchové, scházely se zjevy v půlnočních hodinách. Věci ty ději se dosud v některých krajinách Evropy, proslulých pověřivostí, mezi nimiž Sedmihrady mohou se stavěti do první řady. A proč právě vesnice Verst vězela tolik ve víře v nadpřirozenost? Pop i kantor, jeden zaměstnán vychováváním mládeže, druhý spravující duchovní záležitosti věřících, učili těm bajkám s tím větší svědomitostí, poněvadž jim sami věřili, jak by smet. Pečetili s věrojatnou bezpečností, že vlkodlaci pobíhají po polích, že upírové zvaní „strigy“, poněvadž prý vyrážejí podobné skřeky, napájejí se krví lidskou, že „staffiové“ bloudí po zříceninách, stávajíce se škodlivými, jestliže se zapomíná přinášeti jim z večera nápoj a jídlo. Jsou čarodějnice, „baby“, před nimiž třeba se míti na pozoru ve středu anebo ve čtvrtek, nejhorší to dny téhodne. Odvažte se jen do hlubokých lesů župy, do lesů vykřičených, kde se ukrývají „balauriové“, obrovští to draci, jejichž tlamy rozpínají se až do oblak, „zmoci“ na potvorných křídlech, kteří unášejí dcerky z krve královské i méně urozené, jen když jsou hezké! Zajisté značný počet hrozných zjevů, jak viděti! A jakou dobrou bytost naproti tomu si vymyslila lidová obrazotvornost? Žádnou, leda „serpi de casa“, to jest hospodářička (v podobě hadí), který žije přátelsky pod ohništěm, a jemuž venkovan připisuje blahodárny vliv, krmě ho nejlepším mlékem.

Byl-li kdy jaký hrad způsobilý sloužiti za útočiště hostům tohoto bájesloví rumunského, hrad Karpatský je k tomu jak stvořen! Nebylo pochybnosti, že hrad na planině osamocené, která jest přístupna jen s levé strany od průsmyku Vlkáňského, poskytuje přístřeší drakům, čarodějnicím, strygám, snad i některým duchům z rodiny baronů Gorců. Odtud prý ona oprávněná zlopověstnost jeho. Nikomu pak ani ve snu neňapadlo odvážiti se k návštěvě hradu, jenž kolem sebe šířil nakažlivý děs, jako nezdravá bažina rozšiřuje zkázonosné výpary. Přiblížiti se na čtvrt míle znamenalo by nasaditi nejen život pozemský ale i blaho posmrtné. Tomu všemu vyučováno bylo mezi jiným na škole kantora Hermoda.

Přece však tento stav věci měl se skončiti, až by nezůstalo ani kamene ze starobylé tvrže baronů Gorců. A k tomu bodu právě vztahovala se zmíněná již legenda. Dle tvrzení nejvěrohodnějších občanů Verstských sloučeno bylo trvání hradu s trváním starého buku, jehož větvovi hrbatilo se na nárožní baště, trčící po pravé straně středního náspu.

Od té doby, kdy zmizel Rudolf Gorc, — pozorovali to vesničané, a s obzvláštním zájmem pastýř Frik — buk onen ztrácel každoročně jednu ze svých hlavních větví. Měl jich osmnáct na rozsoše, když byl baron Rudolf naposledy viděn na ochozu kulaté věže, a nyní na stromě zbývaly pouze tři. Pád každé větve znamenal o rok méně trvání hradu. Ztráta poslední větve znamenala by jeho konečnou, úplnou zkázu. A potom bychom se marně pídili po zbytcích Karpatského hradu na planině Orgalské.

A vskutku byla to jedna z oněch legend, které mimoděk se rodí v obrazotvornosti rumunských venkovanů. Zdali hned od počátku starý buk ztrácel každoročně jednu větev? Nebylo o tom pražádného důkazu, ač Frik nerozpakoval se dotvrzovati to, neboť neztrácel stromu s oka od té doby, co své stádo pásal na pastvinách Sily. Dle toho, a že Frikovi každý neomezeně věřil, od posledního občánka až k prvnimu přednostovi verstskému, není žádné pochybnosti, že hrad bude pouze tři léta trvati, poněvadž zbývaly pouze tři větve na ochranném buku.

Ovčák právě byl na cestě do vsi, aby tam donesl velikou tu novinu, když se sběhla příhoda s dalekohledem.

Veliká novina, věru velmi veliká! Kouř objevil se nad vrcholem kulaté věže! Čeho nemohl Frik postřici prostým okem, zpozoroval zcela zřetelně pomocí nástroje kramářova Není to pára, ale kouř splývající s mraky . . . A přece jest hrad zcela opuštěn. Ode dávna již nikdo neprošel jeho brankou, která jest jistě uzavřena, ani mostem, který jest bezpochyby vyzvednut. Je-li hrad obydlen, mohou to býti leda bytosti nadpřirozené . . . Ale za jakým účelem rozdělávali by duchové oheň v kteréši místnosti kulaté věže? Je to oheň v krbu či v kuchyni? . . . Toť všecko opravdu nevysvětlitelnou.

Frik poháněl svoje zvířata k ovčinci. Na jeho hlas sháněli psi stádo na stoupající cestu, jejíž prach se srážel vlhkostí večerní.

Několik venkovanů, kteří se pozdrželi na polích, pozdravili mimojdouce pasáka, ale on ledva odpověděl na jejich zdvořilost. Odtud oprávněný nepokoj, neboť má-li kdo zbaven býti účinku čar, nestačí k tomu pouze dáti pozdravení pasákovi, ale třeba, aby pozdrav byl opěťován. K tomu ještě Frik zdál se špatného rozmaru, s vyjevenýma očima, prazvláštního vzezření a s posuňky zmatenými. Kdyby vlci a medvědi byli mu odnesli polovici jeho skopců, nebyl by býval více ohromen. Jakouž asi zlou novinu přinášel?

První, který ji zvěděl, byl sudí Kolc. Frik hned zdaleka, jakmile ho zpozoroval, křičel na něho:

„Oheň jest na hradě, hospodáři!“

„Co to povídáš, Friku?“

„Povídám, co vskutku jest.“

„A nezbláznil jsi se?“

Věru, jakž mohl vzniknouti požár v prastaré oné hromadě kamení? Stejná nemožnost by byla, kdyby kdo tvrdil, že byl Negoj, nejvyšší bod horstva Karpatského, zachvácen plameny.

„Ty tvrdíš, Friku, že hrad hoří? . . .“ opakoval hospodář Kolc.

„Nehoří-li, aspoň se kouří.“

„Je to asi pára . . .“

„Nikoli, kouř je to . . . Pojdte se podívat!“

A oba zamířili na náves na kraj terasy, strmící nad srázem průsmyku, odkud byla vyhlídka k zámku.

Tu vytasil se Frik s dalekohledem podáváje jej Kolcovi.

Jak patrně, upotřebení tohoto nástroje nebylo pánovi více známo nežli jeho ovčákovi.

„Co to je?“ řekl.

„Přístroj, který jsem pro vás koupil za dva zlaté, a který stojí za čtyři!“

„Od koho?“

„Od jakéhosi kramáře.“

„A co s tím?“

„Přistrčte k oku, zaměřte si na hrad, koukejte a uvidíte.“

Rychtář namířil dalekohledem na zámek a díval se delší chvíli.

Ano! Byl to kouř, který se kroužil nad jedním komínem kulaté věže. Právě v tom okamžiku sehnán vánkem ploužil se po svahu hory.

„Kouř!“ opakoval rychtář Kolc poděšen.

Zatím se k nim připojil lesník Nik Dek a Miriota, kteří právě vyšli z domu.

„K čemu je tohle?“ tázal se mladý muž, chápane se dalekohledu.

„Abyste viděl do daleka,“ odpověděl ovčák.

„Žertujete Friku?“

„Žertuji tak málo, lesníku, jako že jsem vás poznal jedva před hodinou, když jste sestupoval cestou k Verstu a s vámi také . . .“

Ovčák nedomluvil. Miriota se zarděla klopíc krásné oči, ač není zakázáno počestné dívce vyjít si vstříc svému snoubenci.

Oba jeden po druhém chopili se zlopověstného dalekohledu a zamířili jej ke hradu.

Mezitím asi půl tuctu sousedů shromáždilo se na terase a zvěděvše o příhodě, koukali se po pořádku dalekohledem.

„Kouř! Kouř na hradě! . . .“ pravil kterýsi.

„Snad uhodilo do věže?“ poznamenal jiný.

„Což hřmělo?“ . . . tázal se rychtář Kolc, obraceje se ke Frikovi.

„Ani zdání o hromu od osmi dní,“ odpověděl ovčák, a dobří lidé nebyli by bývali více vyděšeni, kdyby jim byl kdosi řekl, že se rozšklebil jícen sopky na vrcholu Řetězatu, aby otevřel cestu podzemským parám.

III.

Vesnice Verst je tak nepatrná, že byste ji ani na větší mapě nenašli. Pokud se obecné správy týká, jest podřízena dokonce sousední vsi zvané Vlkáň, kteréž jméno patří právě oné části hornatiny Plesské, na níž jsou obě velice malebně usazeny . . . V nynějším čase těžbou z dolů značně se vzpružil rozvoj vesnic Petroseny, Livadzelu a jiných, vzdálených na několik málo mil. Ani Vlkáň, ani Verst nezískaly žádného užitku z této blízkosti velikého průmyslového střediska. Jaké byly ty vesnice před padesáti lety, takové jsou i nyní a takové budou bezpochyby ještě za

půl století. Dle zpráv Eliáše Reclusa dobrou polovici obyvatelstva vlkáňského tvoří „pohraniční strážníci, celníci, četníci, finanční strážníci a opatrovníci karantenni.“ Odmyslete si četníky a finančníky, přidejte v poměru o něco značnějším rolníkův a budete mít obyvatelstvo Verstu počtem asi čtyři nebo pět set hlav.

Vesnice tvoří pouze širokou ulici, jejíž srázné svahy činí vzestup i sestup dosti obtížným. Slouží za přirozenou cestu mezi hranicemi valašskými a sedmihradskými. Tamtudy procházejí stáda skotu, bravu i vepřův, obchodníci surového masa, ovoce a obilí, i řídci cestovatelé, kteří se odváží průsmykem, na místě, aby užili železnice z Kluže vedoucí údolím Maruše. Příroda však zvláště štědrě nadala tuto pánev, která se prohlubuje mezi horami Biharskými, Řetězatem a Paringem. Bohatá úrodností půdy, má též poklady zakopané ve svém nitře: doly na kamennou sůl v Tordě s ročním výtěžkem přes pět set tisíc tun; horu Paraid, sedm kilometrů v obvodu, která jest veskrze složena z chloridu sodnatého (soli); doly v Torocku, v nichž se dobývá olovo, leštěnec, rtuť a zvláště železo, jehož ložiska byla vykorisťována již od desátého století; doly ve Vaydě Hunyadu, z jejichž rud slévá se ocel výtečné jakosti; doly uhelné lehce těžitelné na svrchních vrstvách oněch bažinatých údolích v okrese Hatszegském, v Livadzelu a Petroseny, ohromná to vrstva odhadnutá v obsahu na dvě stě padesát milionů tun; posléze zlaté doly u městečka Offenbáne a Topanfaly, říše to rýžovačů, kde nespočetný počet mlýnků prostinkého zařízení prosívá písek Vereš-Pataku, „Paktole“ sedmihradské, zkad vyváží se každoročně za milion zlatých drahocenného kovu.

Hle, jak viděti, okres tolik [obmyslený přírodou, a přece jeho bohatství prázdného vlivu nemá na blahobyť jeho obyvatelstva. Mají-li nejdůležitější střediska průmyslná, Torocko, Petroseny, Lonyai několik závodů zařízeníých dle vymožeností moderního průmyslu, jsou-li ty vesničky pravidelněji vystavěny dle jednotlého řádu krokvice a šňůry, se skladišti a zásobárnami pravých remeslnických čtvrtí, mohou-li se nad to honositi určitým počtem budov s balkony a verandami, ani zdání o tom všem není ani ve vesnici Vlkáni ani ve vesnici Verstu.

Dobře počítáno asi šedesát domků nepravidelně rozsázených do jediné ulice, opatřených rozmarným střechami, jejichž hřebeny přečnívají zdi z vepřovic, s fasádami do zahrady, se sýpkou o je-

diném vikýři na patře, s rozbitým kominem jako přístavkem, s chlívkem na spadnutí pokrytým došky, porůznu se studnicí opa-

„... Pořád vás ještě zaměstnává ten hrad ... čertí hrad ...“ (Str. 37.)

třenou vyčnávajícím bidlem, na němž zavěšen okov, se dvěma nebo třemi loužemi, které „tekou“ jenom za lijáku, se stružkami, jimž vyjeté mnohonásobné koleje určují běh, — toť podoba vesnice

Verstu, vystavěné po obou stranách cesty mezi šikmými svahy průsmyku. Však celek jest veselý a půvabný. Květiny nalézají se u vrátek i v oknech. Povlaky zeleně pokrývají zdi, spleť rostlin mísí se se starou žlutí doškových střeš, topoly, jilmy, jedle, javory, které ční nad domy tak vysoko, jak jen vyčnívati mohou. Dále stupňovité plasy předhoří a v pozadí nejvyšší hřbet hor zmodralých dálkou a splývajících s azurovou oblohou.

Řeč, již se mluví ve Verstu i ve veškeré této části Sedmihradská, není ani němčina ani maďarština ale rumunština, kterou hovoří i několik málo rodin cikánských usídlených spíše nežli utábořených po různých vesnicích župy. Tito cizinci přijímají jazyk země a s ním i náboženství její. Cikáni verstští tvoří jakýsi druh malého panství pod vládou vojvody, bydlíce v chatrčích, barácích se špičatou střechou a s hromadami dětí, velmi se lišíce mravy i pravidelností života od svých soukmenovců, kteří bloudí Evropou. Drží se vyznání řeckého, přizpůsobující se náboženství křesťanů, mezi nimiž jsou usazeni. A vskutku má Verst za duchovní hlavu popa, který sídlí ve Vlkáni a jenž spravuje obě vesnice vzdálené od sebe ne více než půl mile.

Civilisace jest jako vzduch nebo jako voda. Všady, kde má cestu, — byť to byla pouze skulina — tam proniká a proměňuje stav země. Avšak třeba doznati, ještě žádná skulina neobjevila se v této části jižních Karpat. Může-li Eliáš Reclus tvrditi o Vlkáni, „že jest poslední stanicí civilisace v údolí Sily valašské,“ nepodíváme se slyšíce, že Verst byl jednou z vesnic nejméně probudilých v župě Hatszegské. A jakž také by mohlo býti jinak na místech, kde každý se narodí, dospěje a umře, aniž kdy paty odtud vytáhl! A přece stala se již zmínka, že ve Verstu je správce školy a soudce. Ovšem je tomu tak; ale kantor Hermod jest přece s to, aby vyučoval pouze tomu, co sám umí, to je trochu čísti, trochu psáti a trochu počítati. Jeho vlastní vzdělání dále nesahá. O dalších vědách, o dějepise, zeměpise a literatuře neznal ničeho, leda národní písně a legendy okolní krajiny. A tím právě oplývá jeho, paměť v neobyčejné hojnosti. Je chlapík v oboru fantastičnosti, a několik těch záčků z vesnice má velikanský užitek z jeho výkladů.

Pokud se týče soudce, je třeba seznámiti se s onou kvalifikací udělenou prvnímú úředníku verstskému.

Sudí hospodář Kolc byl človíček pětapadesáti- až šedesátiletý, původem Rumun, s vlasy ostříhanými a přišedivělými, ale s kníry dosud černými a s očima více laskavýma nežli živýma. Slušně urostlý jako horal nosil veliký širák plstěný na hlavě, vysoký opasek ozdobený přeskou na břichu, krátkou kazajku bez rukávů a krátké kalhoty polobaňaté, zastrčené do vysokých kožených bot. Spíše jako rychtář nežli jako sudí, ač ho jeho funkce zavazovaly zakročovati ve mnohonásobných neshodách souseďa se souseďem, snažil se spravovati ves více svou autoritou a nezapomínal při tom všem na svoji tobolku. A vskutku všechny obchody, koupě nebo prodeje, byly stíženy poplatkem v jeho prospěch, nemluvě ani o takse celní, kterou cizinci turisté nebo obchodníci sypali mu do kapsy. Toto výnosné postavení bylo příčinou, že hospodář Kolc vládl značným blahobytem. Jestliže většina venkovanů té župy je tísněna lichvou, která za nedlouho ze židovských půjčovatelů učiní skutečné vlastníky půdy, tož sudí Kolc dovedl uniknouti jejich hrabivosti. Ani zbla nevázlo na jeho majetku, prostém hypoték, „in-tabulací“, jak se říká v této krajině. Byl by spíše mohl půjčovati nežli si vypůjčovati, což by byl jistě činil bez odírání ubohých dlužníků. Byl majetníkem mnohých pastvin, žirných lučin pro svá stáda a polností dosti slušně obdělaných, ačkoli byl zarytým nepřitelem všech nových method; měl též vinice, které lichotily jeho marnivosti, když se procházel podle rév, ověšených hrozny, které s užitkem speněžil o vinobraní — necháváje si jen tolik, kolik spotřeboval pro svou osobu a to ve množství úctyhodném.

Netřeba se zmiňovati, že dům hospodáře Kolce jest nejhezčím stavením ve vsi, v rohu terasy, která přetíná dlouhou vzestupující ulici. Dům, prosím, z kamene s fasádou obrácenou do zahrady, s brankou mezi třetím a čtvrtým oknem, s věnci zeleně, které vroubí žlab hustými šlahouny a se dvěma velkými buky košaticími se nad střechou květy zarostlou. Vzadu pěkný sad urovnaný se čtverci zeleniny jako šachovnice a se řadami stromkův ovocných, které vybihají po svahu průsmyku. Uvnitř stavení jsou pěkné pokojíky hezky spořádané, určené k jídlu i ke spaní, opatřené pomalovaným nábytkem, stoly, postelemi, lavicemi a stoličkami, po-bočnými stolky, kdež lesknou se hrnce a talíře, policemi upevněnými u stropu, na nichž zavěšeny vyšperkované džbány a tkaniny živých barev. Tam stojí nemotorné kufry, sloužící místo truhel

a skříní, pokryté povlaky a vyšívanými pokrývkami, na bílých stěnách visí silně omalované portréty vlastenců rumunských — mezi jinými obraz populárního reka patnáctého století vojvody Vaydy-Hunyada (t. j. Jana Huňáda). Hle, roztomilé obydlí, kteréž by bylo příliš veliké pro jediného člověka. Však hospodář Kolc nebyl sám. Jsa vdovcem od desíti let, měl dcerku, hezkou Miriotu, velmi obdivovanou ve Verstu, ve Vlkáni i dále. Měla by se nazývati jedním z oněch podivných jmen pohanských Florica, Daina, Dauricia, které jsou stále ve veliké oblibě u rodin valašských. Nikoli! byla to Miriota, jinak řečeno „ovečka“. Ale ovečka již vyrostlá ve ztepilou dvacítiletou dceru plavovlasou a hnědookou, pohledu velmi něžného, roztomilých rysů tváře a ladného vzrůstu. A vskutku byly to vážné příčiny, proč objevovala se svrchovaně svůdná s náprsenkou vyšívanou červenými nitmi na límci, v zápěstí a na ramenou, v sukni stažené pasem s ozdobnou zlatou sponou, s „katrinzou“, dvojnásobnou to zástěrou modře a červeně pruhovanou, upjatá do živůtku, v botičkách z hnědé kůže, majíc lehký šáteček hozený na hlavu, s níž splývaly vlny dlouhých vlasů spletené do copu, ozdobeného stužkou aneb kovovou cetkou.

Miriota Kolcova byla opravdu hezké děvče a — což pranic neškodí — velmi bohatá na tuto ztracenou vesnici v Karpatech. Dobrá-li hospodyňka? ... Bezpochyby, poněvadž vede velmi rozumně domácnost svého otce. Vzdělaná? ... Jak by ne! Ve škole kantora Hermoda naučila se čísti, psáti, počítati; a počítá, píše a čte správně, však dále to přivésti nemohla. — ze známé příčiny. V náhradu nemohlo by se jí ani zblo vytknouti, pokud se týká bájí a pověstí sedmihradských. Zнала je právě tak dobře jako její učitel. Zнала legendu o Leany Kō, panenské skále, kamž unikne mladá, trochu blouznivá princezna pronásledovatelům tatarským; legendu o jeskyni dračí v údolí „Královského vystoupení“; legendu o tvrzi Dévské, která byla vystavěna „za časů vil“, legendu o Detunatě, „Zabitě hromem“, proslulé to hoře bazaltové, podobající se obrovským kamenným houslím, na které prý ďábel hrává za bouřlivých nocí; legendu o Řetězatu s jeho temenem obletovaným čarodějnicí; legendu o soutěsce Tordské, kterou rozfal velkou ranou meč sv. Ladislava. Seznáme, že Miriota věřila všem těmto smyšlenkám, však nicméně přece byla dívkou roztomilou a pomilování hodnou.

Znamenali to také všichni vůkolní mladíci, aniž měli potřebu uvažovati, že byla jedinou dědičkou hospodáře Kolce, prvního hodnostáře verstského. Ostatně marné všecko dvoření se, nebyla-liž snoubenkou Mikuláše Deky?

A byl pěkný typ rumunský onen Mikuláš či lépe Nik Dek: pětadvacetiletý, štíhlý, statečně vzrostlý, s hlavou hrdě vztýčenou, černých vlasů, jež mu pokrýval bílý kalpak, pohledu přímého a otevřeného, oděný kazajkou z jehněčí kůže vyšíváné na švech, pevný na bystrých nohou v pravdě jeleních, se známkou odvahy v každém pohybu a posunu. Byl lesníkem, to znamená bezmála tolik vojákem jako civilistou. Poněvadž měl jakési pozemky v okolí verstském, libil se otci, a poněvadž se představil jako chlapík neohrožené postavy, zalíbil se také dceři, takže mu nebylo třeba ani se jí vmlouvati ani dlouho a široko o tom rozvažovati. Ostatně nikdo na to nepomyslíl.

Svatba Nik Deky a Mirioty Kolcovy měla se slaviti v polovici příštího měsíce, což bylo asi za čtrnácte dní. Při té příležitosti bude ve vsi svátek. Hospodář Kolc vše dobře zařídí. Vždyť nebyl lakomec. Jestliže rád bral peníze, nezdráhal se také je vydávati za příležitosti. Po svatbě Nik Dek přesídlí se do ženina domu, kterýž mu připadne od rychtáře, a když Miriota bude ho míti u sebe, nebude se již děsiti, slyšíc skřípání branky nebo praskot nábytku za dlouhých zimních nocí, aniž bude vidati zjevující se obludy ze svých zamilovaných legend.

Na doplněnou řady předáků verstských třeba se zmíniti ještě o dvou a to neméně důležitých, totiž o učiteli a lékaři.

Učitel Hermod byl vysoký muž s brejlemi, asi pětapadesátiletý, maje vždycky mezi zuby zakřivený troubel dýmky s porcelánovou hlavičkou, řídkých vlasův a rozčechraných kolem plešatého temene, tváře oholené s pošukbáváním v levé skrání. Nejdůležitější prací jeho bylo přirezávati péra svým žákům, jimž zakazoval užívati per oceľových — a to ze zásady. Jaké podívání na něho, když prodlužoval jim špičku svým perořízkem dobře nabroušeným! S jakou přesností, přimhuřuje oko, nasazoval vždycky nožík k poslednímu řezu na hotovou špičku! Především krásný rukopis; k tomu směřovalo všecko úsilí učitele starostlivého vyplniti své poslání, toť hlavní věc, k níž všemožně musil vésti svoje žáky. Vyučování bylo až v řadě druhé — a známe už, čemu vyučoval kantor Hermod, a

čemu se učili ve školních lavicích hoši a děvčátka s pokolení na pokolení.

A nyní ještě zmínka o lékaři Patakovi.

Jakže, ve Verstu měli lékaře, a ves dosud se nevymanila víře ve věci nadpřirozené?

Tak jest, však nutno poučiti se o titulu lékaře Pataka, jak se stalo o titulu sudiho Kolce.

Patak, človíček brichatý, tlustý a zavalitý čtyřicátník velmi okázale si vedl ve vyřizování běžných lékařských potřeb ve Verstu a v okolí. Nevyrušitelnou jistotou ve vystupování a omamující svou vrozenou žvastavostí vzbuzoval nemenší důvěru než ovčák Frik — což znamená velmi mnoho. Prodával rady i lektvary, však tak neškodné, že nezhoršovaly bolesti jeho klientů, jež by se byly zhojily samy sebou. Ostatně všecko je zdrávo v průsmyku Vlkáňském; vzduch je tam první jakosti, nemoci nakažlivé naprosto neznámy, a jestliže někdo zemře, děje se z té příčiny, že byl čas umřít i v tomto privilegovaném koutě Sedmihradska. Doktor Patak — ano říkalo se: doktor! — ač byl přijat za skutečného lékaře, neměl přece žádných vědomostí ani v lékařství ani v lékárnictví, ani v ničem.

Byl to prostě bývalý opatrovník karantenní, jehož úlohou bylo pozorovati cestující zadržené na hranicích za příčinou zdravotního pasu. Nic více. To, zdá se, stačilo obyvatelstvu verstskému, poněkud shovívavějšímu. Třeba poznamenati, — což nebude divno, — že doktor Patak byl duch svobodomyslný, jakž bývá u těch, kdož se zabývají péčí o své bližní. Tak nepřipouštěl žádné z oněch pověr, které koluji v této krajině Karpat, ani těch, které se týkají hradu. Byly mu pouze na smích a na žert. Když se před ním říkalo, že nikdo od nepaměti se neodvážil přiblížit se ke hradu, opakoval každému, kdo chtěl slyšeti:

„Nebylo by mne třeba nutiti, abych učinil návštěvu vašemu starému hnízdu.“

Ježto však ho k tomu nikdo nenutil, ba dokonce se i střehl nutiti, nezašel si tam doktor Patak, a hrad Karpatký v lehkověrnosti všech trval stále zahalen neproniknutelným tajemstvím.

IV.

Novina donesená ovčákem rozletěla se v několika minutách po vsi. Hospodář Kolc s drahocenným dalekohledem v ruce odcházel domů, provázen Nik Dekem a Mirioutou. V té chvíli zbyl na terase pouze Frik obklopený asi mandelem mužů, žen i dětí, k nimž připojilo se několik cikánů, kteří byli neméně pobouřeni nežli ostatní obyvatelstvo verstské. Obklopovali Frika dorážejíce naň otázkami, a pasák odpovídal s onou povznešenou důležitostí člověka, který viděl cosi v pravdě neobyčejného.

„Ano!“ opakoval, „ze hradu se kouřilo, kouří se dosud a bude se kouřiti, dokud tam zůstane kámen na kameni!“

„Ale kdo mohl zapáliti ten oheň?“ tázala se jakási stařena spínajíc ruce.

„Čert,“ odpověděl Frik, „zloduch takový, který vždycky raději udržuje plameny než aby je uhasínal.“

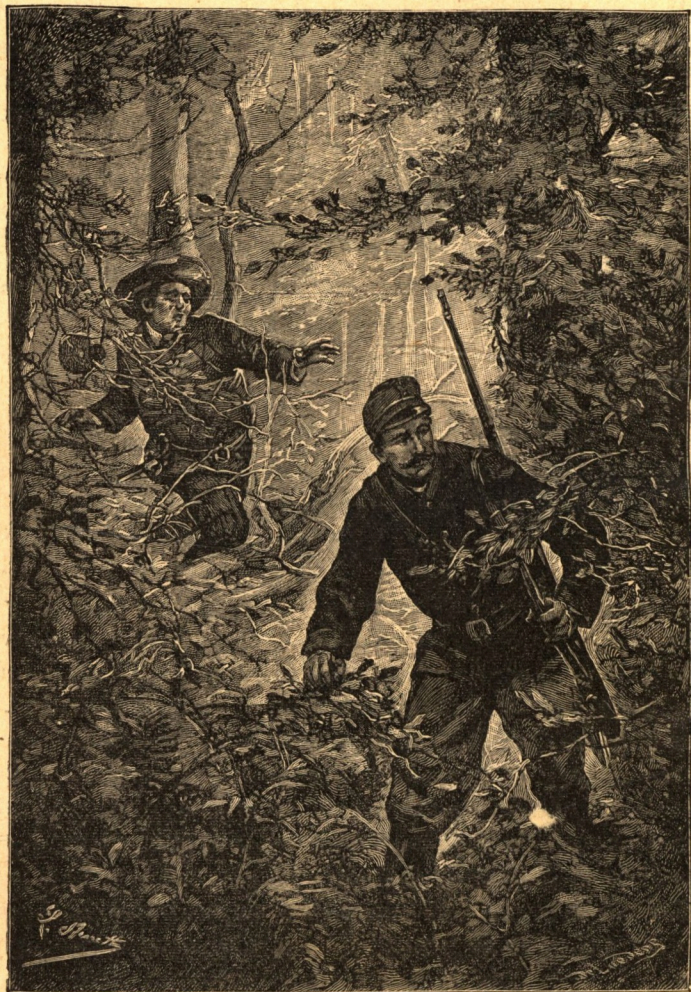
A po té odpovědi každý se snažil zahlédnouti kouř nad vrcholem věže. Posléze většina dotvrzovala, že rozeznávají kouř dokonale, ač v pravdě byl naprosto nerozeznatelný na takovou vzdálenost.

Účinek, vzbuzený prazvláštním zjevem, přesahoval všechny meze daleko nad pomyslení. Je potřeba, aby se laskavý čtenář vmyslil do duševního stavu, v jakémž nalézalo se obyvatelstvo verstské, a nebude se pak pozastavovati nad věcmi právě sdělenými. Nežádám od něho víry ve věci nadpřirozené, leda aby se jen upomněl, že tento nevědomý lid v ně věřil bez výjimky. K nedůvěře, kterou vzbuzoval Karpatský hrad, dokud se zdál býti opuštěn, rázem připojila se nyní hrůza z toho, poněvadž se jevil býti obydlen, a to jakými ještě bytostmi, pro pána krále!

Ve Verstu bylo také sousedské shromaždiště navštěvované pijáky a těšící se ze zvláštní přízně též u těch, kdož bez pitky rádi si pohovořili o svých denních záležitostech — kteříž arci byli v počtu omezenějším, jak se samo sebou rozumí. Místností tou, každému otevřenou, byla hlavní či lépe řečeno jediná hospoda ve vsi.

Kdo byl majetníkem této hospody? Žid, jménem Jonáš, rozsařný šedesátník výrazných, avšak pořádně semitských rysů, s očima černýma, ohnutého nosu, se širokými rty, s hladkými dlouhými

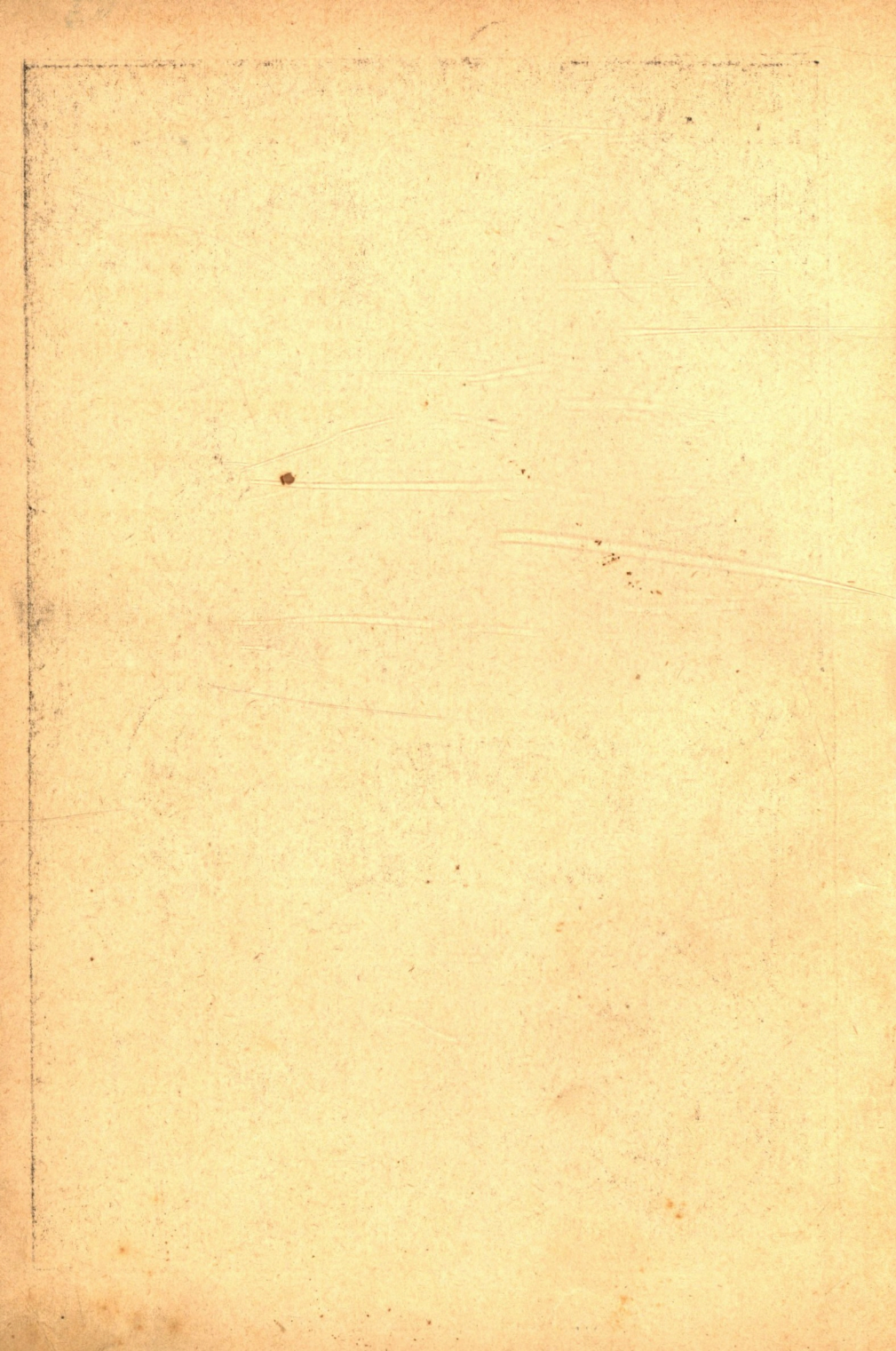
vlasý a s obvyklou šedivou bradou. Úslužný a zdvořilý půjčoval rád menší částky peněz tomu i onomu, aniž se jevil neskromným v zá-

. . . snažil se, seč byl, jen aby nezůstal pozadu . . . (Str. 48.)

rukách, ani lichvářským v úrocích, ač si přál, aby se přesně platilo ve lhůtách přijatých od dlužníka. Kéž by všichni židé usazení ve krajinách sedmihradských byli tak povolní jako verstský hospodský!

Pohřichu je výtečný tento Jonáš pouze výjimkou. Jeho souvěrci co do vyznání, jeho spolubratři co do zaměstnání, — neboť

. a již rakije ovlažovala hrdlo doktorovo . . . (Str. 50.)

všichni jsou šenkýři prodávající nápoje a zboží koloniální, — provádějí půjčování peněz se ziskuchtivostí, ohrožující budoucnost ru-

muského venkovana. Půda ponenáhlu přejde s plemene domácího na plemeno cizinské. Židé nemajíce úplně zapláceno domohou se vlastnictví krásných pozemků stížených hypotekou ve svůj prospěch, a jestliže zaslíbená země není v Judsku, objeví se snad jednoho krásného dne na zeměpisných mapách Sedmihradska.

Hospoda „u krále Matyáše“, — tak se totiž jmenovala — zabírala druhý roh terasy, přetínající náves versterskou na opačné straně proti domu řychtářovu. Byla to stará stavba polovic ze dřeva, polovic z kamene, misty velmi zalátaná ale časem zarostlá zelení a na pohled velmi svůdná. Sestávala pouze ze přízemku se zasklenými dveřmi vedoucími na terasu. Uvnitř přišlo se napřed do velké místnosti opatřené stoly pro sklenice a židlemi pro pijáky, nalévacím stolkem z dubového červotočivého dřeva, na němž leskly se misky, džbánky, lahvice, a z výčepu, zčernalého to dřevěného pažení, za kterým meškával Jonáš vždycky připraven k posluze svých hostů.

Vizme, jak tato místnost vypadala dnes: má dvě okna prozažená ve fasádě na terasu a dvě jiná okna na protější zadní straně. Z těch jedno, zastřené hustou záclonou popínavých rostlin, bylo zahrazeno a propouštělo jen nepatrný pruh světla. Druhé, když se otevřelo, dovolovalo užaslému zraku rozhlížeti se po celé dolní části údolí Vlkánského. Několik stop pod okenním výklenkem valily se prudké vody bystriny Nyadu. Bystřeň klouzala po svazích průsmyku, vyvírajíc na výšině planiny Orgalské, na které strměly zdi hradu, a stále jsouc napájena horskými přítoky, i za letního času, hnala se šumíc k řečišti valašské Sily, jejíž proud ji pohlcoval.

Po pravé straně přiléhalo k této místnosti asi půl tuctu malých pokojíků, dostatečných ubytovati několik málo cestujících, kteří by si chtěli odpočinouti „u krále Matyáše“, než přešli hranice. Mohli býti ujištěni dobrou a levnou obsluhou od pozorného a uslužného šenkýře, zásobeného vždycky dobrým tabákem, který kupoval v nejlepších trafikách okolních. Jonáš sám pak přespával v úzkém podtřešku, jehož prapodivný vikýř prorážel s povrchu došků nad terasou.

Téhož večera, 29. dne měsíce května, byla v této hospodě shromážděna společnost předních pohlavářů versterských: byl tu hospodář Kolec, kantor Hermod, lesník Nik Dek, asi tucet předních

sedláků ze vsi, hlavně pak i ovčák Frik, neméně důležitý nežli ostatní osobnosti. Doktor Patak v tomto kroužku předáků scházel. Byv na rychlo požádán od jednoho ze svých starých klientů, který nechtěl jiného průvodce na onen svět nežli jeho, slibil mu návštěvu, ač jeho péče nebyla pro nebožtíka nevyhnutelně potřebna.

Očekávající bývalého opatrovníka hovořili o důležité události tohoto dne, což však nedělo se bez jídla a pití. Jedny obsluhoval Jonáš jakýmsi druhem pečené kaše či placek rýžových, známých tu jménem „mamaliga“; není to ostatně zlé jídlo, když se zapíjí mlékem čerstvě dojeným. Druhým donášel v hojnosti malé skleničky oné silné tekutiny, která stéká jako čistá voda rumunskými hrdly, totiž kořaly, již stojí sklenka krejcar, a zvláště pak „rakije“, silné slivovice, již se v zemích karpatských značně vypije.

Dlužno poznamenati, že hospodský Jonáš — dle tamějšího zvyku — obsluhoval pouze „à l'assiette“, to jest hostům sedícím, poněvadž znal, že pijáci sedíce mnohem více utratí nežli hosté stojící. Ale toho večera jevil se obchod býti mnohoslibným, tjelikož o sedadla byla pravá rvačka. Jonáš také pobíhal od stolu ke stolu se džbánkem v ruce, naplňuje kalíšky, které neunavně byly prázdněny.

Bylo půl deváté večer. Hosté klábosili od soumraku aniž se shodli na tom, co činiti. Však přece v tom souhlasili ti dobří lidé, že Karpatský hrad, je-li obydlen jakýmsi bytostmi neznámými, stal se též vsi Verstu nebezpečným nejinak jako prachárna u vchodu do města.

„Toť velmi závažné!“ prohodil konečně hospodář Kolec.

„Velmi závažné!“ opětoval kantor mezi bafy ze své nerozlučiténé dýmky.

„Velmi závažné!“ opáčila celá společnost.

„Jest nad světlo jasnější,“ přejal Jonáš, „že špatná pověst hradu byla již ode dávna kraji k veliké škodě.“

„A nyní bude ještě hůře!“ zvolal kantor Hermod.

„Cizinci se tu jen zřídka kdy objevili...“ poznamenal rychtář Kolec s povzdechem.

„A teď neprijdou vůbec!“ dodal Jonáš vzdychaje zároveň se sudim.

„Mnoho obyvatelů již pomýšlí opustiti krajinu!“ podotkl jeden z pijáků.

„Já na příklad první,“ ubezpečoval jeden sedlák ze sousedstva, „a odstěhuju se, jakmile jen prodám své vinice.“

„Na které se ostatně nahledáte kupce, milý stařečku!“ opáčil šenkýř.

Viděti, okolo čeho se točila rozprávka vážených hodnostářů. Ze strachu osobního, kterého jim naháněl Karpatský hrad, ozývalo se vědomí žalostně poškozených hmotných zájmů. Žádní pocestní, a Jonáš měl škodu na výnosu ze své hospody; žádní cizinci, a hospodář Kolc tratil na příjmech ze cla, jejichž číslice klesala víc a více. Žádní kupci na pozemky v průsmyku Vlkánském, a majetníci jich nemohli je rozprodati ani za cenu sebe levnější. Tyto velmi stísněné poměry trvaly již od několika let, i zdálo se, že se ještě více zhorší.

Neboť bylo-li tak zle, když duchové ve hradě chovali se pokojně ničím svou přítomnost nezjevujícíe, jak bude nyní, když projevili svou přítomnost skutkem?

Tu pastýř Frik považoval za nutno říci, ale hlasem dosti nejistým:

„Snad bylo by potřeba...“

„Čeho?“ tázal se hospodář Kolc.

„Jíti se tam podívat, milý hospodáři.“

Všichni pohlédli na sebe a sklopili zraky. Poznámka Frikova zůstala bez odpovědi.

Posléze obrácen k hospodáři Kolcovi uchopil se Jonáš slova:

„Váš ovčák,“ pravil rozhodným hlasem, „právě naznačil jediný prostředek, jehož se chopiti nám zbývá.“

„Jíti na hrad...“

„Ano, milí přátelé,“ odpověděl šenkýř. „Jestliže vystupuje kouř z komínu věže, tož se jistě pod ním dělá oheň, a dělá-li se pod ním oheň, pak zapaluje jej čísi ruka...“

„Ruka... lépe řečeno čísi dráp!“ prohodil jeden staroch potřásaje hlavou.

„Ruka nebo dráp,“ děl šenkýř, „vše jedno! Třeba zvědět, co to znamená. Je to ponejprv, co vystupuje kouř z komínu hradního od té doby, kdy opustil zámek baron Rudolf Gore...“

„Je možno také, že se tam již dávno kouřilo, aniž to kdo upozoroval,“ poznamenal rychtář Kole.

„Toho bych nikdy nepřipustil!“ zvolal živě kantor Hermod.

„Naopak, velmi přípustitelné,“ vysvětloval rychtář, „poněvadž jsme neměli dalekohledu, abychom potvrdili, co se děje na hradě.“

Poznámka ta byla správná. Kouř mohl se zjevovati již dlouhou dobu a mohl uniknouti lehce pozornosti samého Frika, třeba měl ovčák tak znamenitý zrak. Ať tomu tak či onak, ať si byl řečený úkaz ode dneška nebo ode dávna, bylo nade vši pochybu jisto, že jsou nyní na hradě Karpatském bytosti lidské. Ale i toto soustředství bylo pro obyvatele Vlkáně a Verstu velmi znepokojující.

Kantor Hermod cítil se povinna k podpoře svého mínění vy-
tástit se s následující námitkou:

„Cože? Bytosti lidské, přátelé? ... Dovolíte mi, abych tomu ani za mák nevěřil. Nevím věru, za jakým úmyslem by se lidské bytosti utekly na hrad, za jakým účelem a jak by se tam byly dostaly? ...“

„Zač tedy u šlaka považujete ony nezvané hosty?“ zvolal rychtář Kole.

„Za bytosti nadpřirozené,“ odpověděl kantor Hermod přesvědčivě. „Proč by to nemohli býti duchové, baby, skřítkové, dokonce snad i několik nebezpečných lamii, které se objevují v podobě krásných žen ...“

Za výřtu těchto strašidel byly oči všech upřeny buď ke dveřím, či k oknu, nebo ke krbu světnice „u krále Matyáše“!

Každý se v duchu tázal, neobjeví-li se některé z těchto strašidel, jak za sebou byla vyjmenována ústy správce školy.

„Však, milí přátelé,“ odvážil se poznamenati Jonáš, „jsou-li těmi bytostmi duchové, nemohu si vysvětliti, proč zapálili oheň. Vždyť nepotřebují vařiti si pokrmů ...“

„A což jejich kouzla? ...“ namítal pastýř. „Zapomínáte-li, že třeba ohně k jejich kouzlům?“

„Toť jisto!“ potvrdoval kantor tónem, který nepřipouštěl odporu.

Domněnka tato byla beze sporu přijata, a dle úsudku všech vyhlídli si hrad Karpatský za jeviště svých čertovin zcela jistě bytosti nadpřirozené a nikoli bytosti lidské.

Nik Dek neúčastnil se až po tu chvíli rozhovoru. Spokojil se lesník pouze tím, že poslouchal pozorně, co se mluvilo na té i oné straně. Starý hrad se svými tajemnými zdmi, starobylym původem a starodávným vzezřením, budil u něho vždycky tolik zvědavosti jako respektu. Jsa pak Nik Dek velmi srdnatý, ač stejně lehkověrný jako leckterý občan verstský, projevil nejednou touhu vniknouti za hradby.

Domyslíme se, že Miriota se vším důrazem ho odvrátila od záměru tak dobrodružného. Kdyby byl měl týž úmysl, pokud byl svoboden, moha konati co mu libo, budiž! Ale snoubenec není již svým vlastním pánem, a odvážiti se takového dobrodružství bylo by buď skutkem blázna anebo člověka k nevěstě lhostejného. A přece, přese všechny prosby stále se obávala hezká dívčina, že by lesníkovi napadlo provésti svůj úmysl, a utěšovala ji trochu pouze ta okolnost, že se Nik Dek ještě zřejmě a určitě nevyjádřil jíti na hrad, neboť v tom případě neměl by nikdo dosti moci zdržeti ho od toho — ba ani ona sama. Věděla dobře, že Nik jest chlapík tvrdohlavý a umíněný, který nebral nikdy čestného slova zpět, a co řekl, jakoby se stalo. Miriota byla by tudíž bývala v úzkosti, kdyby byla mohla tušiti, jakými úvahami se mladý muž v tomto okamžiku zanášel.

Poněvadž Nik Dek mlčel, nebyl návrh pastýřův od nikoho obnoven. Kdož by měl ostatně chuti navštívit hrad Karpatský nyní, kdy byl očarován? Znamenalo by to při nejmenším ztratiti hlavu . . . Každý se tedy vytácel, jak nejlépe věděl, jen aby nemusil ničeho podniknouti . . . Sudí Kolc nebyl již v tom věku, aby se odvážil na cestu tak obtížnou . . . Kantor musil pečovati o svoji školu, Jonáš o svou hospodu. Frik musil pásti své berany, a ostatním občanům bylo se starati o dobytek a o senoseče.

Kde pak! Ani jeden z nich nebyl odhodlán se obětovati, připomínaje si v duchu: „Odvážlivec, jenž by se odhodlal jíti na hrad, lehce by mohl zůstat tam navždy!“

V tom okamžiku k nemalému zděšení společnosti otevřely se prudce dvěře světnice.

Však byl to jen doktor Patak, a bylo by velmi nesnadno považovati ho za některou z oněch okouzlujících lamii, o kterých se byl zmínil kantor Hermod.

Doktor Patak shledav svého klienta již na prkně — což ostatně sloužilo ke cti jeho bystrozraku lékařskému, ač nikoli talentu — přiběhl na besedu ke „králi Matyáši.“

„Konečně, tu ho máme!“ zvolal hospodář Kolc.

Doktor Patak si pospíšil podati každému pravici s toužou obradností, jako by podával své lektvary, a zvolal tonem značně posměšným:

„Pořád vás ještě zaměštnává ten hrad... čertí hrad, milí přátelé!... Ó těch zbabělců!... Chce-li se staré rachotině kouřiti, nuže, ať si kouří! Což tuhle náš učený Hermod nekouří, a to po celý den?... Na mou věru, kde kdo, je všecek bledý strachem!... Neslyšel jsem mluvit o ničem jiném na všech svých návštěvách!... Že prý duchové udělali tam oheň?... Proč ne, mají-li rýmu!... Zdá se dle všeho, že tam v pokojích kulaté věže mrzne v měsíci květnu... Možná dost, že jedná se snad o pečení chleba pro onen svět!... Eh, vždyť tam nahoře potřebují také jísti, je-li pravdivo, že vstáváme z mrtvých!... Jsou to snad nebeští pekaři, kteří přišli a zařídili si tam pekárnu...“

A doktor končil řadou pošklebků občanům versterským svrchovaně nepříjemných, které mlel s neuvěřitelnou chvástavostí.

Nechali ho mluvit.

Konečně otázal se ho sudí:

„Doktore, vy tedy nepřikládáte žádné důležitosti tomu, co se děje na hradě?“

„Zcela žádné, hospodáři Kolče.“

„A pamatujete-li na svá slova, že byste byl ochoten vydati se tam... jestliže by vás někdo k tomuto vyzval?...“

„Já, že jsem to řekl?“ odpověděl bývalý opatrovník s těžce utajenou mrzutostí nad tím, že se mu připomínala jeho slova.

„Hle, hle... Což jste toho neřekl a to několikrát po sobě?“ ozval se s důrazem kantor Hermod.

„Řekl jsem to... zajisté... a věru... nejedná-li se o nic jiného, leda slova opakovati...“

„Jedná se o to, jim dostáti,“ řekl Hermod.

„Jim dostáti?...“

„Ovšem... a na místě abychom vás vyzývali, pouze vás o to prosíme,“ dodal hospodář Kolc.

„Pochopíte... milí přátelé... zajisté... takový úkol...“

„Nuže dobrá, poněvadž jste na vahách,“ vykřikl krémář, „neprosíme vás, ale my vás k tomu vyzýváme.“

„Vy mne vyzýváte? ...“

„Ano, doktore.“

„Jonáši, zabíháte příliš daleko,“ řekl sudí, „není potřebí nutiti Pataka... Víme, že jest muž od slova... a že, co řekl, také splní... a to tím spíše, když se jedná prokázati službu nejen naší vesnici ale i vši krajině.“

„Jakže, míníte to vážně?... Chcete, abych šel na hrad Karpatský?“ zvolal doktor, jehož měděný obličej značně zbledl.

„Už nám nijak nevyklouznete,“ odpověděl hospodář Kolc s velkou rozhodností.

„Prosím vás... dobří přátelé... prosím vás za to... uvažujme o tom rozumně, libo-li vám!...“

„Všecko jsme již uvážili,“ odpověděl Jonáš.

„Buďte rozumni... K čemu by mi bylo dobré, jíti tam... a co bych tam našel?... Několik dobrých lidí, kteří se utekli na hrad a kteří nikomu neškodí.“

„Tím lépe,“ vpadl kantor Hermod, „jsou-li to lidé dobří, pak se nemáte čeho od nich báti, a naskytne se vám tak vhodná příležitost, abyste jim nabídl své služby.“

„Kdyby jich potřebovali,“ bránil se doktor Patak, „kdyby mne požádali, neváhal bych ani okamžik... věřte... odebrati se na hrad. Však nehnu se, nebyv pozván, aniž konám své návštěvy zadarmo...“

„Však se vám zaplatí vaše zaneprázdnění,“ děl hospodář Kolc, „a to hned na místě.“

„A kdo mi je zaplatí? ...“

„Já... my... dáme, co budete chtít!“ volali jeden přes druhého Jonášovi hosté.

Zřejmo, že byl doktor přes veliké tluchubství své při nejmenším právě takový zbabělec, jako jeho verstští spoluobčané. Proto, ač se nadýmal chvíli před tím, ač si posměch tropil ze známých legend, byl nyní tolik zmaten a vykrucoval se ze služby, kterou na něm žádali. Proto nijak mu nejelo pod vousy, aby se vydal na hrad Karpatský, i když by mu byla cesta řádně zaplácena. Snažil se tedy naléztí pádný doklad, že by návštěva neměla zá-

dného výsledku, a že by vesnice vystavila se jenom posměchu nařizujíc prozkoumati hrad... Jeho vývody minuly se cíle.

... pomáhal mu tu onde, aby se vydrapal na skalisko... (Str. 54.)

„Hle, doktore, mně se zdá, že se nemáte naprosto čeho báti,“
prohodil kantor Hermod, „poněvadž nevěříte v duchy...“

„Nikoli, nevěřím v ně.“

„Nuže, nejsou-li to tam duchové ve hradě, tož se tam usadily bytosti lidské, a vy se s nimi lehce seznámíte.“

Závěr kantorův nepostrádal logičnosti. Nesnadno bylo jej vrátiti.

„Dobrá, Hermode,“ odpověděl doktor Patak, „ale mohu býti zadržen na hradě.“

„To leda v tom případě, budete-li dobře přijat,“ odbyl ho Jonáš.

„Beze vsí pochyby; však kdyby se má nepřítomnost protáhla a kdyby mne někdo potřeboval ve vsi?“

„Jsme zdraví, jako buci,“ vpadl hospodář Kolc, „a není ani jednoho nemocného ve Verstu od té doby, co se váš poslední klient odebral na onen svět.“

„Proslovte se konečně. Jste odhodlán jíti?“ dotíral hostinský.

„Přisám Bůh, nikoli!“ zvolal doktor. „Ne snad, že bych měl strach... Víte velmi dobře že všem těm hloupostem nevěřím... Ale zdá se mi to opravdu býti pošetilé, ba, opakuji ještě jednou směšné... Poněvadž se objevil kouř nad komínem věže... kouř, který snad ani kouřem není... Rozhodně... ne!... Nepůjdu na hrad Karpatský.“

„Tedy půjdu já!“

Byl to lesník Nik Dek, který vpadl do rozprávky těmito třemi slovy.

„Ty... Niku?“ vykřikl hospodář Kolc.

„Ano, já... však s tou podmínkou, že Patak půjde se mnou.“

Toť bylo přímé vyzvání čelící proti doktorovi, který se ihned snažil z kličky vysmeknouti.

„Co ti napadá, Niku!“ zvolal doktor. „Já a tebe provázeti? Opravdu... byla by to příjemná procházka... Tak sami dva... Ač byla-li by k čemu, a mohli-li bychom se toho odvážiti... Hle, Niku, víš přece velmi dobře, že není schůdné cesty na hrad... Ani bychom se tam nedostali...“

„Řekl jsem, že půjdu na hrad,“ odpověděl Nik Dek, „a poněvadž jsem to řekl, tedy půjdu.“

„Však já... já jsem to neřekl!...“ vykřikl doktor, třepaje se jakoby ho byl někdo chytil za límec.

„Cože? ... Řekl jste to!...“ dotíral Jonáš.

„Ano!... Ano!“ přisvědčovala společnost jednohlasně.

Bývalý opatrovník, sevřený na všech stranách, nevěděl kudy kam. Ach, jak litoval, že byl tak neopatrný, zavázav se svými žvasty. Ani ve snách by si nebyl pomyslíl, že ho chytanou za slovo a poženou tak ostře vyplníti závazek. Nyní již mu nebylo možno se vymknouti, aniž by si odnesl pořádnou ostudu ve Verstu, byv takto nemilosrdně postaven na pranýř posměchu po vši krajině. Rozhodl se tedy, že svolí, děj se co děj.

„Nuže... poněvadž tomu chcete, budu doprovázeti Nik Deka, ač nevím, k čemu to prospěje!“

„Výborně... doktore Pataku, výborně!“ zvolali všichni pijáci „u krále Matyáše“.

„A kdy vyjdeme, Niku?“ otázal se doktor Patak tónem strojené lhostejnosti, který jen špatně zastíral jeho zbabělost.

„Zítř ráno,“ odpověděl Nik Dek.

Po těchto slovech zavládlo hluboké mlčení, svědčící o tom, jak opravdové bylo pohnutí hospodáře Kolce a vši družiny. Sklenice dávno již byly vyprázdněny i džbány, a přece nikdo se nezdvihl, nikdo nepomýšlel opustiti jizbu a odebrati se domů, ač bylo již velmi pozdě. Již si Jonáš myslil, že jest příležitost zvlášť příhodná, aby se vyťasil s novou dávkou kořalky a rakije...

Tu znenadání za všeobecného ticha bylo slyšeti zcela jasné hlas, který pronášel zvolna následující slova:

„Mikuláši Deku, nechoď zítř na hrad!... Nechoď tam... sice tě stihne neštěstí.“

Kdo to promluvil takovým způsobem?... Odkud přicházel tento hlas, jehož nikdo neznal, a jenž se zdál vycházeti z neviditelných úst? Mohl to býti hlas pouze nějakého ducha, hlas nadpřirozený, hlas z onoho světa...

Zděšení dostoupilo vrcholu. Nikdo se neodvážil pohlédnouti na druhého, nikdo se neodvážil ani hlesnouti... Však nejzmužilejší z nich — byl to opět Nik Dek, — chtěl ihned zvědět, jak si věc vyložiti. Jest jisto, že slova uvedená zřetelně vyslovena byla v jizbě samé. A v témže okamžiku měl lesník tolik odvahy, že se přiblížil ke skříni a ji otevřel...

Nikdo.

Pospíšil prohledat ostatní pokoje přízemku, které přiléhaly k této jizbě...

Nikdo.

Vyrazil dveřmi z hospody, proběhl terasu až na verstskou náves...

Nikdo.

Za chvilku potom opustil hospodu hospodář Kolec, kantor Hermod, Nik Dek, ovčák Frik a ostatní hosté, zůstávající o samotě krčmáře Jonáše, který spěšně uzavřel dveře na dva západy.

Té noci obyvatelé verstští, jakoby byli ohroženi nějakým fantastickým zjevem, zatarasili se pečlivě ve svých domech...

Strach vládl v dědině.

V.

Nik Dek a doktor Patak chystali se nazejtří, že vyjdou o devíti hodinách ráno. Lesník měl úmysl vystoupiti k podezřelému hradu po svahu průsmyku Vlkáňského, a to pokud možno nejkratší cestou.

Jakž div, že veškeré obyvatelstvo verstské, spatřivši kouř nad věží a dozvěděvši se o záhadném hlase v jizbě „u krále Matyáše“, bylo jako bez hlavy. Několik rodin cikánských chystalo se již opustiti krajinu. V domácnostech nemluvílo se o ničem než o tom — a to ještě potichu. Jděte a vymluvte jim, že to nebyl čert, který pronesl ona výhrůžná slova, platící mladému lesníku. Vždyť v hospodě Jonášově byl asi mandel nejvěrohodnějších sousedů, kteří velmi dobře slyšeli tajemnou onu větu. Nedá se připustiti, že by byli ošáleni snad nějakým klamem sluchu. O tom nemůže být pochybnosti. Nik Dek byl určitě varován, že se mu přihodí neštěstí, jestliže mermocí provede záměr, směřující ke prozkoumání hradu Karpatského.

Mladý lesník přes to vše se chystal na cestu z Verstu, a to beze všeho nucení. Pouze trochu toho zisku, který by měl hospodář

Kolc, kdyby se vysvětlilo tajemství hradu, trochu prospěchu, který by měla ves zvěděvši, jak se věci mají, pohnulo tak rychle Nik Deka, že dal své slovo. Miriota nařikajíc plna zoufalství a s očima usazenými úpěnlivě prosila ho, aby upustil od neobvyklého dobrodružství. Věc byla sama o sobě, než ještě zaslechli výstrahu tajemného hlasu, již dosti choulostiva. Po dané výstraže byla naprosto nemsmyslna. Hle, před samou svatbou chtěl Nik Dek nasadit život v pokusu toho druhu, a nevěsta před ním na kolenou nemohla ho zdržeti...

Mladý lesník nedbal ani výstražných proseb svých přátel, ani pláče Miriotina. Celkem se nad tím nepozastavoval nikdo. Bylať všeobecně známa jeho nezlomná povaha, jeho tvrdohlavost, či lépe jeho paličatosť. Řekl, že půjde na hrad Karpatský, a nikdo by nemohl ho od toho odvrátiti — ani zmíněná hrozba týkající se přímo jeho osoby. Ano, Nik půjde na hrad i kdyby se neměl nikdy vrátiti!

Když přišla hodina odchodu, Nik Dek přivinul si naposledy Miriotu k srdci, a zarmoucená dívka udělala mu křížek palcem, ukazovákem a prostředním prstem, dle starého zvyku rumunského, svěřujíc ho tím ochraně Nejsvětější Trojice.

A což doktor Patak?... Což ten! Přinucen jsa provázeti lesníka, napjal všechny síly, aby se z toho vytočil, ale bez výsledku. Všecko již pověděl, co mohl uvést na svůj prospěch... Vyčerpal všechny možné námitky, na něž se jen mohlo pomyslití!.. Opíral se zejména oním výslovným rozkazem, který každý zřetelně slyšel, aby prý se nikdo neodvážil jíti na hrad...

„Hrozba týká se výhradně mne,“ ohradil se proti tomu Nik Dek.

„A přihodí-li se ti neštěstí, Niku,“ odpověděl doktor Patak, „kdo mi za to ručí, že já vyvážnu bez pohromy?“

„Pohroma, nepohroma. Slibil jste, že půjdete se mnou na hrad, a také slib splňte, poněvadž já tam jdu!“

Sousedé verstští znamenajíce, že nic nedovede odvrátiti Nika od daného slibu, dávali mu za pravdu aspoň v této příčině. Bude lepší, nepustí-li se Nik Dek samotěn do toho dobrodružství. Tak povolil konečně doktor velmi rozmrzelý a s malou dušičkou v těle, neboť viděl, že nemůže již ustoupiti, poněvadž by to bylo zostudilo jeho postavení ve vsi, a poněvadž by se byl vydal vše-

obecnému posměchu pro svoje obvyklé prázdné tlachy. Všakťe byl pevně odhodlán těžiti z každé sebe menší překážky na cestě, aby přinutil svého soudruha k návratu.

Nik Dek s doktorem Patakem tedy vyšli, vyprovázeni jsouce hospodářem Kolcem, kantorem Hermodem, Frikem, a Jonášem až k tomu místu, kde se cesta zatačela, a kdež se všichni zastavili.

Hospodář Kolec naposledy zamířil odtud svým dalekohledem — který stále s sebou nosil — směrem ku hradu. Žádný kouř se neobjevoval nad komínem věže, ac bylo by lze jej velmi dobře rozeznati za krásného jarního jitra na čistounkém obzoru. Či snad byli by se již odklidili z hradu oni přirození, či nadpřirození hosté uznamenavše, že lesník neměl strachu z jejich hrozeb? Myslil si to ten i onen souseď, i bylo tím potřebnější a nutnější provésti věc až k úplnému jejímu objasnění.

Podali si ruce, a Nik Dek sledován doktorem Patakem zmizel v zátoči průsmyku.

Mladý lesník vzal si na cestu čepici se širokým štítkem, kazajku přepásanou pasem, na němž visel tesák v pochvě, baňaté kalhoty, boty okované, nábojnici k boku, a dlouhou pušku na rameno. Požíval právem pověsti výtečného střelce, mohl se tu setkati ne-li s duchy, tedy s lupiči, kteří se potloukají po hranicích, a ne-li s lupiči, tož aspoň s některým zlomyslným medvědem, a tu velela opatrnost v každém případě se připravit na obranu.

Doktor uznal za potřebno ozbrojiti se starou pistolí na křesací kámen, která selhala třikrát v pěti ranách. Opatřen byl kromě toho sekýrou, kterou mu svěřil jeho soudruh pro případ, kdyžby bylo [potřebí] prosekávati si někde cestu hustými křovinami Plesského lesa. S velikým širákem na hlavě byl upjat do tlustého cestovního kabátu s kapucí a obut do vysokých bot, pořádně vy-cvokovaných a okovaných. Však nemotorné toto vystrojení nijak by mu nepřekáželo vzítí nohy na ramena při nejbližší vhodné příležitosti.

Oba stejně opatřili se zásobami potravy, které měli uloženy v torbách, aby mohli dle potřeby prodloužiti svoje výzvědy.

Prošedše zátočinou cesty, kráčeli několik set kroků podél Nyadu, postupující po jeho pravém břehu. Kdyby se dali cestou kolem srázů horských, tím by [si] byli [zašli] příliš na východ. Bylo by mnohem prospěšnější, kdyby mohli pokračovati podél toku bystriny,

čímž by si byli nadešli dobře o třetinu cesty, neboť Nyad vyvírá mezi rozsedlinami planiny Orgalské. Břeh, s počátku velmi dobře schůdný, byl dále plný výmolův a zatarasen vysokými skalisky, takže neskýtal již volné cesty ani jednotlivým pěšákům. Musili se tudíž vyhnouti na levo, aby se dostali ke hradu proniknouce nižším pásem lesů Plesských.

Byla to také jediná strana, odkudž byl hrad přístupný. V době, kdy na hradě bydlel baron Rudolf Gorc, bylo udržováno spojení se vsí Verstem, s průsmykem Vlkáňským a s údolím valašské Sily úzkým průsekem, který byl proražen tímto směrem. Však dnes bylo by darmo hledati tam stopu pěšiny. Průsek, jsa ode dvacíti let vydán vlivům bujícího rostlinstva, byl již zatarasen neproniknutelnou hustinou křovin.

Nik Dek v okamžiku, kdy odbočoval od řečiště Nyadu, hluboce zařezaného do půdy a naplněného šumící vodou, zastavil se na chvíli, aby určil směr. Hradu nebylo již viděti. Byl viditelný pouze od kraje lesů, rozkládajících se na nejnižších svazích hor. Vyznati se cestou bylo čím dále nesnadnějším, neboť scházela všechna vůdčí znamení. Poloha mohla býti určena toliko dle slunce, jehož paprsky ozařovaly právě vzdálené hřebeny horstva na jihovýchodě.

„Vidíš, lesniku,“ pravil doktor, „tu to máš!... O cestě ani zmínky... a nikde nic!“

„Však si cestu najdeme,“ odpověděl Nik Dek.

„Snadno se řekne, Niku...“

„A snadno se provede. Pataku.“

„Tedy jsi stále pevně odhodlán? ...“

Lesník místo odpovědi pouze přikývl a pustil se do lesa.

V té chvíli měl doktor sto chutí kvapně se vrátiti; avšak jeho společník, který se právě ohlédl, změřil ho pohledem tak rozhodným, že zbabělci zašla chuť zůstatí pozadu.

Doktor Patak měl ještě poslední naději, totiž že se Nik Dek splete a zabloudí v bludišti stromů, kamž ho ještě nikdy jeho služba nepřivedla. Všaktě doktor zapomněl na onen obdivuhodný čich, na onen odborný cit, na onen [takořka zvířecký] pud, který bývá bezpečným vůdcem dle nejnepatrnějších známek, dle směru větví, dle sklonu půdy, [dle zbarvení kůry, dle nepatrné] různosti mechů, podle toho, jak vystaveny jsou větrům buď jižním, nebo severním. Nik Dek byl chlapík ve svém oboru a uměl využítkovati

výtečného bystrozraku svého k tomu, aby nezabloudil ani na místech sobě naprosto neznámých. Byl by býval důstojným sokem Kožené Punčochy⁹⁾ anebo Stopovače, znamenitých to hrdin Kúprových¹⁰⁾ z amerických románů.

A přece cesta tímto pásmem stromů byla spojena s opravdovými nesnázemi. Jilmy, buky, druh javorů zvaných kleny a nádherné duby zabíraly nejvyšší části stráně, a výše nad nimi na svahu hor po levé straně průsmyku rostly břízy, smrky a jedle v těsné směsici. Velkolepé stromy s mohutnými pni, s větvemi naběhlými čerstvou mizou a s hustým listím, prorůstaly se navzájem, tvořice nahoře zelenou klenbu, jíž paprsky sluneční nemohly proniknouti.

Postup byl by býval poměrně snadný, kdyby bylo stačilo pouze ohýbatí se pod svislými větvemi. Ale jaké to překážky na povrchu půdy, co by bylo dalo práce vymýtiti a odstraniti houště kopřiv a ostružin a zabezpečiti se proti směsici trníšť, která při sebe jemnějším dotyku chodce rvala a strhovala! Nik Dek nebyl té povahy, aby se tím znepokojoval, a poněvadž mohl proniknouti lesem, nedbal na nějaké to škrábnutí. Pravda, že za těch podmínek mohl se dítí pochod jen velmi zdlouha, — mrzutá potíž, neboť Nik Dek a doktor Patak zamýšleli dosíci hradu odpoledne. Zbývalo by ještě dosti času, aby prozkoumali hrad, — takže by se mohli vrátiti do Verstu ještě za šera.

Se sekerou v ruce pracoval lesník na cestě středem neproniknutelných trnin, plných ježatých bodlin, kde stoupala noha na půdu nerovnou, kostrbatou, hrbolatou kořeny nebo pahýly stromův, o které klopýtala, hned na to se zabořujíc do vlhké vrstvy hniječícího listí, kterým vítr nikdy ve víru nezatočil. Tisíce lusků třaskalo jako drobné prskavky k velikému zděšení doktora, který vyskakoval po každém výbuchu, patře na levo i na pravo a ohlížeje se bázlivě, když některý výhonek se mu zaháčil na kazajku, jakoby to byl strašlivý spár chtějící ho zadržeti. Ubohý doktor! Nevěděl co počítí. Ale teď by se nebyl za živý svě dvážil sám k návratu, a snažil se jen, aby nezůstal pozadu za neústupným svým společníkem.

Ob čas objevovaly se v lese rozmarné mýtiny, které ozářeny byly proudy světla. Párky černých čápů, vyrušené ve své samotě, přechaly s vysokých větví, vzlétajíce mocnými vmachy křídel. Cesta

těmito mýtinami byla však ještě obtížnější. Neboť tam nakupeny byly jak ohromná hra v hůlčičky ¹¹⁾ stromy zvyvracené víchrem

. . . vidí zcela zřetelně podoby neobyčejné . . . (Str. 59.)

anebo kleslé stářím, jako by je byla sklátila smrtnou ranou sekýra dřevorubcova. Tam pohřbeny ležely ohromné pně rozhlodané

hnilobou, jichž nikdy se nedotkne pila, aby je rozřezala v polena a jichž nikdo nenaloží na smyk, aby je dopravil až k řečišti valašské Sily. S těmito překážkami, které se daly velmi nesnadně překročiti, a jež obejítí bylo zhusta nemožno, měl Nik Dek a jeho společník krušnou práci. Věděl-li si porady lesník, švižný, pružný a plný síly, za to doktor Patak, krátkonohý a břichatý, záhy se upachtil a udýchal, nemoha se vyhnouti, aby se několikrát nepřekotil; Nikovi pokaždé nastávala povinnost přispěti mu na pomoc.

„Uvidíš, Niku, že tu zůstanu někde ležeti s přelámanými údy!“ stěžoval si doktor.

„Však si je zase spravíte.“

„Poslyš přece, Niku, a můj rozum... Hlavou zdi neprozazíš!“

Eh, což! Nik Dek byl již kus napřed, a doktor, nedociliv ničeho, tím více se pachtil, aby ho dohonil.

Jest otázka, zda-li směr sledovaný až dosud byl správný a zda vedl ke hradu. V té chvíli nebylo možno se o tom přesvědčiti. Poněvadž však půda stále stoupala, bylo zřejmo, že postupují k hoření hranici lesa, kamž také dorazili o třetí hodině odpoledne. Odtud až k planině Orgalské prostíralo se pásmo zelených stromů, tím řídkých, čím více svah horský vystupoval.

Tam objevil se jim také Nyad mezi skalami, buď že se tu odchýloval k severozápadu, buď že Nik Dek dospěl k němu šikmým postupem. Mladému lesníkovi poskytovala tato okolnost jistoty, že šel dobře, poněvadž bystřina vyvírala z útrob planiny Orgalské.

Nik Dek nemohl odepřítí doktorovi hodinku odpočinku na břehu bystřiny. Ostatně i žaludek se hlásil ke svému právu právě tak důrazně jako nohy. Naplněné torby dodaly potravy, a již raskije ovlažovala hrdlo doktorovo i Nik Dekovo. Mimo to proudila ve vzdálenosti několika kroků jasná a čerstvá voda, pročištěná na křemenitém dně. Čeho si mohli ještě více přát? Mnoho sil bylo vydáno, nastávala potřeba nahraditi ten úbytek.

Po celou cestu, co odešli z Verstu, nenaskytla se doktorovi příležitost pohovořiti si s Nik Dekem, jenž byl stále napřed. Zato si to nyní nahradil, jedva že se usadili na břehu Nyadu. Byl-li Nik málomluvný, mluvil zato doktor za dva. Jakýž tedy div, že otázky byly velmi široké, a odpovědi co nejstručnější.

„Pohovořme si trochu, Niku, a mluvme vážně,“ počal doktor „Poslouchám,“ odpověděl Nik Dek.

„Tuším, že jsme se proto tady zastavili, abychom se nanovo posílili...“

„Pravda pravdoucí.“

„... ke zpáteční cestě do Verstu...“

„Nikoli... k cestě do hradu.“

„Považ, Niku, již šest hodin se trmácíme a jsme sotva na půl cestě.“

„To znamená, že nemáme valně času nazbyt.“

„Ale přikvačí noc, když dojdeme hradu, a jak si myslím, Niku, nebudeš tak zpozdlý, abys něco podnikal potmě. Bude třeba vyčkati dne...“

„Vyčkáme jej.“

„Tedy nechceš se vzdáti svého úmyslu, v němž není za nehet rozumu?“

„Ne.“

„Opravdu! My tuhle unaveni, potřebni dobrého stolu v pořádné světnici a dobré postele v pořádném pokoji, a ty chceš strávití noc pod širým nebem?...“

„Ano, zdrží-li nás nějaká překážka, že nebudeme moci vniknouti do hradu.“

„A nebude-li žádné překážky?“

„Pak se pěkně vospíme v místnostech kulaté věže.“

„V místnostech kulaté věže!“ vykřikl doktor Patak. „Ty myslíš, Niku, že jsem s tím srozuměn, ztráviti celou noc uvnitř toho prokletého hradu...“

„Beze vší pochyby. Leda, že byste uznal za příhodnější zůstati sám venku.“

„Sám, Niku!... To jsme si neřekli, a máme-li se přece rozloučiti. nuže ať se to stane na tomto místě, odkud bych se vrátil domů“

„Řekli jsme si, doktore Pataku, že mne budete následovati, jak daleko půjdu.“

„Ve dne ano!... V noci nikoli!“

„Nuže dobrá, je vám volno odejiti, však dejte si pozor, abyste v lese nezabloudil.“

Zablouditi, ovšem toť ona věc, která doktora tolik trápila. Svěren sobě samému a nedoveda se vyznati v nekonečném bludišti lesů Plesských, cítil se naprosto neschopným nalézt zpáteční cestu do Verstu. Ostatně samotinký v čiré noci — která snad bude velmi černá — sestupovati po svazích průsmyku ve stálém nebezpečí, že srazí vaz v některé propasti, to nebylo doktorovi po chuti. Přece jen bylo by lepší provázeti lesníka až k patě hradeb, zvláště tehdy, když by se mu s nastávající nocí nepodařilo vyšplhati se na střední násep. Ale doktor chtěl učiniti ještě poslední pokus, aby zadržel svého společníka.

„Viš dobře, milý Niku, že jsem nikdy na to nepomýšlel odloučiti se od tebe. Stojíš-li na svém dojiti hradu, tož nepustím tě tam samotna.“

„Výborně, doktore, jen abyste se vždycky toho držel . . .“

„Počkej . . . ještě slovo, Niku; slib mi, že upustíš od snahy vniknouti do hradu, bude-li noc, až tam dojdeme . . .“

„Slibuji Vám pouze to, doktore, že učiním seč budu, abych tam vnikl a že se tam odtud nehnu, dokud bych neobjevil, co se tam děje.“

„Co se tam děje, Niku!“ zvolal doktor Patak krče rameny. „A co myslíš, že se tam děje? . . .“

„Nevím. A poněvadž jsem odhodlán dozvědět se to, tedy se to dozvím . . .“

„Ale dřív musíme u toho ďábelského hradu býti!“ řekl doktor, jenž byl u konce se svými vývody. „Soudě dle nesnázi, jichž jsme až dosud zakusili, a dle času, který nás stála cesta lesy Plesskými, uplyne den, a po hradu ještě nebude ani památky . . .“

„Nejsem toho mínění,“ odpověděl Nik Dek. „Výše nahoře nejsou jedlové lesy tolik zarostlé houštinami jako dolní pásmo jilmů, javorův a buků.“

„Ale půda bude velmi neschůdná!“

„Co na tom, není-li jen naprosto neschůdná.“

„Však jsem slyšel, že pryč se objevují medvědi v okolí planiny Orgalské!“

„Mám pušku a vy pistoli, abyste se bránil, doktore.“

„Ale, nastane-li noc, vydáme se v nebezpečí, že zbloudíme ve tmě.“

„Žádný strach, neboť máme nyní průvodce, který, jak pevně věřím, již nás neopustí.“

„Průvodce?“ vykřikl doktor a povstal kvapně ohlížeje se neklidným zrakem dokola.

„Ovšem,“ odpověděl Nik Dek, „tím vůdcem jest bystřina Nyad. Stačí, bychom postupovali podél jeho pravého břehu a dostihneme planiny, zkad vyvívá. Doufám, že budeme ve dvou hodinách u hradní brány, dáme-li se nyní ihned na cestu.“

„Jen aby se ze dvou hodin neudělalo šest.“

„Vzhůru tedy! Jste hotov?“

„Což již půjdeme, Niku? . . . Vždyť náš odpočinek trvá jedva několik minut.“

„Z těch několika minut jest již dobrá půl hodina. — Ptám se naposledy, jste hotov?“

„Hotov . . . když jsou mé nohy těžké jako olověné sloupy . . . Víš dobře, že nemám takových píšťal jako ty! . . . Mé nohy jsou naběhlé a krutě mne bolí, mám-li jen krok učiniti za tebou . . .“

„Dostí řeči, zdržujete mne, Pataku! Dělejte si tedy, co chcete! Šťastnou cestu!“

A Nik Dek se zvedl.

„Pro rány Boží, Niku,“ vykřikl doktor Patak, „poslyš ještě trochu!“

„Poslouchati vaše nerozumy!“

„Hleď, poněvadž je již hezky pozdě, proč bychom si tu nezůstali, proč bychom se tu neuložili pod těmito hezkými stromy. Vyšli bychom pěkně zítra na úsvitě a měli bychom celé dopoledne k tomu, abychom mohli dosíci hradu . . .“

„Doktore,“ odpověděl Nik Dek, „opakuji, že jest mým úmyslem strávití noc v zámku.“

„Není možná!“ zvolal doktor. „Ne, ne . . . toho neučiníš, Niku! . . . Dovedu ti ještě v tom zabrániti.“

„Vy?“

„Pověsím se ti na nohy . . . Povleku tě zpět! . . . Ztluku tě nadobro, dojde-li k tomu . . .“

Nešťastný Patak opravdu již nevěděl, co mluví.

Nik Dek neuznal ho za hodna odpovědi a hodiv sí pušku na rameno popošel několik kroků podél břehu Nyadu.

„Počkej . . . počkej!“ volal žalostně doktor. „Čertův chlap! . . . Ještě okamžik . . . Mám nohy ztrnulé . . . klouby mně vypovídají službu . . .“

Však jaly se ihned pracovati, když se musil bývalý opatrovník rozcupati na svých nožkách za lesníkem, který se ani neohlédl.

Byli čtyři hodiny. Paprsky sluneční dotýkaly se zlehka hřebene Plesy a ozařovaly v šikmém dopadu nejvyšší větve jedlového lesa. Nik Dek měl nejvyšší čas si pospíšiti, neboť pod stromy v lese stmívá se mnohem dříve, nežli nastane večer.

Neobyčejný a divukrásný je pohled na tyto lesy, mající ráz pravé alpské divokosti. Na místě stromů zkřivených, zprohýbaných a znetvořených vztyčují se tu pně přímé v dostatečných mezerách od sebe, bez větví do výše padesáti až šedesáti stop nad kořeny, pně hladké beze suků, které rozpínají jako strop své haluze vždycky zelené. Pořídku křovisk anebo spletených rostlin mezi nimi. Dlouhé kořeny plazí se na povrchu země podobny hadům skřehlým mrazem. Půda jest pokryta kobercem žlutavého a hladkého mechu, plna suchého klestí a poseta šíškami, jež chřestí pod nohou. Srázný svah je zbrázděný skalisky křemenitými, jichž ostré hrany prořezávají sebe tlustší kůží. Cesta byla tudíž obtížna i tímto jedlovým lesem širokým dobré čtvrt mile. Vydrápati se na balvany vyžadovalo ohebnosti a pružnosti svalů, silných nohou, jistoty v každém pohybu, a tím vším nemohl se pochlubiti doktor Patak. Nikovi byla by stačila hodina k této cestě, kdyby byl býval sám, a s přitěží svého společníka potřeboval k tomu tři hodiny, jsa nucen zastavovati se a čekati na něho i pomáhati mu tu onde, aby se vydrápal na skalisko příliš vysoké pro jeho nožky. Doktora mučila jediná strašlivá myšlénka, totiž hrozný strach, že by měl zůstatí samotén uprostřed této ponuré pustiny.

Zatím čím se stával svah neschůdnější, tím více počaly řidnouti stromy na této výšině Plesy. Tvořily již jen osamocené skupiny nevalných rozměrů. Za nimi bylo viděti řadu hor, které se obřázely na pozadí, a jejichž obrysy se vynořovaly dosud z večerní mlhy.

Bystrina Nyad, které se lesník již nespustil, sůžená na nepatrný potůček vyvírala nedaleko odtud. Několik set stop výše nad posledním úvalem svahu prostírala se již planina Orgalská, na které strměla pochmurná podoba Karpatského hradu.

Nik Dek, když byl naposledy popotáhl doktora za límec, dospěl konečně planiny. Podobal se doktor nehybné hmotě a jsa naprosto vysílen byl by se mohl stěží dovléci ještě několik kroků. Padl na zem jako dobytče pod palici řezníkovou.

Nik Dek pocítoval jedva trochu únavy po obtížném stoupání. Vzpřímen, bez hnutí, hltal upřeným zrakem podobu Karpatského zámku, k němuž se dosud nikdy nebyl přiblížil.

Před ním zvedala se zubatá hradba, ohrazená hlubokým příkopem. Jediný zvedací most byl vyzdvižen k brance zatarasené kromě toho kamením.

Pusto a ticho bylo kolem hradby na povrchu planiny Orgalské.

Stmívající se šero dovolovalo zahlédnouti ještě celkový tvar hradu, který splýval neurčitě a nejasně se stíny večera. Nikdo se neukazoval nahoře za ochrannou zdí středního náspu, nikoho nebylo na hořením ochozu kulaté věže ani na kruhové terase prvního patra. Ani stopy po kouři nad pitvornou korouhvičkou rozhlédanou staletou rzí.

„Nuže, Niku,“ ozval se doktor Patak, „uznáváš-li, že jest nemožno dostati se přes tento příkop, stáhnouti zvedací most a otevřítí branku?“

Nik Dek neodpověděl; seznal, že jest nutno stanouti přede zdi hradu. Jakž by byl mohl sestoupiti za nastalé tmy na dno příkopu a vyléztí po strmé stěně hradební dovnitř? Zajisté bylo nejmoudřejší sečkati do rána a pak za denního světla pokračovati dále.

Na tom také zůstalo k veliké mrzutosti lesníkově, ale kú svrchovanému potěšení doktora Pataka.

VI.

Uzounký jakoby stříbrný srpek měsíce zmizel téměř současně se západem slunce. Mraky plynoucí od západu pohltily pozvolna poslední šero soumraku. Přítmí valící se z údolín zastřelo znenáhla okolí. Okruh hor naplnil se tmami, a tvary hradu zmizely záhy v závoji noci.

Jestliže se zdálo, že noc bude velmi temna, tož nic nepoukázalo k tomu, že by klid její měl býti porušen snad změnou povětrí, vichrem anebo bouří. Bylo to štěstí pro Nik Deka a jeho společníka, jimž bylo prodlévati pod širým nebem. Na spráhlé planině Orgalské nebylo žádných stromů. Porůznu jen trochu nuzné kleče při samé zemi, jež neposkytovala přístřeší proti nočnímu chladu. Zato bylo v hojnosti balvanů, dílem do polovice zahrabaných v zemi, dílem jedva lehýnce jen podepřených, takže jediný náraz byl by stačil, aby se skutálely dolů do lesa.

Jedinká rostlina, která bujela v hojnosti na kamenité půdě, byl hustý bodlák, zvaný „ruská trnina“, jejíž ochmýřená semena, dle zpráv Eliáše Reclusa, byla prý tam donesena moskevskými koni.

Oběma přátelům jednalo se především o to, aby si vyhlédli nějaké místečko, kdež by ztrávili noc, alespoň trochu jsouce chráněni před klesáním teploty, které je dosti značné v takové výši.

„Opravdu těžká volba . . . kde by člověk nadobro neonemocněl . . .“ bručel doktor Patak.

„Stěžujte si na to!“ odpověděl Nik Dek.

„Zajisté že si stěžuji! Jak znamenité to místo pro ulovení pořádné rýmy, nebo důkladného rheumatismu, z něhož bych se do smrti nevyhléčil!“

Jak truchlivé to doznání lékařského umění, které vypustil z úst bývalý karantenní opatrovník! Ach, jak želel pohodlného svého domku ve Verstu s pokojíkem dobře uzavřeným a s postelí důkladně vystlanou poduškami a prošivanými pokrývkami. Bylo potřetí vyhledati mezi skalisky rozmetanými po planině Orgalské takový balvan, jehož postavení poskytovalo by poměrně největší záštitu proti jihozápadnímu větríku, který počínal již pofukovati. Dle toho řídil se Nik Dek, a doktor ihned v patách ho následoval za širokou skálu, plochou nahoře jako stůl.

Skála ta, zarostlá spoustou chrastavce a lomikamene byla jednou z oněch kamenných lavic, s nimiž se zhusta setkáme na křižovatkách v provinciích valašských. Pocestný, jenž se na nich k odpočinku usadil, mohl zároveň ihned si uhasiti žízeň vodou z nádoby nahoře postavené a naplňované každého dne od tamějších venkovanů. Též na této lavici, dokud ještě zámek byl obýván ba-

ronem Rudolfem Gorcem, stála nádoba, kterou hradní služebníci nikdy nenechali prázdnou. Dnes byla znečištěna smetím, pokryta

... „podívej se na mne, nejsem-li podoben mrtvole“ ... (Str. 60.)

zelenavými mechy a sebe menším nárazem byla by se rozpadla v prach.

Na konci lavice vztyčoval se granitový sloupec, zbytek to starobylého kříže, jehož vodorovná ramena utvořena byla na kolmém pilíři rýhou již zpola zničenou. Doktor Patak dle svobodomyšlných svých názorů nemohl připustiti, že by ho tento kříž chránil před zjevy nadpřirozenými. A přece, dle odchylky společné značnému počtu nevěřících, nebyl dalek věriti v ďábla. Dle jeho mínění čert nemohl býti daleko, a on to právě byl, jenž objevoval se na hradě a jemuž by nezabránila odtud vyjítí ani uzavřená branka, ani vyvednutý most, ani strmé hradby, ani hluboký příkop. Domníval se, že čert přijde a při nejmenším jim oběma zakrotí krkem.

A když si doktor pomyslí, že mu tady bude přečkati noc, drkotal se strachem. Ne! Toť přespříliš na křehkého člověka, kde by nemohly ani povahy nejmůžnější obstáti.

A zvolna vybavovala se mu myšlénka nová, na niž dosud nepřípadl opouštěje Verst. Vždyť byl právě úterkový večer, onen večer, kdy se mají lidé té župy míti na pozoru, aby nevycházeli po západu slunce.

Úterek, jak víme, jest nešťastný den, v němž každý dle starodávného podání, kdo by vyšel do pole, vydal by se v nebezpečí, že se setká s některým škodlivým zloduchem. V úterý po západu slunce také nikdo se neprochází po ulicích ani po cestách. A hle! Doktor Patak byl tu nejen mimo dům, ale dokonce i poblíž zlo-pověstného hradu vzdálen dvě nebo tři míle ode vsi. Zde na tomto místě byl přinucen čekati příštího rána . . . ač vrátí-li se ono vůbec kdy! Opravdu, toť znamenalo pokoušeti samého ďábla.

Doktor všecek zabrán svými myšlénkami viděl lesníka, kterak vyndává ze své torby kus studeného masa, navlaživ si dříve hrdlo pořádným douškem ze své lahvice. Nezbyvalo mu, jak si myslel, prozatím nic chytřejšího než činiti podobně, což také učinil. Husí stehno a krajíc chleba, všecek svažený rakijí, stačilo mu nahraditi ztrátu tělesných sil. Dovedl-li však utišiti svůj hlad, nedovedl ukonejšiti svůj strach.

„A nyní spěme,“ řekl Nik Dek, složiv svou torbu k patě skály.

„Spáti, Niku?“

„Dobrou noc, doktore.“

„Lehko se ti přeje dobrou noc, ale já právem se obávám, že to zle dopadne.“

Nik Dek, nemaje zrovna chuti do rozprávky, neodpověděl. Jsa zvyklý svým povoláním spáti uprostřed lesa, opřel se jak nejlépe mohl o kamennou lavici a v okamžení usnul klidně a hluboce. Tak nezbylo doktoru než broukati si mezi zuby an zaslechl pravidelné oddychování svého společníka.

Nijak mu nebylo možno ani na pět minut potlačit napjatou pozornost sluchu a zraku. Přese všecku únavu stále se díval, stále naslouchal. Jeho mozek byl kořistí oněch potřeštěných vidění, která se rodí v mučivé bezsennosti. A co snažil se rozeznávat v čiré tmě? Všecko a nic, neurčité tvary předmětů, jež ho obklopovaly, roztrhané mraky na obloze i skupinu hradu jedva rozeznatelnou se skalisky na planině Orgalské, která jakoby se hýbala kolem do kola v pekelném tanci. Zdálo se mu, že se skaliska rozkolísávají na své podstavě, že se valí po svahu na oba nešťastníky, aby je zdrtila před samou branou hradu, kamž byl vstup zakázán!

Nešťastný doktor se vzepjal a slyšel podivný lomoz, který se šířil po planině, slyšel zvuky děsivé, any vyznívají najednou jako mručení, vzdychání a úpění. Spatřoval též potvorné příšery, any vylétají ze skal s divými rozmachy křídel, ony strygy vycházející na noční procházku, slyšel ozývati se několik pohřebních sýčku, jichž skřeky vyznívaly jako žalostný nářek. Čivy jeho pracovaly horečně, a tělo polité ledovým potem se mu chvělo.

Tak vlekly se dlouhé hodiny až k půlnoci. Kdyby byl mohl doktor Patak klábositi, udati občas některou svoji frázi a dáti volný běh svým obžalobám, zajisté byl by se cítil méně vyděšen. Ale Nik Dek spal, spal spánkem hlubokým.

Půlnoc — hodina děsivá pro každého, hodina strašidel, hodina neštěstí!

A co se dalo?

Doktor se zvolna vzpamatoval tázaje se sama sebe, bdí-li, či podléhá-li vlivům jakési dusivé mûry.

A hle! Tam ve výši mni spatřovati — nikoli, vidí zcela zřetelně — podoby neobyčejné, ozářené strašidelným přísivitem, any se plouží se všech stran obzoru, vystupují, klesají a sestupují zároveň s mraky. Vidí zjevy potvorné, draky s hadími ohony, obludy na široširých křídlech, obrovité ještěry, příšerné upíry, kteří se na něho valili, jako by ho chtěli rozdrásati svými spáry, nebo shtítí ohromnými tlamami.

Všecko na planině Orgalské zdálo se mu býti v pohybu i skály i stromy, jež se vztyčovaly na jejím okraji. A tu zcela zřetelně za-
lehly k němu jakési údery ozývající se v pravidelných mezerách.

„Zvon . . .“ skuhral doktor, „hradní zvon!“

Opravdu je to zvon staré kaple a nikoli zvon kostela Vlkáň-
ského, jehož zvuky byl by přenášel vítr na opačnou stranu.

A údery ty zní čím dále tím zmateněji . . . Ruka, která zvon
rozhoupává, nezvoní hrana . . . Nikterak! Je to zvonění na poplach,
jehož nařikavé rány budí ozvěnu na hranicích sedmihradských.

Doktor Patak, slyše tyto žalostné hlasy, ztrnul křečovitou
úzkostí, svrchovaným strachem a neodolatelným děsem. Mrazivé
chvění projelo mu celým tělem.

Také lesník byl vyburcován ze spánku poplašnými zvuky
zvonu. Vztyčil se, kdežto doktor Patak zdál se býti zcela bez sebe.

Nik Dek naslouchá a snaží se zrakem proniknouti hustou
temnotu zahalující hrad.

„Och ten zvon! . . . Och ten zvon!“ opakuje doktor Patak.
„Sám čert jím vyzvání . . .“

Zajisté ubohý doktor, zúplna zpitomělý, věřil více než kdy jindy
v satanáše.

Lesník zaražen neodpověděl.

Hned na to jakési dunění, podobné zvukům námořských vý-
stražných trub u vjezdu do přístavu, rozpoutává se ve vířivých
vlnách. Prostor v širokém okruhu se rozechvívá tím ohlušujícím
řevem.

A z prostřední věže proskočí záře neobyčejná, záře slniva, ze
které vytrysknou blesky pronikavé jasnosti s oslepující prudkostí.
Z jakého ohniště vyráží toto mocné světlo, jehož paprsky se sunou
v dlouhých proudech po planině Orgalské? Z jaké peci srší toto
světlorodé zřídlo, které se zdá zapalovati skály v téže chvíli, co
je oblévá neobyčejnou jasnotou?

„Niku . . . Niku.“ vykřikl doktor, „podívej se na mne! . . . Ne-
jsem-li podoben mrtvole zároveň s tebou? . . .“

Bylo tomu v pravdě tak; oba nabyli vzezření umrlců, majíce
obličej bledý, oči vyhaslé, v důlcích prázdno, líce nazelenalá, pleť
ssinalou a vlasy podobné oněm mechům, které prý vyrůstají, jak
dí pověst, na lebkách oběšenců . . .

Nik Dek žasl nad tím, co viděl i co slyšel. Doktor Patak na nejkrajnějším stupni zděšení, nejsa sebe mocen, s vlasy zježenými, s rozšířenými zornicemi byl ve stavu úplné křečovitě ztrnulosti. Jak praví básník Kontemplací, ¹²⁾ „oddychoval děsem!“

Minutu, jedinou ještě minutu trval tento strašný úkaz. Potom neobyčejné světlo sláblo, příšerné hlasy zanikaly, a stichlá planina Orgalská na novo se zahalila temnotou.

Ni jeden ni druhý nesnažil se již spáti. Doktor zpitomělý strachem, a lesník opřený o kamennou lavici čekali, až počne svitati.

O čem přemýšlel Nik Dek, byv svědkem těchto zřejmě nadpřirozených věcí? Nebylo liž to dostatečnou příčinou, aby se zviklalo jeho rozhodnutí? Zda vězelo mu ještě v hlavě provésti až do konce toto ztřeštěné dobrodružství? . . . Ovšem řekl, že vnikne do hradu a prozkoumá věž . . . Však nebylo-liž toho dosti, že se dostal až k jeho nepřekročitelným hradbám, pobouřiv tak hněv duchův a vyvolav tento spor živlů? Zda by se mu mohlo vyčítati po návratu do vsi, že nedodržel svého slibu, když neprovedl svého zbrklého nerozumu až tak daleko, aby se dostal do středu ďábelského zámku?

Rázem se k němu vrhne doktor, uchopí ho za ruku a snaží se ho odvléci, opakuje tupým hlasem: „Pojď . . . Pojď . . .“

„Nepůjdu!“ odpovídá Nik Dek a podepírá doktora, jenž se kácí po svém posledním neúspěšném pokusu.

Konečně minula tato noc. Duševní stav obou byl tak zbědovaný, že ani lesník ani doktor nebyli si vědomi času, který minul až do úsvitu. Ničeho jim v paměti neutkvělo z oněch hodin, které předcházely rannímu rozbřesku.

Nad temenem Paringu na východním obzoru ze druhé strany údolí obou Sil právě proskočil růžový pruh. Lehýnké, bělavé obláčky rozsypaly se vysoko na nebi žíhaném jako srst zebry.

Nik Dek obrátil se ke hradu. Viděl, jak se přiostrují znenáhla jeho tvary, jak vystupuje věž z mlh, které klesaly do průsmyku Vlkánského, jak se vynořuje kaple, galerie a střední násep z výparů nočních, a jak se obráží na nárožní baště onen buk, jehož listí se tetelilo v jitrním vánku.

Nic se nezměnilo na obyčejné tvárnosti hradu. Nehnul se ani zvon právě tak nehybný jako starobylá panská korouhvička. Žádný dým se nevznášel nad komíny věže, jejíž zamřížovná okna byla pečlivě uzamčena.

Nad ochozem kroužilo několik ptáků, vyrazujících krátké pro-
nikavé skřeky.

Nik Dek pohlédl ke hlavnímu vchodu hradnímu. Vyzvednutý
a zapadlý most uzavíral branku mezi dvěma kamennými pilíři,
ozdobenými rodovými znaky baronů Gorců.

Zdaž byl lesník pevně odhodlán provést až do konce tuto
dobrodružnou výpravu? Ano, jeho rozhodnutí nebylo ani trochu
otřeseno nočními příhodami. Slovo dělá muže . . . toť bylo, jak
víme, jeho heslo. Ani tajuplný hlas, který mu výslovně pohrozil
v jizbě „krále Matyáše“, ani nevysvětlitelné úkazy zvukův a světla,
jichž právě byl svědkem, nemohly ho zdržeti, aby nepřekročil zdi
hradu. Toliko hodina by mu postačila, aby proběhl galeriemi a
prozkoumal věž, čímž by byl jeho slib vyplněn. Pak by mohl na-
stoupiti zpáteční cestu do Verstu, kamž by mohl doraziti kolem
poledne.

Nikův společník doktor Patak byl pouhým nehybným strojem
nemaje ani sil k odporu ani žádné vůle vůbec. Šel by, kam by se
jím strčilo; kdyby upadl, bylo by mu nemožno se pozvednouti.
Hrůzami minulé noci byl uveden ve stav úplné zblbělosti, nemyslí
na nic, nepozoroval ničeho, až když lesník, ukazuje ke hradu, řekl,
k němu:

„Vzhůru!“

Byl den, a doktor byl by se mohl vrátiti do Verstu bez obavy,
že zabloudí v Plesských lesích. Však ať si nikdo nemyslí, že zůstal
s Nik Dekem vědomě a dobrovolně. Neopustil-li svého soudruha, aby
se sám dal na cestu do vsi, stalo se proto, že neměl ponětí o stavu
věci, jsa pouhým tělem bez duše. Nebránil se tudíž ani nevzpíral,
když ho lesník vlekl ke svahu předního příkopu.

Především chtěl Nik Dek vyzkoumati, zda bylo možno vniknouti
do hradu jinudy nežli brankou.

Na středním náspu nebylo žádné rozpukliny, žádné vybořeny
ani trhliny, již by byl vstup do hradu možný. Naopak staré ty zdi
byly až ku podivu dobře zachovány — čehož příčinou byla asi
jedině jejich tloušťka. Bylo naprosto nemožno, aby se kdo po zdech
vyšinul až k jejich cimbuří, poněvadž strměly ze příkopu do výše
čtyřiceti stop. Podobalo se tomu, že Nik Dek dostihnuv konečně
Karpatského hradu, narazil u něj na nepřemožitelné překážky.

K jeho štěstí — či k neštěstí — byla nad brankou jakási střílna, či lépe řečeno výklenek, z něhož vyčníval druhdy jícen starého děla. Člověku silnému a obratnému nebylo příliš nesnadno vyšvihnouti se až do tohoto výklenku, když by se napřed blížilo k němu vyšplhal po řetězích zvedacího mostu, visících až k samé zemi. Výklenek byl dosti široký, aby se jím mohl muž provléci, a Nik Dek tím spíše mohl by touto cestou proniknouti do hradního dvoru, poněvadž výklenek nebyl mříží zahrazen.

Lesník poznal na první pohled, že nemá jiné cesty na výběr a proto následován lhostejným ke všemu doktorem, jal se sestupovati po šikmém svahu hradebního příkopu dolů ke hradbám.

Oba záhy dostihli dna příkopu pokrytého kamením a zarostlého houštinami divokých rostlin. Nevěděli, kam šlapají, ani zdali se nehemží snad nějakí jedovatí plazové pod rostlinstvem vlhké této prohlubeniny.

Uprostřed příkopu a rovnoběžně s náspem hloubila se rýha bývalé struhy, teď docela téměř vyschlé, kterou bylo lze velmi snadně přeskočiti.

Nik Dek ničeho nepozbyv ze své odvahy tělesné i duševní, vedl si zcela chladnokrevně, kdežto doktor provázel ho jako stroj nebo jako dobytče tažené na provaze. Lesník překročiv strouhu, postupoval podél základů náspu asi dvacet kroků, až stanul pod brankou, právě na tom místě, kde visel konec řetězu. Pomáhaje si nohama i rukama byl by mohl lehce dosíci kamenné obruby tvořící výstupek pod výklenkem. Zřejmě, že Nik Dek neměl úmyslu nutiti doktora Pataka, aby se s ním vydal na tuto krkolomnou pouť. Dřevěný ten panák byl k tomu naprosto neschopen. Nik zatřásl tedy pouze doktorem, aby pochopil jeho slova, že má sečkat na dně příkopu a nehýbat se.

Potom Nik Dek jal se šplhati po řetězu, což bylo ostatně pouhou hračkou pro svaly otužilého horala.

V tom okamžiku však, když se viděl doktor tak osamocena, vrátila se mu jistou měrou jasnější představa jeho smutného postavení. Vzpatoval se a rozhlédnuv se spatřil svého soudruha zavěšeného již asi dvanáct stop nad zemí. I vykřikl hlasem stísněným smrtelnou úzkostí:

„Počkej . . . Niku . . . zastav se!“

Lesník jej neposlouchal.

„Vrať se . . . vrať . . . že ti uteku!“ sténal doktor, pevněji se postaviv na nohy.

... jal se sestupovati po šikmém svahu hradebního příkopu ... (Str. 63.)

„Utec si!“ odpověděl Nik Dek shora a pokračoval na své cestě po řetězu zvedacího mostu.

Doktor Patak chtěl se v návalu zděšení dostat kvapně nahoru po svahu příkopu, aby vystoupil zpět na planinu a úprkem se pustil směrem k Verstu.

„Vrat se!... vrat... že ti uteku,“ sténal doktor... (Str. 64.)

Ó zázrak! před nímž mizí všechny ty divy, které bouřily minulou nocí — doktor nemůže se hnouti s místa; jsa přimrazen...

Jeho nohy lpí pevně při zemi, jakoby byly sevřeny zuby železného svěráku. Může-li odštinouti jednu ode druhé? . . . Nemůže Lpí pevně u sebe, drženy za podpatky a podešve svých vlastních bot! Snad se doktor nedal chytiti vzpružinou ukrytých želez? Jest příliš zmaten, než aby to mohl rozeznati. Mnohem spíše se zdá, že jest zadržán za cvoky své obuvi.

Budiž tomu jakkoli, ale ubožák vězel nehybně na jednom místě. Byl přinýtován k půdě . . .

Nemaje již ani sil křičeti, rozvírá jen zoufale ruce Třepe se, jakoby se chtěl odervati ze zubů nějakého ještěra, jehož tlama se noří z útrob země.

Zatím dospěl Nik Dek výše branky a právě se zachytil rukou železného kování, v němž upevněna byla jedna stěžež mostu.

Výkrik bolesti zazněl z jeho rtů. Odražen nazpátek, jakoby zasažen bleskem, smekl se po řetězu, jehož se byl bezděčným pudem uchopil a svalil se až na dno příkopu.

„Pravdu děl ten hlas, že se mi přihodí neštěstí!“ zaseptal a ztratil vědomí.

VII.

Nedá se vypsati úzkost, jíž trnula celá vesnice Verst od odchodu mladého lesníka a doktora Pataka. Rostla naporád hodinu od hodiny, z nichž každá zdála se býti pravou věčností.

Hospodář Kolc, hostinský Jonáš, kantor Hermod a několik jiných sousedův, ubytovali se bezmála na terase, a každý měl za svou povinnost pozorovati vzdálenou skupinu hřadu a divati se, jestliže snad nekrouží nějaký obláček kouře nad hradní věží. Žádný dým se neobjevoval — což bylo potvrzeno dalekohledem, který občané stále obraceli tímto směrem. Ony dva zlaté, vydané za přístroj ten, byly kapitálem opravdu dobře využitkováným, neboť ani sudí, spořivý hospodář v každém ohledu a dbalý vždycky svojí kapsy, nelitoval dost málo výlohy, učiněné na tak pravém místě.

Když se vrátil ovčák Frik o půl jedné s pastvy, byl zasypán dychtivými otázkami, co nového, neobyčejného a nadpřirozeného . . .

Frik odpověděl, že právě prošel údolí valašské Sily, aniž uzřel co podezřelého.

Po obědě kolem dvou hodin zaujal každý své pozorovací stanoviště. Nikomu nenapadlo býti doma, ač také nikdo nemyslíl navštívit „krále Matyáše,“ kde zazněl onen tajemný, výstražný hlas. Že mají zdi uši, nu budiž, vždyť rčení to vyskytá se v obecné mluvě... ale, že by měly také ústa!...

A tak měl krčmář dosti příčin strachovati se, že i jeho krčma bude stižena karanténou. A těmi myšlenkami nezanášel se na místě nejposlednějším. Kdyby tak musil zavřítí svůj hôtél a vypítí si sám svoje zásoby bez hostů! Pročež, aby upokojil a ubezpečil obyvatelstvo verstské, podnikl přebedlivé prozkoumání „krále Matyáše“, prometl pokoje do posledního prášku, prohlédl skříně i nálevnu, vyšetřil s největší bedlivostí každý koutek hostinské jídelny, sklepa i půdy, kde by byl mohl nějaký čtverák provéstí tak špatný a nečasný žert. Však nikde nic! Nic se nenašlo ani se strany fasady strmicí nad bystrinou Nyadem. Bylať okna na té straně příliš vysoká, než aby se kdo mohl vyšinouti zdola až k jejich výklenku po strmé vnější stěně, kolmé a srázné, jejíž základy omývány byly dravým proudem. Vše nadarmo. Strach má velké oči a uplyne asi velmi mnoho času, nežli známi hosté opětně poctí Jonáše bývalou svou důvěrou v jeho hostinci, věnujíce obvyklou pozornost jeho kořalce a rakiji.

Že mnoho času!... Mýlíte se, a záhy uvidíte, že mrzutá tato předpověď nedojde uskutečnění.

Vskutku pak několik dní na to zahájili předáci verstští následkem nepředvídané příhody opětně každodenní svoje besedy kořeněné plnými sklenicemi u stolů „krále Matyáše.“

Než vraťme se opětně k mladému lesníkovi a jeho společníku doktoru Patakovi.

Vzpomeneme si, že Nik Dek, opouštěje Verst, slíbil zarmoucené Miriotě, že se nebude zbytečně zdržovati na hradě Karpatském; jestliže se mu nepřihodí nějaká nehoda, a neuskuteční-li se pohrůžka čelící proti němu, počítal, že se navrátí v prvních hodinách večerních. Všichni již naň čekali, a to s velikou netrpělivostí. Ani mladá dívka, ani její otec, ani správce školy nemohli tušiti, že lesník, zdržen byv překážkami na cestě, dospěl vrcholu Orgalské planiny teprve, když již nastávala noc.

Nepokoj, tak značný za dne, vzrostl do nekonečna, když tlouklo na věži Vlkáňské osm hodin, což bylo slyšeti i ve vsi Verstu velmi zřetelně. Co se to stalo, že se Nik Dek a doktor až dosud neobjevovali po celodenní nepřítomnosti? Nikomu nenapadlo pomýšleti na své hospodářství, co byli oba na zpáteční cestě. Co chvíli se jim zdálo, že již již se vynořují na zátočce cesty v průsmyku.

Hospodář Kolec s dcerou vyšel až na konec vesnice, na ono místo, kde pastýř byl postaven na stráž. Mnohokrát domnívali se v dálce spatřovati jakési stíny, kmítající se po mýtinách mezi stromy... Pouhý prelud. Průsmyk byl opuštěn jak obyčejně, neboť jen zřídka kdy se někdo odvážil za doby noční tamtudy přes hranice. A pak bylo to v úterý večer, v den zlých duchů, kdy tamější venkované po západu slunce nevycházejí rádi na přespolní cesty. Zdálo se, že Nik Dek pozbyl rozumu zvoliv si k návštěvě hradu tak ošklivý den. Ale dříve si na to nevzpomněl ani lesník, aniž kdo jiný ve vsi.

Právě na tuto okolnost si nyní vzpomínala Miriota. A jaké hrůzostrašné obrazy jeví se jejímu zraku! Sledovala v duchu svého ženicha krok za krokem hustými lesy Plesskými na celé té cestě až na planinu Orgalskou... Nyní za noci představuje si ho Miriota za hradbami v moci zlých duchů Karpatského hradu, jimž nemůže uniknouti... Stal se hříčkou jejich zlomyslnosti... Toť byla oběť pro jejich krutou mstu... Byl zajat ve hlubině kteréhosi podzemního žaláře... snad dokonce i mrtev...

Ubohé děvče! Co by bylo dalo za to, aby se mohlo pustiti po stopách Nik Dekových! Poněvadž pak jí to nebylo možno, tedy chtěla aspoň vyhlídati ho na tomto místě po celou noc. Však otec jí to zapověděl a nechávaje ovčáka na výzvědách, vrátil se s ní domů.

Když se ocitla Miriota samotinká ve svém pokojíku, propukla v usedavý pláč. Vždyť milovala hodného Nika ze vsí duše a láskou tím vřelejší, ježto mladý lesník nevyhledal jí obvyklým a prapodivným oním způsobem, jakým uzavírají se obyčejně sňatky na venkově sedmíhradském.

Každoročně o svátku sv. Petra odbývá se „trh na nevěsty“. Téhož dne sejdou se všechny mladé dívky župy. Dojíždějí na nejhezčích dvoukolkách, v nichž zapřaženy nejbujnější koně. Přivázejí s sebou také svou výbavu, to jest šaty z domácí příze, vlastní rukou

ušité a vyšité, a uzavřené v pestře pomalovaných truhlách; provázejí je rodiče, příbuzní i všichni přátelé. Zároveň dostaví se mladíci vyfintěni, nastrojeni a opásáni hedvábnými šerpami. Procházejí se po návsi pyšni jako pávi, hledajíce dívku, která se jim líbí; pak odevzdají své dívky prstýnek a kapesní šátek na znamení zasnoubení; svatby slaví se po roce v týž den.

Mikuláš Dek nesetkal se s Miriotou na takovém tržišti. Jejich svazek nepovstal náhodou. Znali se oba již od svého dětství a milovali se od té chvíle, co dospělejší věk probudil v nich onen sladký cit. Mladý lesník nešel odvést si z dražby na tržišti dívku, jež měla býti jeho manželkou, a Miriota byla mu za to velmi povděčna. Však proč byl Nik Dek povahy tak rázné, tak neústupné, a proč si jen vzal do hlavy, že musí dostáti zpozdilému slibu! On též měl Miriotu rád, miloval ji upřímně, a přece vliv její nestačil, aby ho odvrátila od cesty do prokletého zámku.

Jakou to noc zažila zarmoucená Miriota v úzkosti a v pláči! Nechtěla ani ulehnutí. Když se tak vyhýbala z okna se zrakem upřeným na cestu, tu najednou se jí zazdalo, že slyší šeptati tajemný hlas:

„Mikuláš Dek nedbal výstrahy!... Miriota nemá již snoubence!“

Byl to klam pobouřených smyslů. Žádný hlas se neozýval v noční tišině, nevysvětlitelný zjev z jizby „krále Matyáše“ neopakoval se v jizbě hospodáře Kolce.

S úsvitem druhého dne bylo obyvatelstvo verstské již na nohou. Chodili nahorů dolů po cestě od terasy až k zatáčce průsmyku, jedni aby se otázali co nového, druzí aby otázky zodpovídali. Ovčák Frik prý se pustil ku předu na dobrou míli ode vsi, nikoli lesem Plesským, ale podél jeho kraje, a to prý ne bez důvodů.

Musili naň počkati, a proto hospodář Kolc, Miriota a Jonáš vyšli mu vstříc, až na konec vesnice, aby dostali od něho zprávy z první ruky.

Po půl hodině objevil se Frik nahore na cestě ve vzdálenosti několika set kroků.

Poněvadž se nezdál míti na spěch, hned to každý považoval za zlé znamení.

„Nuže Frik, co víš nového?... Co jsi vypátral?...“ tázal se jej hospodář Kolc, jedva že se přiblížil.

„Nic, pranic!“ odpověděl Frik.

„Nic!“ zašeptala dívčina, a oči se jí zalily slzami.

„Na úsvitě,“ vysvětloval ovčák, „zpozoroval jsem dva muže ve vzdálenosti asi jedné míle odtud. Myslíl jsem z počátku, že je to Nik Dek se svým společníkem doktorem... ale nebyli to oni.

„A víš, jací to byli muži?“ tázal se Jonáš.

„Dva cizí pocestní, kteří právě přešli přes hranice.“

„Mluvil jsi s nimi?...“

„Ano.“

„A přicházejí sem do vsi?“

„Nikoli! Ubírají se na horu Řetězát, jehož vrcholu chtějí do-
stoupiti.“

„Tedy jsou to turisté?...“

„Podobají se jim, hospodáři.“

„A neviděli dnešní noci na své cestě průsmykem Vlkáňským
ničeho nápadného v okolí hradu?...“

„Neviděli... poněvadž byli ještě na druhé straně za hranicemi,“
odpověděl Frik.

„Tedy nenesesh žádné noviny o Nik Dekovi?“

„Zcela žádné.“

„Můj Bože!“ povzdechla si ubohá Miriota.

„Ostatně budete se moci za několik dní otázati sami oněch
pocestných,“ poznamenal Frik, „neboť mají v úmyslu zastaviti se
ve Verstu, než odejdou do Kluže.“

„Jen aby jim někdo nepověděl o té nešťastné příhodě v mé
hospodě!“ napadlo Jonášovi, který se nedal upokojiti. „Potom by
se tam snad nechtěli ani ubytovati!“

Již od šestatřiceti hodin byl výtečný ten muž zaujat starostí,
že se příště žádný pocestný neodváží ani pojísti, ani přenocovati
u „krále Matyáše“.

Otázky a odpovědi vyměněné mezi ovčákem a jeho pánem ani
trochu neobjasnily prozluklé té záležitosti. Zda domněnka, že se
nikdy již nevrátí, byla odůvodněna tím, že se ani mladý lesník,
ani doktor Patak nevrátili do osmé hodiny ranní? ... Vždyť se
nikdo bez trestu nesmí přiblížiti ke Karpatskému hradu.

Miriota unavena dojmy minulé bezsenné noci sotva, se udržela
na nohou. Naprosto vysílena jedva se vlekla. Otec musil ji odvésti
domů. Tam se její slzy zdvojnásobily... Volala Nika srdcervoucím

hlasem . . . Chtěla odejít, aby ho vyhledala . . . Byla k politování, a bylo se báti, aby opravdu neochuravěla.

Nicméně přece bylo nutno a nevyhnutelno na něčem určitém se rozhodnouti. Bylo potřebí jíti na pomoc lesníku a doktorovi ihned a okamžitě. Již na tom nezáleželo, že se vydává každý nebezpečí býti stíženu úklady oněch bytostí lidských či jakých-
které obsadily hrad. Ovládalo všechny jediné přání, zvědět kam se poděl Nik Dek a doktor. A povinnost vyšetřiti to nastávala stejně jejich přátelům, jak i ostatním vesničanům. Nejedvázlivější z nich již se nezdráhali pustiti se do lesů Plesských a vystoupiti až k zámku Karpatskému.

Když se na tom ustanovili po mnohých řečech a okolcích, objevili se konečně onino největší odvážlivci počtem celkem tři a to: hospodář Kolc, ovčák Frik a hospodský Jonáš, — ani jeden víc. Chuďasa Hermoda týrala právě bolestná pakostnice v nohou, musil se natáhnouti přes dvě lavice ve své učírně. Hospodář Kolc a jeho soudruzi, z opatrnosti dobře ozbrojeni, vydali se kolem deváté hodiny na cestu průsmykem Vlkáňským a na témže místě, kde sešel s cesty Nik Dek, opustili ji také oni, aby vnikli do lesní hustiny.

Domnívali se a to nikoli bez příčiny, že mladý lesník i doktor, jsou-li již na zpátečním pochodě, zvolí si tutěž cestu, po jejíž stopách mohli se bráti Plesským lesem. Byly jejich stopy znatelný velmi dobře, což hned všichni tři poznali, jakmile překročili okraj lesa.

Opustme je na chvíli, abychom se zmínili, jaký zmatek povstal ve Verstu, když občané ztratili výpravu z dohledu. Zdálo-li se dřív nevyhnutelno, aby se vypravili někteří dobrovolně za Nik Dekem a Patakem, tož nyní, když ti skutečně odešli, považovali to všichni za svrchovanou neopatrnost. Byl by to krásný konec, když by první pohroma byla rozmnožena o neštěstí druhé! Vždyť nikdo již o tom nepochyboval, že lesník i doktor se stali obětí své odvahy. K čemu tedy mohlo býti dobré, že hospodář Kolc, Frik a Jonáš vydali se v nebezpečí státi se kořistí své obětivosti? Byl by to pěkný výsledek, když by měla mladá dívka oplakávat nejen svého ženicha, ale i svého otce, a když by si musili přátelé pastýřovi i krčmářovi výčitky činiti, že byli příčinou jejich zkázy!

Nastala všeobecná pokleslost ve Verstu, a ani zdání, že by měla

snad brzo ustoupiti. S návratem hospodáře Kolce a jeho dvou společníkův, i kdyby se jim žádné neštěstí nepřihodilo, nemohlo se počítati než až někdy v noci.

Jaké bylo tudíž překvapení všech, když spatřili malou výpravu o druhé hodině po poledni blížiti se v dálce na cestě! S jakým kvapem vyběhla jim Miriota vstříc jsouc o výsledek nejživěji zaujata.

Však nebyli tři, nýbrž čtyři a ten čtvrtý vypadal jako doktor Patak.

„Nik . . . můj ubohý Nik!“ vzkřikla dívka. „Nik tam není? . . .“

Ba ano, Nik Dek tam byl, — natažen na nosítkách z větví, které s velikou námahou nesli Jonáš a ovčák.

Miriota vrhla se vstříc svému snoubenci, sklonila se k němu a sevřela ho v náruči.

„Jest mrtev . . .“ vzkřikla, „jest mrtev!“

„Nikoli . . . není mrtev,“ odpověděl doktor Patak, „však zasloužil by si toho . . . a já zároveň s ním!“

Skutečně, mladý lesník ztratil pouze vědomí. Údy měl ztrnulé, obličej bezbarvý, a slabý oddech zvedal mu hrud. Jestliže doktor nebyl tak pobledlý jako jeho společník, tož bylo to pouze tím, že mu pochod vrátil jeho přirozenou barvu vypálené cihly.

Ani úpěnlivý a něžný hlas Miriotin nemohl Nik Deka vyrvatí ze mdloby, již byl zachvácen. Po celou tu dobu, co nesen byl do vsí a kladen do pokoje v domě Kolcově, nepromluvil Nik ani jediného slova. Teprve za chvíli potom otevřel oči a spatřiv dívku skloněnou nad svým ložem pousmál se jedva znatelně. Však pozvednouti se a povstati pokoušel se nadarmo. Polovice jeho těla byla ochromena, jako by byl býval na té části zasažen mrtvicí. Přece však chtěje Miriotu upokojiti promluvil hlasem opravdu značně sesláblým:

„Nic to nebude . . . pranic to nebude!“

„Niku! . . . můj ubohý Niku! . . .“ vzlykala divčína.

„Pouze trochu únavy, drahá Mirioto, a trochu rozčilení . . . Po- mine to rychle . . . zvláště za tvoji péče . . .“

Nemocnému bylo třeba klidu a odpočinku. Proto odešel hospodář Kolec z pokoje zůstaviv Miriotu u lesníka, který by si nebyl mohl přátí bedlivější opatrovnice a jenž za nedlouho jal se také pokojně dřímati.

Zatím vypravoval hospodský Jonáš četným posluchačům všecko, co se přihodilo od jejich odchodu a to hlasem povýšeným, aby byl ode všech slyšán.

... Nik ... můj ubohý Nik! ... (Str. 72.)

Když byli spatřili pod stromy stezku prosekanou Nik Dekem a doktorem, dali se po ní ke Karpatskému hradu. Již dvě hodiny

slézali úbočí Plesy a byli vzdáleni sotva půl mile od kraje lesa, zkad vyšli, když tu spatřili dva muže. Byl to doktor a lesník, z nichž první jedva se vlekl, a druhý nadobro jsa vysílen právě klesl pod stromem.

Přiběhnouti k doktorovi, otázati se ho, však bez jedinkého slova odpovědi, ježto byl příliš zemdlen a unaven, urobiti nosítka z větví, položiti na ně Nik Deku, pomoci na nohy Patakovi, vše to vykonáno bylo obratem ruky. Hospodář Kolc i ovčák, jež občas výstřídal Jonáš, obrátili se potom na zpátečnou cestu do Verstu.

Však pověděti, proč se Nik Dek nalézal v tak zuboženém stavu a zdali propátral zříceniny hradu, neuměl hospodský právě tak jako hospodář Kolc i ovčák Frik, neboť se doktor ještě dostatečně nezotavil, aby mohl ukojiti jejich zvědavost.

Nuže nemluvil-li Patak až dosud, ať mluví nyní. Proč ne, u všech všudy! Jest přece tady ve vsi v bezpečí, obklopen svými přátely a uprostřed svých klientů. Není se mu již bátí oněch běsů tam! . . . I kdyby vázán byl snad přísahou mlčení a ničeho nepovídati o tom, co viděl v zámku Karpatském, tož nyní obecný zájem nařizoval mu onu přísahu zrušiti.

„Nu, vzpamatujte, se doktore,“ pobízel hospodář Kolc, „a klidně povězte, co jste zažil.“

„Vy chcete . . . abych mluvil . . .“

„Ve jménu občanů verstských a v zájmu bezpečnosti vesnice vám to nařizují!“

Pořádná sklenice rakije donesená Jonášem navrátila doktorovi dar jazyka, i jal se vypravovati, zmatenými, nesouvislými větami asi následovně:

„Odešli jsme oba společně . . . Nik a já . . . Och blázni . . . blázni! . . . Potřebovali jsme téměř celý den, abychom pronikli těmi prokletými lesy . . . Byl již večer, když jsme dorazili ke hradu . . . třesu se dosud při tom pomýšlení . . . a budu se třásti po celý svůj život! . . . Nik chtěl tam vniknouti . . . Ano, chtěl vám ztrávit noc ve věži . . . tolik jako bych řekl v ložnici samého Belzebuba! . . .“

Doktor Patak vyprávěl to hrobovým hlasem, a stačilo pouze ho slyšeti, aby posluchačům pobíhal mráz po zádech.

„Já jsem s tím nesouhlasil . . .“ pokračoval, „nikoli . . . já jsem

nesouhlasil! . . . Och, co by se bylo stalo . . . kdybych byl býval povolil žádosti Nik Deky? . . . Vlasy se mi ježí při pouhém pomyslení!"

A jestliže se ježily vlasy doktorovi, dalo se to pouze přičiněním jeho vlastní ruky, již si do nich mimovolně zajel.

„Konečně se tedy Nik odhodlal přenocovati na planině Orgalské . . . Jaká to noc, milí přátelé, . . . jaká to noc! . . . Chtějte odpočívati, když vám duchové nedovolí usnouti ani na hodinku . . . opravdu ani na hodinku! . . . Najednou objeví se vám mezi mraky ohnivé obludy, opravdoví zmoci! . . . Ženou se na planinu, aby nás sežrali! . . .“

Oči všech se obracely k nebi, neobjeví-li se tam nějaká tlupa uhánějících oblud.

„A tu za chvíli,“ pokračoval doktor, „počne vyzváněti zvon na kapli!“

Uši všech napínaly se do dalekého obzoru, a nejednomu se zdálo, že slyší vzdálené údery. Tak velice rozněcovalo posluchače ičení doktorovo.

„Hned na to děsivý jek naplnil celou prostoru . . . či spíše by to řev divokých šelem . . . A zář jakási proskočí vám okny věže . . . Plamen pekelný osvětlí všecku planinu až k jedlovému lesu . . . Oba, Nik i já podíváme se na sebe . . . Ó! hrůza co jsme viděli! . . . Jsme vám podobni dvěma mrtvolám . . . dvěma mrtvolám, které v bledém tom přísvitě šklebily se jedna na druhou . . .“

Každému v pravdě, kdo by byl viděl doktora Pataka s obličejem křečovitě znetvořeným a s vytřeštěnými očima, namanula by se otázka, nepřichází-li snad doktor s onoho světa, kam byl již poslal slušný počet svých bližních.

Musili mu popřáti oddechu, neboť nebyl by býval schopen pokračovati ve svém vypravování. Stálo to Jonáše druhou sklenku rakije, která jakoby vracela bývalému opatrovníku drobet toho rozumu, o kterýž ho duchové připravili.

„Povězte konečně, co se přihodilo našemu ubohému Nikovi,“ pobízěl hospodář Kolec.

A ne bez příčiny přikládal sudí svrchovanou důležitost doktorově odpovědi, poněvadž právě mladý lesník byl výslovně označen hlasem duchů v hostinské jizbě „krále Matyáše“.

„Poslyšte, co mi zbylo ještě v paměti,“ pokračoval doktor.

„Nastal den . . . prosil jsem úpěnlivě Nik Deku, aby se vzdal svého záměru . . . Však ho znáte . . . Ničeho není na světě, co by udrželo takového tvrdohlavce . . . Sestoupil do příkopu . . . a já jsem byl nucen ho následovati, neboť mne vlekl s sebou . . . Ostatně nebyl jsem si vědom toho, co jsem činil . . . Nik popojde až pod branku . . . Uchopí vám řetěz zvedacího mostu a šplhá se po něm vzhůru na hradby . . . V tom okamžiku vrátilo se mi jasné vědomí o mém postavení . . . Jest ještě čas zdržeti toho nešťastníka . . . ba řekl bych spíše bezbožníka . . . Naposledy nařizuji mu, aby sestoupil, aby raději nechal všeho a dal se pěkně se mnou na cestu domů . . . „Nepůjdu!“ vykřikne na mne . . . chci se dáti na útěk . . . ano, . . . milí přátelé, doznávám to . . . chtěl jsem utéci, vždyť každý z vás na mém místě byl by býval téhož úmyslu! . . . Však ať vám dělám co dělám, nemohu se odtrhnouti od půdy. Mé nohy jsou na ni přibity . . . přišroubovány . . . zarostly . . . Snažím se vyrvat je . . . nemožno . . . Třepu sebou, trhám sebou . . . vše nadarmo.“

A doktor Patak napodoboval zoufalé pohyby člověka, chyceného za nohy, jsa podoběn lišáku, jenž se nechal lapiti do želez.

Potom pokračoval dále:

„V té chvíli rozlehne se vám výkřik . . . a jaký výkřik! . . . Bolestný výkřik Nik Dekův! . . . Jeho ruce svírající řetěz povolily, a on padá na dno příkopu, jakoby byl zasažen neviditelnou jakousi rukou!“

Poznáváme, že doktor vypravoval ty příběhy právě tak, jak se sběhly, a že jeho fantasie, ač velmi rozbouřena, ničeho k tomu nepřipojila. Divy ty, jejichž jevištěm byla planina Orgalská za předešlé noci, vylíčil právě tak, jak se udály.

Po pohromě, jež stihla Nika Deku, událo se vše následovně: Lesník byl bez sebe, a doktor Patak byl neschopen jemu přispěti, poněvadž jeho boty byly přibity k zemi, a jeho naběhlé nohy nemohly se hnouti od sebe . . . Náhle neviditelná ta síla, jež ho poutala, jakoby rázem byla zlomena . . . Doktor má nohy volny . . . Kvapí ke svému společníkovi a — což bylo na něho perný kus odvahy — omývá Nik Dekův obličej kapesním šátkem, který namočil do vody ve struze. Lesník se sice vzpomíná, však jeho levé ramě a táž polovina těla jsou ochromeny děsnou onou ranou, která ho stihla. Nicméně přece za pomoci doktorovy se pozvedne, vystoupí po svahu příkopu až na planinu . . . Odtud pustí se na

cestu do vsi . . . avšak za hodinu zdlouhavého pochodu jsou jeho bolesti v páži a v boku tak prudké, že již nemůže dál . . . Konečně, právě když se doktor strojí odejít pro pomoc do Verstu, objevují se jako na zavolanou hospodář Kolc, Jonáš a Frik.

Na dotazy týkající se stavu lesníka, zda mu bylo těžce ublíženo, vyhýbal se doktor Patak určitě odpovéděti, ačkoliv jinak projevovao obyčejně zvláštní jistotu, kdykoliv se jednalo o nějaký případ lékařský.

„Je-li kdo nemocen, nemocí přirozenou,“ odpověděl Patak jako s kazatelny, „toť samo sebou je již povážlivá věc! Ale jedná-li se o nemoc nadpřirozenou, kterou vám poslal čert do těla, tu potom leda čert sám ji může vyléčiti!“

Když nebylo rozpoznání nemoci, neměla ani tato předpověď jejího průběhu pro Nik Deka pražádné váhy. Na štěstí slova doktora nebyla evangeliem, a kolikrát se lékaři nezmýlili od Hippokrata a Galena¹³⁾ mýlice se každodenně doposud, a to doktoři mnohem znamenitější doktora Pataka. Mladý lesník byl zdravý a pevný chlapík; i byla oprávněna naděje, že při své statné tělesné povaze se vystůně beze vsí ďábelské pomoci i tehdy, když nebude právě nejbedlivěji dbáti předpisů bývalého opatrovníka karantenního.

VIII.

Události toho druhu nemohly utišiti obavy verstských sousedů. Již nebylo pochybnosti, že pohružky ony, které pronesla u „krále Matyáše“ přede tváří hostů „ústa stínů“, jak by řekl básník, nebyly na licho. Poražen tak nevysvětlitelným způsobem, byl Nik Dek potrestán za svou neposlušnost a šílenou odvahu. Zdaž nebyla to i výstraha pro přístě týkající se každého, kdož by měl úmysl následovati Nikova příkladu? Nebyla to pouhá výstraha, ale zřetelný zákaz, aby se každý varoval vniknouti do Karpatského hradu, toť jasně vyplývalo z onoho neblahého pokusu. Každý, kdo by pokus opakoval, nasadil by svůj vlastní život. Bylo na bíledni, že by se byl lesník nikdy do Verstu nevrátil, kdyby se byl dostal dovnitř.

Z těch příčin zavládlo zděšení na celé čáře nejen ve Verstu, ale i ve Vlkáni, rozšířivši se po celém údolí obou Sil. Nehovořilo se o ničem, nežli o vystěhování se ze země; vskutku pak některé rodiny cikánské raději odtáhly, nežli by prodlévaly v sousedství hradu. Vždyť byl hrad útočištěm bytostí nadpřirozených a zlých, což přesahovalo již všechny síly jinak trpělivé veřejnosti. Věru, již nezbývalo než odejít do některého jiného kraje župy, ač leda že by se vláda uherská odhodlala srovnati se zemí to nepřístupné hnízdo. Je však otázka, zda by mohl Karpatský hrad býti rozbořen pouhými oněmi prostředky, jimiž vládou obyčejní smrtelníci?

V prvních dnech měsíce června neodvážil se nikdo vyjít ze vsi, ani aby obstaral nutné práce na poli. Zdaž by nepatrný jen náraz motyky, nemohl vyvolat zjevení se některého strašidla, vězícího v útrokách země? . . . Zdaž by se zpod radlice pluhu ryjícího brázdy nemohla vyřítiti smečka oněch staffiů nebo stryg? . . . Zdaž tam, kde zaseto bylo semeno obilné, nemohlo by vyrůst zrna dábské?

„A to vše by se také zcela jistě stalo!“ ubezpečoval ovčák Frik přesvědčivým tónem.

On sám měl se také na dobrém pozoru, aby nezabrousil se svými berany na pastviny podél Sily.

Ve vesnici tedy panovala všeobecná hrůza. Práce na polích ležela naprosto ladem. Každý vězel doma při zavřených dveřích i oknech. Hospodář Kolec již nevěděl, co si počítí, aby u svých podřízených povzbudil sebedůvěru, kteréž se ostatně i jemu naprosto nedostávalo. Zbýval tu rozhodně jediný prostředek, totiž jít do Karlovic vyžádat si zakročení úradů.

A což kour? Objevoval se ještě nad komínem věže? . . . Ano, dalekohledem bylo lze několikráte jej spatřiti mezi parami vznášejícími se nad povrchem planiny Orgalské.

A zdaž neměla mračna v noci barvu zarudlou, jakoby se v nich odrážela záplava požáru? . . . Ba ovšem, zdálo se jakoby nad hradem vířily ohnivé kotouče.

A což řev onen, který tolik poděsil doktora Pataka, nešířil-li se horami Plesskými k velikému zděšení obyvatelů verstských? Ba ovšem, vždyť přece až sem přes velikou tu vzdálenost donášely jihozápadní větry děsivé dunění, jehož ozvěna rozléhala se průsmykem.

Nejinak mohlo se mysliti dle potřeštěného chování se tamějšího obyvatelstva, že půda se zachvívá zemětřesením, jakoby obživil k činnosti kterýsi starý jícen karpatského horstva. Většina všeho toho, co se Veršané domnívali viděti, slyšeti i pocítovati, byla přehnána. Buď jak buď, však každý opíraje se o skutky zřetelné a zřejmé srovnával se [na tom, že pomalu již nemůže žiti v krajině ohrožované způsobem tak kromobyčejným.

Samo sebou se rozumí, že hospoda „u krále Matyáše“ stále zůstávala prázdná. Lazaret v době nákazy nemohl by býti více opuštěn. Nikdo neměl odvahy překročiti práh hostince, a Jonáš nemaje pražádných hostí pomýšlel již na to, zda nebude nucen zanechati živnosti — když tu příchod dvou cestujících obratem změnil stav věcí.

U večer dne 9. června kolem osmé [hodiny byla stlačena zvenčí klika u dveří „krále Matyáše.“ Však dvěře zevnitř zastrčené nepovolily.

Jonáš, který se byl již odebral do svého kumbálku, nemeškal sestoupiti. K naději, že to snad přicházejí konečně hosté, družila se obava, zdali tím hostem není snad některý zlý duch, jemuž by nemohl dosti rychle odepríti pohostění a noclehu.

Jal se tedy velmi opatrně vyjednávati skrze dvěře, aniž je otevřel.

„Kdo je to?“ tázal se.

„Dva cestující.“

„Živoucí? . . .“

„Velmi živoucí.“

„A jste si tím jisti?“

„Tak živoucí, jak jen to může býti, pane hospodský, kteří však záhy by umřeli hladem, kdybyste byl tak ukrutný a nechal je venku.“

Jonáš se odhodlal odstrčiti závory, a dva mužové překročili práh světnice.

Sotva že vstoupili, bylo první jejich starostí, že každý žádal pokoj. Měliť v úmyslu zdržeti se ve Verstu čtyřiaadvacet hodin.

Při svitu své lampy prohlížel Jonáš bedlivě nové přichozi a záhy nabyl jistoty, že jsou to opravdu bytosti lidské, s nimiž má co činiti. Jaká to šťastná náhoda pro „krále Matyáše“!

Mladší z obou cestujících byl stáří asi třicíti dvou let. Byl

štíhlé postavy, ušlechtilého a hezkého obličeje, černých očí, tmavě kaštanových vlasů, brady hnědé, elegantně přistřížené, vzezření poněkud zádušného, avšak mužného, což vše nasvědčovalo, že je to šlechtic, a nemohl se tu mýlit ani pozorovatel tak zkušený jako hospodský Jonáš. Ostatně potvrdil to mladý muž sám, když jsa tázán, pod jakým jménem mají býti zapsáni oba cestující, odpověděl:

„Hrabě František z Teleku a jeho sluha Ročko.“

„Odkud? . . .“

„Z Krajové.“

Krajová jest jedním z hlavních měst Rumunska, hraničícího se Sedmihradskem řetězem sedmihradských Alp. František hrabě Telek byl tedy Rumun, — což ostatně Jonáš poznal na první pohled.

Ročko statný, hranatý čtyřicátník s mohutným knírem a hustým tvrdým vlasem, měl vzezření zcela vojenské. Nesl na ramenou i vojenskou brašnu utaženou řemeny a krom toho dosti lehký tlumok v ruce.

Bylať to všecka zavazadla mladého hraběte, který cestoval jako turista ponejvíce pěšky. Patrně to i z jeho kroje, po vojansku stočeného pláště přes prsa, z kulaté čepice s přehnutým krajem, z krátké vlněné kazajky stažené kol boků pasem, na němž visela kožená pochva valašského nože, a z kamaší těsně přiléhajících na volné střevíce s tlustými podešvy.

Byli to onino počestní, s nimiž se setkal ovčák Frik před desíti dny na cestě průsmykem, když cestovali na Řetězát. Prochodivše krajinu až po řeku Maruši a vystoupivše na horu vraceli se odpočinout si trochu ve vsi Verstu, než by se vydali na další cestu údolím obou Sil.

„Snad máte pro nás nějaké pokoje?“ tázal se hrabě František.

„Dva . . . tři . . . čtyři . . . kolik panu hraběti libo,“ odpověděl Jonáš.

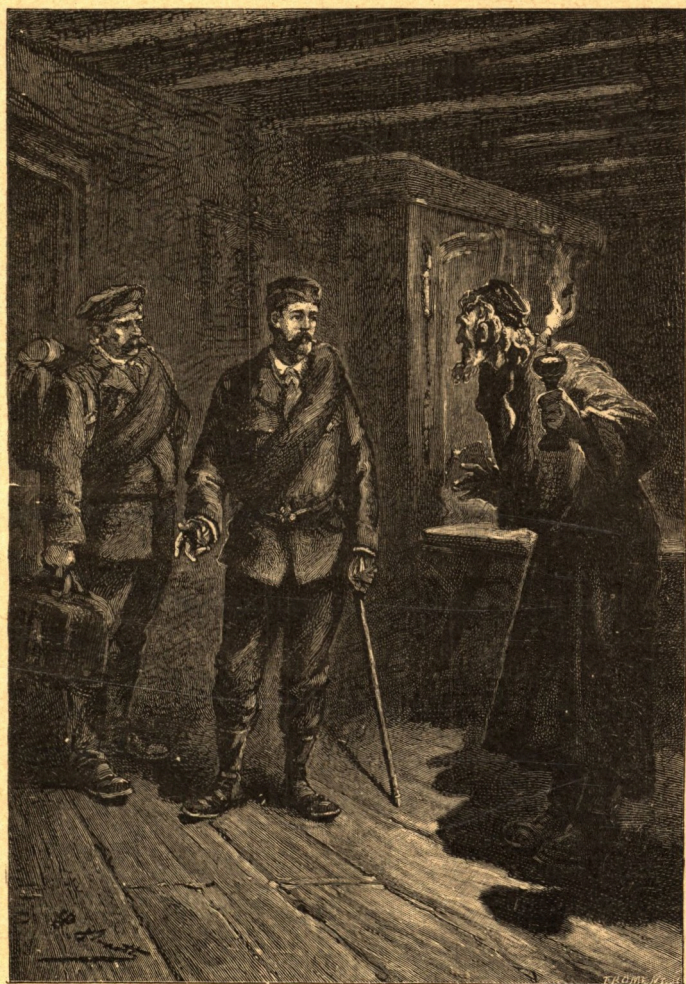
„Dva postačí,“ řekl Ročko, „jen ať jsou vedle sebe.“

„Libí-li se tyhle?“ tázal se Jonáš otvíraje dvoje dvěře v pozadí hostinské jizby.

„Úplně,“ odpověděl hrabě František.

Jak viděti, neměl se Jonáš nic co báti nových těchto hostů. Nebyly to bytosti nadpřirozené, duchové, kteří vzali na se podobu

lidskou. Ba ne! Tento šlechtic představil se jako muž urozený a vzdělaný, jehož přijetí sloužilo by každému hostinci k veliké cti.

... Při svitu své lampy prohlížel Jonáš bedlivě nové přechozi ... (Str. 79.)

Ejhle, šťastný případ, který by mohl vrátiti bývalou přitažlivost „králi Matyáši.“

„Jak daleko máme odtud do Kluže?“ tázal se mladý hrabě.

„Padesát mil po cestě na Petroseny a Karlovice“, odpověděl Jonáš.

„Je to namahavý pochod?“

„Velmi namahavý pro pěšáky, a pan hrabě, smím-li prosloviti skromné své pozorování, má dle mého mínění potřebi několika-denního odpočinku.“

„Mohli bychom povečeřeti?“ tázal se hrabě František, přerušuje narážku hostinského.

„Čtvrť hodiny trpělivosti, a budu míti čest nabídnouti panu hraběti občerstvení jeho důstojné...“

„Trochu chleba, kapku vína, pár vajec a kousek studeného masa pro tento večer nám postačí.“

„K službám, pane hrabě.“

„Jen si pospěšte!“

„V okamžiku to bude.“

Jonáš se strojí odběhnouti do kuchyně, když ho zastavila nová otázka.

„Nezdá se, že byste tu míval velkou návštěvu!...“ pravil hrabě.

„Vskutku... v tom okamžiku, nemám tu nikoho, pane hrabě.“

„Což není právě doba, kdy se vesničané rádi scházejí trochu si popít a pokouřit?“

„Doba ta již minula... pane hrabě... neboť my Versfané chodíme nyní spat se slepicemi.“

Nikdy by nebyl pověděl, proč u „krále Matyáše“ není dnes ani jednoho hosta.

„Vaše vesnice má prý čtyři až pět set obyvatelů?“

„Tak asi, pane hrabě.“

„A přece jsme nepotkali živé duše sestupující dlouhou návsi.“

„To jest... dnes totiž... ano máme sobotu... a nedělní předvečer...“

Hrabě František se déle nedoptával na štěstí pro Jonáše, který by nebyl dovedl odpověditi. Za nic na světě nebyl by prozradil, jak se vlastně věci mají. Cizinci dozvědí se to beztoho dosti brzo, a kdož ví, zda by nespěchali utéci, a to plným právem, z vesnice tak podezřelé!

„Jen aby ten hlas nezačal klábositi, když budou v nejlepším jídle!“ myslil si Jonáš stavě a upravuje stůl uprostřed jízby.

Za okamžik na to byla prostinká večere, kterou si naporučil mladý hrabě, uchystána na stole, pokrytém bezvadně bílým ubrusem. Hrabě František přisedl, a Ročko zaujal místo proti němu, jakž to obyčejně na cestě činivali. Oba pojídali s velikou chutí a povečeřevše odebrali se každý do svého pokoje.

Poněvadž mladý hrabě a Ročko vyměnili za jídla sotva deset slov, nemohl Jonáš nijakým způsobem vmísiti se do jejich rozprávky — ač velmi si to přál. Ostatně hrabě František zdál se býti nevalně sdílný, a o Ročkovi nabyt Jonáš záhy přesvědčení, že umí velmi dobře mlčeti o tom, co se vůbec jeho pána týká.

Jonáš musil se spokojiti přáním dobré noci svým hostům. Však nežli vystoupil do svého kumbálu, proletl pátravým zrakem celou jizbu naslouchaje neklidným uchem sebe menšímu šustotu vnitř i zevně a opakoval si:

„Jen ať jich nevybouří ten ošklivý hlas ze spaní!“

Noc minula zcela klidně.

Hned z rána rozletla se novina, že dva cestující meškají u „krále Matyáše“, a značný počet sousedů sběhl se před hospodu.

František Telek a Ročko, jsouce velmi unaveni svou včerejší poutí, dosud ještě spali. Nedalo se očekávati, že by před sedmou neb osmou hodinou měli úmysl vstáti.

Proto panoval veliký nepokoj v řadě zvědavců, kteří přece ještě neměli tolik odvahy vejíti do hospody, dokud pocestní neopustili svých pokojů.

Konečně rázem osmé hodiny se oba objevili.

Nepřihodilo se jim pranic zlého. Bylo lze viděti je, ani sem tam chodí po hostinské jizbě. Potom zasedli si ke snídani. Však okolnost ta nikoho nemohla upokojiti.

Tu konečně objevil se Jonáš s nejlíbeznějším úsměvem na prahu dveří a zval své bývalé návštěvníky, aby ho poctili opětně svou důvěrou. Čehož by se kdo mohl báti v tak vznešené společnosti, kdyžtě pocestný, poctivající „krále Matyáše“ svou přítomností, byl kavalír — kavalír rumunský, rozumíte, pocházející z jedné z nejstarších rodin rumunské šlechty?

Zkrátka Jonáš docílil toho, že se hospodář Kolc, maje za svou povinnost předcházeti dobrým příkladem, nerozpakoval osobně v tomto případě zakročiti.

Kolem deváté hodiny vkročil tedy sudí do hospody, ač nemohl

svých rozpaků dostatečně utajiti. Hned na to následoval ho kantor Hermod a potom několik jiných sousedů spolu s pastýřem Frikem. Doktora Pataka nebylo lze živou mocí přiměti k tomu, aby se k nim přidružil.

„K Jonáši nevzkročím nikdy víc,“ odpověděl doktor, „i kdyby mi dal za to plnou desítku!“

Je potřeba učiniti zde poznámku, která není bez jakési důležitosti: odhodlal-li se hospodář Kole vrátiti ke „králi Matyáši“, neučinil toho za tím účelem, aby ukojil svoji zvědavost, ani snad že by mu na tom záleželo seznámiti se s hrabětem Františkem Telekem. Chyba lávky! Hlavní příčinou jeho rozhodnutí byla ziskuchtivost.

Vždyť mladý hrabě jako cestující byl povinen zaplatiti cestovní poplatek za sebe i za svého sluhu. A jak se pamatujeme, plynuly tyto poplatky přímo do kapsy prvního versterského úředníka.

Výrazy co nejvybranějšími přišel tedy sudí upozornit hraběte Františka, který, ač trochu překvapen tímto požadavkem, neváhal mu ihned vyhověti.

Ba vybidl i hospodáře Kolce a kantora, aby si na chvíli k jeho stolu přisedli. Oba vyzvání přijali, nemohouce odepřiti, když podáno bylo způsobem tak zdvořilým.

Jonáš ochotně přisluhoval rozmanitými nápoji a to nejlepšími, jež choval jeho sklep. Sousedé, kteří přišli s Kolcem, požádali Jonáše, aby jim nalil také [na jejich vrub. A tak nabývala vrchu naděje, že bývalá na okamžik rozptýlená družina nebude déle váhati, aby „krále Matyáše“ opětně nenavštěvovala.

Když byl hrabě František zaplatil žádaný poplatek cestovní, přál si věděti, zdali přece také trochu vynáší.

„Ne tolik, jak bychom si přáli, pane hrabě,“ odpověděl hospodář Kole.

„Což tak pořádku navštěvují cizinci tuto končinu Sedmihradska?“

„Vskutku jen pořádku,“ vzdychl si sudí, „a přece zaslouží naše krajina, aby byla bedlivěji prozkoumána.“

„Také si to myslím,“ prohodil mladý hrabě. „Aspoň dle toho, co jsem já spatřil, mohlo by lecco plnou měrou upoutati pozornost cestovatelů. S temene Řetězatu měl jsem rozkošný pohled na údolí

Sily, na městečka, zjevující se na východě, a na kruh hor, jež uzavírá v pozadí velehorstvo Karpatské.“

„Překrásná vyhlídka, pane hrabě, věru překrásná,“ odpověděl kantor Hermod, „a abyste doplnil svoji vycházku, račte dle našeho vyzvání vystoupiti ještě na Paring.“

„Lituji velice, nestačilo by mi k tomu času,“ odvětil hrabě František.

„Jeden den úplně by stačil.“

„Zajisté, ale ubírám se do Karlovic, a mám v úmyslu odejiti již zítra ráno.“

„Jakže, pan hrabě chce nás opustiti tak záhy?“ zvolal Jonáš s tváří co nejmilostnější, neboť by se nebyl hněval viděti oba hosty hodně dlouho pod střechou „krále Matyáše“.

„Musí to býti,“ odvětil hrabě Telek. „Ostatně co bych z toho měl, kdybych se zdržel ve Verstu?“

„Myslíte, že by naše vesnice nedovedla upoutati na nějaký čas každého turistu?“ podotkl hospodář Kole.

„A přece zdá se býti velmi málo navštěvována,“ poznamenal mladý hrabě, „a to zcela právem, ježto její okolí neposkytuje žádných zajímavostí.“

„Opravdu, není tu pranic zvláštního...“ řekl sudí, mysle při tom na hrad.

„Tak jest... pranic zvláštního...“ dotvrzoval kantor.

„O já!... O já!...“ vybuchl pastýř Frik, jemuž tento výkřik bezděčně uklouzl.

Jakým pohledem změřil ho hospodář Kole a všichni ostatní — především pak hostinský Jonáš. Což bylo opravdu tak nezbytno zasvěcovati šmahem každého do tajností krajiny? Odhaliti mu, co se událo na planině Orgalské, upozorniti ho na Karpatský hrad, bylo by právě tolik, jako chtíti ho zúmyslně vyděsiti a popohnati, aby tím dříve opustil vesnici! A kteří cestující potom volili by na příště cestu do Sedmihradska průsmekem Vlkáňským?

Skutečně, ten pastýř neukazoval více rozumu než nejposlednější jeho beran!

„Budeš-li pak mlčeti, zpozdilče!“ napomínal Frika hospodář Kole přitlumeně.

Však zvědavost mladého hraběte byla již vzbuzena. I obrátil se přímo na ovčáka s otázkou co znamená to „o já! o já!“

Frik patrně neuměl se vytáčet, a ostatně snad si i myslil, že by mohl František Telek dáti tady vhodnou radu, z níž by měla vesnice dobrý užitek.

„Řekl jsem: O já!... O já!... pane hrabě,“ odpověděl, „a neodvolám z toho ani hlásky.“

„Tak přece je tedy v okolí Verstu jakýsi div na podívanou?“ prohodil mladý hrabě.

„Jakýsi div...“ koktal hospodář Kolc.

„Ba ne!... ba ne!...“ zvolala všecka družina, děsící se již z pouhého pomyslení, že by se tu mohl státi druhý pokus vniknutí do hradu, kterýž by se neobešel bez nového neštěstí.

Hrabě František patřil trochu překvapen na ty dobré lidičky, v jejichž tvářích obrazil se strach různým sice způsobem, ale vždy značnou měrou.

„Nuže, co je to?“ tázal se.

„Tážete se, co to je, můj pane? odpověděl Ročko. „Zaslechl jsem právě, že prý tu mají jakýsi Karpatský hrad.“

„Karpatský hrad?“

„Ano, právě to jméno mi pošeptal ovčák do ucha.“

A po těch slovech ukázal Ročko na Frika, který kývl hlavou, neodváživ se pohlédnouti na sudího.

Tak učiněna trhlina do zdi, za kterou se hleděl utajiti soukromý život pověřivé vesnice, a všecka ostatní její historie záhy vyšla na světlo touto trhlinou.

Hospodář Kolc sám se odhodlal objasniti mladému hraběti, jak se ty věci mají, i pověděl mu vše o hradě Karpatském.

Hrabě František opravdu nemohl zatajiti úžas, jež u něho vzbudilo toto vypravování, ani myšlenky, při tom se mu namánuvší. Ač jenom prostředně vzdělán ve věcech vědeckých, jak obyčejně všichni mladíci jeho stavu, kteří žili ve svých zámcích na valašském venkově, tož přece byl mužem zdravého rozumu. Ani dost málo nevěřil v duchy a smál se obyčejně všem pověstem o nich. Hrad osazený strašidly, toť teprve bylo víře nepodobno. V tom, co právě byl vypravoval hospodář Kolc, neshledával pranic neobyčejného, ale pouze sběh událostí více nebo méně jasných, jimž obyvatelé Verstští připisovali nadpřirozený původ. Vždyť zjev kouře nad věží i hlas zvonu na plno zvučícího mohl býti vysvětlen,

velmi prostě. A ony světelné výjevy a skřeky vyražející ze záhradbí, toť mohl býti pouhý prelud smyslů.

František Telek řekl to otevřeně a s úsměvem na rtech k velikému pohoršení svých posluchačů.

„Však, pane hrabě,“ dovolil si poznamenati hospodář Kolc, „ona je tu ještě jiná věc.“

„Jiná věc? . . .“

„Ovšem! Jest nemožno vniknouti dovnitř Karpatského hradu.“

„Opravdu? . . .“

„Náš lesník s doktorem chtěli z lásky k nám a k naší vesnici před několika dny překročiti ony zdi a byli by málem zle odpykali tento svůj pokus.“

„A co se jim přihodilo? . . .“ tázal se hrabě František tónem dosti posměšným.

Hospodář Kolc vypravoval dopodrobna o příhodách Nik Deky a doktora Pataky.

„Pravíte, že když chtěl doktor utéci z příkopu,“ řekl mladý hrabě, „byl chycen tak pevně za nohy, že nemohl učiniti kroku ku předu?“

„Ani kroku ku předu, ani kroku do zadu!“ dodal kantor Hermod.

„Nu snad se přiznal ten váš doktor,“ prohodil hrabě František, „že mu v tom okamžiku seděl strach na patách!“

„Dejme tomu, pane hrabě,“ děl hospodář Kolc. „Ale jakým způsobem vysvětlíte, že Nik Dek byl zastižen tak děsnou ranou, když se dotkl rukou železného kování na zvedacím mostě . . .?“

„Snad nějaká nešťastná náhoda, jejíž stal se obětí . . .“

„A to tak nešťastná,“ vpadl sudí, „že leží z toho podnes . . .“

„Snad žádný smrtelný případ, jak doufám,“ prohodil spěšně mladý hrabě.

„To ne . . . na štěstí.“

V pravdě, toť bylo něco skutečného, něco nevývratného, a hospodář Kolc dychtivě čekal na vysvětlení, jaké v tomto případě hrabě František podá.

„Soudě dle všeho, co jsem slyšel,“ odpověděl hrabě se vši určitostí, „tvrdím a opakuji, že ničeho tu není, co by se nedalo velmi prostě vysvětliti. Já aspoň nepochybuji, že Karpatský hrad

jest nyní obydlen. Kým . . . nemohu říci. Ale zcela určitě nejsou to duchové, nýbrž lidé, kteří nalezše tam útulek mají příčiny se skrývati . . . Snad jacísi zločinci . . .“

„Jakže, zločinci? . . .“ vykřikl hospodář Kolc.

„Možná, poněvadž nechtějí, aby tam byli vypátráni, musili se postarati o to, aby se věřilo, že hrad jest obydlen bytošmi nadpřirozenými.“

„Cože, pane hrabě,“ odpíral kantor Hermod, „vy myslíte . . .?“

„Ano myslím si, že tato krajina je velmi pověřčiva, že hosté na hradě o tom vědí, a že takovým způsobem chtěli se zajistiti před návštěvou různých zvědavých dotěravců.“

Bylo to velmi pravděpodobno, však nebudeme se diviti, že nikdo ve Verstu nechtěl připustiti toho vysvětlení.

Mladý hrabě viděl dobře, že se mu nepodařilo přesvědčiti svoje posluchačstvo. I dodal:

„Poněvadž, pánové, nechcete se mnou souhlasiti, věřte si dále, o Karpatském hradě čemu chcete.“

„Věříme pouze tomu, co jsme viděli, pane hrabě,“ odpověděl hospodář Kolc.

„Tomu, co vskutku jest,“ dodal kantor.

„Škoda, opravdu velmi lituji, že nemám času aspoň na čtyřicet hodin, abych šel s Ročkem prozkoumat váš zlopověstný hrad, i ubezpečuji vás, že bychom okamžitě věděli, co si o tom všem mysliti máme . . .“

„Prozkoumati hrad!“ vykřikl hospodář Kolc.

„Ovšem bez rozpakův, a ani vtělený ďábel by nám nezabránil, abychom nepřekročili oněch hradeb.“

Všickni slyšíce hraběte Františka, an vyjádřil se slovy tak různými, ba posměšnými, byli zachvázeni novou velikou hrůzou. Jak lehce by mohli duchové na hradě, jsouce tak lehkovážně podceňováni, stihnouti nějakým osudným neštěstím celou obec? Zdaž neslyšeli všecko to, co se hovořilo v hospodě u „krále Matyáše“? Zdaž podruhé nezazní tu jejich tajemný hlas?

Za tím účelem poučil hospodář Kolc mladého hraběte o případu, jenž se udál lesníkovi, kdy zavolán byl vlastním jménem, a kdy mu pohrozeno těžkým trestem, když prohlásil, že odhalí tajemství hradu.

Hrabě František pokrčil pouze rameny. Potom povstal, řka, že nikdy žádný podobný hlas nemohl být slyšán v této místnosti,

... s nožem v ruce vrhal se na horské šelmy ... (Str. 91.)

jak se všichni domnívají. Vše to prý vybájila si obrazotvornost příliš lehkověrných hostů, zamilovaných více než třeba do kořalky „krále Matyáše“.

Někteří, slyšíce to, mířili již ke dveřím plni starostlivosti, že se zdrželi dlouho ve společnosti mladého nevěrce, který se odvážil tvrdit tak neslýchané věci.

Hrabě František zadržel je pokynem ruky řka:

„Již vidím pánové, že vesnice Verst neví strachem kudy kam.“

„A to nikoli bez příčiny, pane hrabě,“ odpověděl hospodář Kolc.

„Nuže, znám velmi jednoduchý prostředek, kterak učiniti konec těm čertovinám, které dle vašeho mínění se dějí na hradě Karpat-ském. Pozejtří dorazím do Karlovic a, chcete-li, zakročím tam u patřičných úřadů. Pošlou vám sem tlupu četníků a policistův, a ti chlapíci již na to vyzrají, kudy se dostati do hradu, buď aby zahnali ty šibaly, kteří si tropí žerty z vaší lehkověrnosti, anebo zatkli zločince, kteří tam strojí snad cosi nekalého.“

Nic nebylo vhodnějšího nežli tento návrh, a přece nebyl verstským výtečníkům po chuti. Věřiliť pevně, že ani četníci, ani policie, ba ani celá armáda ničeho by nesvedli s nadlidskými bytostmi, které vládnou nadpřirozenými prostředky ke své obraně.

„Dovolte však, pánové,“ chopil se opět slova mladý hrabě, „tuším, že jste mi ještě nepověděli, komu patří nebo patřil Karpat-ský hrad?“

„Jednomu našemu šlechtickému rodu, totiž rodu baronů Gorců,“ odpověděl hospodář Kolc.

„Rodu Gorců?“ vykřikl hrabě František Telek.

„Tak jest!“

„Je to týž rod, z něhož pocházel baron Rudolf?“

„Ano, právě týž, pane hrabě.“

„A nevíte, co se s ním stalo?“

„Nevíme. Již od mnoha let neukázal se baron Gorc na hradě.“

Hrabě František Telek zbledl a bezděčně opakoval změněným hlasem:

„Rudolf Gorc!“

IX.

Rod hrabat Teleků, jeden z nejstarších a nejslavnějších v Rumunsku, požíval tam značné důležitosti již před tím, nežli začátkem XVI. století byla země zbravena své neodvislosti. Jméno rodu toho, súčasného na všech proměnách politických, jež tvoří dějiny těchto území, je tam velmi slavně zapsáno.

Požívajíc méně štěstí nežli onen pověstný buk na hradě Karpatském, na němž zbývaly aspoň ještě tři větve, byla v této době rodina Teleků ztenčena pouze na jednu jedinou, totiž na větev Teleků Krajovských, jejíž posledním výhonem byl mladý kavalír, meškající právě ve vsi Verstu.

Za svého mládí neopustil František nikdy rodinného zámku, kdež sídlil starý hrabě a hraběnka Telekovi. Potomci tohoto rodu požívali velké vážnosti a velmi štědře užívali svého jmění. Vedouce prostý a dobrodějný život venkovské šlechty, jedva že jednou do roka opouštěli své sídlo v Krajové, když je volaly nutné záležitosti do města téhož jména, vzdáleného pouze několik mil.

Takový způsob života působil nutně i na vychování jejich jediného syna, a František měl dlouho pocíťovati vliv oněch míst, kde prožil svoji mladost. Za učitele dán mu starý vlašský páter, který ho ovšem mohl naučiti pouze tomu, co znal sám, a toho nebylo právě mnoho. Dospěv v jinocha nabyt tudíž hrabě jen velmi chatrných vědomostí ve vědách, v umění a v současné literatuře. Obyčejnou kratochvilí mladého hraběte bylo náruživě honiti zvěř, probíhati ve dne v noci poli a lesy, štváti jeleny nebo divoké kance a s nožem v ruce vrhati se na horské šelmy, ve kterémžto hrubém zaměstnání, jsa velmi odvážlivý a srdnatý, vyváděl právě divy.

Stará hraběnka Teleková zemřela, když bylo jejimu synu patnáct let, a když dospěl jedenadvacítí let, zahynul mu otec jakousi nešťastnou náhodou při honbě.

Bolest mladého hraběte Františka byla bezmezi. Jak byl oplakal svou matku, tak oplakal i otce. Ztratil oba během několika málo let. Všecka něžnost i vřelý vznět, jež v sobě uzavíralo mladistvé jeho srdce, soustředily se až dosud v této synovské lásce, která stačí vyplniti duši dětskou i jinošskou. Ale když pozbyl této

lásky, nemaje i po smrti svého učitele prazádných přátel, byl sám, samotinký na tom světě.

Setrval ještě tři léta na zámku v Krajové, kterýž nikdy nemínil opustiti. Žil tam sám a netoužil po žádných širších známostech. Sotva že asi dvakráte navštívil Bukurešť, byv k tomu dohnán jistými nutnými záležitostmi. Však doba jeho nepřítomnosti byla jen co nejkratší, neboť vždycky pospíchal s návratem do svého domova.

Však takový život přece nemohl stále potrvati. A František se z něho vytrhl pocitiv potřebu rozšířiti svůj obzor, ohraničený co nejlépe horami rumunskými, a vylétnouti si odtud.

Mladému hraběti bylo asi triadvacet let, když pojal úmysl cestovati. Jeho jmění dovolovalo mu dostatečně ukojiti nové tyto choutky. I svěřiv tedy zámek Krajovský péči starých svých sluhův, opustil Valašsko. Provázel ho pouze Ročko, bývalý rumunský voják, který sloužil už deset let u hraběcí rodiny Teleků, jsa vždycky nerozlučným společníkem mladého hraběte na všech jeho loveckých potulkách. Byl to muž odvážný, odhodlaný a zcela svému pánovi oddaný.

Úmyslem mladého hraběte bylo projiti Evropou tím způsobem, že se zdrží vždy několik měsíců ve hlavních i důležitějších městech jejich států. Domníval se zcela právem, že by mohl tak své vzdělání, k němuž položen jen chatrný základ na Krajovském zámku, doplniti poučnými zkušenostmi této cesty, jejíž plán si předem s velikou pečlivostí určil.

František Telek na prvním místě zvolil si Itálii, neboť mluvil dosti plynne vlašsky, čemuž ho byl naučil starý jeho učitel. Země tato, přebohatá památkami a zajímavější vřecku mysl mladého hraběte, působila naň s takovou přitažlivostí, že tam pobyl čtyři léta. Benátky opouštěl pouze proto, aby navštívil Florencii, — Řím, aby navštívil Neapol. Vracel se stále a stále do těch sídel všeho umění, od nichž nemohl se nijak odtrhnouti. Vždyť má dosti času na Francii, Německo, Španělsko, Rusko i Anglii, kdy později bude je studovati i s větším užitkem — tak si aspoň myslil, — až se s dospělejším věkem vytříbí jeho názory. Vždyť právě tu má potřebi veškerého mladistvého zápalu, aby pochopil a užil vřecku kouzla velikých italských měst.

Hraběti Františkovi bylo dvacet sedm let, když přišel do Ne-

apole naposledy. Chtěl se tam zdržeti pouze několik dní, než se odebere na Sicílii. Ukončil by cestu prozkoumáním staré Trinacie¹⁴⁾, načež by se vrátil na Krajovou na rok si odpočinout.

Však neočekávaná příhoda nejen že zmátla jeho dosavadní rozvrh, ale rozhodla i o příštím běhu jeho života.

Získal-li za těch několik let svého pobytu v Itálii jen velmi skrovně na vzdělání svém ve vědách, k nimž ostatně od jakživa nejevil zvláštní náklonnosti, tož přece aspoň rozbřeskl se mu vznešený smysl pro krásu jako slepci světlo. S duší přístupnou krásám každého umění kochal se pohledem na mistrovské výtvořiny malířské po musejích v Neapoli, v Benátkách, v Římě i ve Florencii. V téže době poznal v divadlech i současná hudební díla umělecká a oblíbil si zejména náruživě zpěvohry, v nichž vystupovali největší umělci.

Tu za posledního jeho pobytu v Neapoli sběhla se zvláštní příhoda, o které hned vypravovati budeme; srdce Františkova zmocnil se neočekávaně sladký cit, jenž si je neodolatelně podmanil.

Vystupovala totiž právě v té době na divadle San-Carlo proslavená zpěvačka, jejíž krásný hlas, dokonalý přednes a úchvatná hra staly se předmětem obdivu všech hudbymilovných nadšenců. Až dosud nevyhledávala Stilla nikdy potlesku ciziny, a nezpívala jiných oper nežli vlašských, jež zaujaly první místo v umění skladatelském. Divadlo Carignanovo¹⁵⁾ v Turině, la Scala v Miláně, Fenice v Benátkách, divadlo Alfieri¹⁶⁾ ve Florencii, divadlo Apollo v Římě, San-Carlo v Neapoli zvala jí jedno po druhém. A vítězosláva, již Stilla vždycky klidila, nepřipouštěla jí lítosti proto, že se dosud neobjevila na ostatních evropských jevištích.

Stilla byla dáma pětadvacetiletá, neobyčejně krásná. Honosila se dlouhými vlasy, barvy ryziho zlata, černýma, hlubokýma, zářícíma očima, zvláštní jemností rysů, teplým zbarvením pleti a tělem, kteréž by ani dláto Praxitelovo¹⁷⁾ nevytesalo dokonaleji. A z tétoženy vyvinula se výtečná umělkyně, druhá Malibranová¹⁸⁾, o níž mohl Musset¹⁹⁾ takto básniti:

Zpěvy tvoje do nebes nás nesly z bolesti!

A tento hlas, který nejoblíbenější básník opěval ve svých nesmrtelných stancích:

... hlas onen jdoucí ze srdce,
jenž opět k srdci proniká,

tento hlas patřil Stille s veškerou svou nevýslovnou nádherou. Ačkoliv tato veliká umělkyně vyjadřovala s tak dokonalým přízvukem všechny záchvěvy milostného citu i nejmocnější vášně lidské duše, přece prý nikdy její srdce v pravdě toho nepoznalo. Nemilovala nikdy, nikdy nezaplanul její zrak vstříc některému z tisíců oněch pohledů, které ji na jevišti sledovaly. Zdálo se, jakoby chtěla žítí toliko ve svém umění pouze pro svoje umění.

František hned jak ponejprv spatřil Stillu, zahořel k ní neodolatelnou touhou prvé lásky. I upustil od prvotního svého záměru opustiti po návštěvě Sicilie Itálii nadobro a rozhodl se zůstat v Neapoli až do konce sezony. Jakoby upoután ke zpěvačce jakýmsi neviditelným poutem, které přervati neměl sil, nescházel ani na jednom jejím představení, jež všeobecné nadšení měnilo v opravdové triumfy. Nejsa s to, aby opanoval svoji touhu, pokusil se několikráte dosíci ke zpěvačce přístupu; ale dvěře obydli Stillina zůstávaly nemilosrdně zavřeny ne jenom pro něho, ale i pro všechny ostatní její fantastické zbožňovatele.

Z toho následovalo, že mladý hrabě zasloužil si záhy největší soustrasti. Nemyslíl na nic jiného, nežli na Stillu, nežil pro nic jiného, než aby ji slyšel, aniž vyhledával si nějakých známostí v oněch kruzích, kamž náležel dle jména i dle jmění. Však neustálým a tak značným napjetím duševním bylo za krátký čas jeho zdraví vážně otřeseno. A představme si, jak daleko více ještě by byl trpěl, kdyby byl měl soka... Ale byl si vědom, že nikdo by nebyl mohl vzbuditi jeho žárlivost, — ani ona jakási osobnost dosti podivná, jejíž způsoby i povahu musíme seznati k vůli dalšímu postupu tohoto vypravování.

Byl to dobrý padesátník, aspoň se tak zdálo v době poslední cesty Františka Teleka do Neapole. Jsa povahy málo sdílné, činil se zajímavým tím, že pohrdal všemi obvyklostmi společenského života přijatými od vznešených vrstev vzdělané společnosti. O jeho původu nevědělo se pranic ani o jeho postavení ani o minulosti. Dnes setkali jste se s ním v Římě, zítra ve Florencii a to vždycky dle toho, zda také právě Stilla meškala buď ve Florencii nebo v Římě. Vskutku pak byla známa toliko jediná jeho náruživost: poslouchati zpěv tak proslulé primadonny, která byla tehdy první umělkyní v tomto oboru.

Nežil-li hrabě František pro nic jiného [nežli pro Stillu od

onoho dne, kdy ji poprvé spatřil na divadle v Neapoli, tož bylo tomu již šest let, co výstřední tento podivín nežil ničemu jinému, než aby ji slyšel. I zdálo se, že se mu stal hlas zpěvaččin tak nutným k životu jako vzduch, který dýchal. Však nikdy nevyhledával příležitosti, aby se s ní setkal jinde než na jevišti. Nikdy ji nenavštívil, aniž jí kdy psal. Ale pokaždé, kdy měla Stilla zpívat, ať to bylo na kterémkoli divadle italském, bylo viděti v předsíni divadla muže vysoké postavy, zahaleného v dlouhý tmavý svrchník se širokým kloboukem stínícím mu obličej. Muž ten spěchal zaujati místo v pozadí zamřížované lože, zvlášť pro něho vyhrazené. Tam setrval uzavřen, bez hnutí a tich po celou dobu představení. Když pak Stilla dozpívala svou závěrečnou arii, odešel kvapně, a žádný jiný zpěvák nebo zpěvačka, nebyli by ho mohli udržeti; nebyl by jich ani slyšel.

Kdo byl ten bedlivý posluchač? Stilla se marně snažila to zvěděti. Jsouc pak povahy lehce přístupné všem dojmům, počala se znepokojovati a děsiti přítomností onoho prazvláštního člověka. Byl to děs nerozumný sice, ale celkem zcela přirozený. Ač muže toho nemohla spatřiti v pozadí jeho lože, jejíž mříže nikdy nebyla spuštěna, tož přece ho tam tušila, cítila utkvěle upřený jeho zrak, což ji mátlou tou měrou, že ani neslyšela potlesku a nadšeného volání, jímž ji zahrnovalo obecenstvo při vstupu na jeviště.

Bylo řečeno, že se ta osobnost nikdy Stille nepředstavila. Však nepokusil-li se podivín poznati ji blíže jako ženu, — vytýkáme to se zvláštním důrazem — za to vše, co mohlo mu ji připomínati jako umělkyni, bylo předmětem jeho vytrvalé pozornosti.

Tak zejména měl nejkrásnější portret zpěvaččin od proslulého malíře Michala Gregoria zobrazující ji zanícenou, nyjící a nadšenou v jedné z jejích nejkrásnějších úloh, a tato podobizna, získaná za značnou sumu zlata, stála za tu cenu, kterou za ni zaplatil jeho zbožňovatel.

Z toho, že podivín tento přicházel vždycky sám zaujat své místo v loži při Stillině představení, a že jinak nikam z domu nevycházel nežli pouze do divadla, neprávem bychom soudili, že žil v naprosté osamělosti. Nebylo tomu tak, neboť samotu sdílel s ním společník neméně výstřední nežli on sám.

Osoba tato nazývala se Orfanik. K otázkám, jak byl Orfanik stár, odkud přicházel a kde se narodil, nikdo by nemohl dáti dostatečně odpovědi. Dle vlastních jeho slov, — neboť rozhovořoval se ochotně s každým, — byl jednou z oněch zneuznaných veličin, jejichž duch nemohl proniknouti, byv potlačen tím předpojatým světem, jehož odpor proti sobě popudil. Právilo se a ne bez podstaty, že prý je to jakýsi nebohý vynálezce, kterého vydržoval štědrě měsíc bohatého podivína.

Orfanik byl prostředního vzrostu, vyhublý, odporný a scvrklý s bledou tváří oněch lidí, jež běžná mluva ode dávna určila jménem „skrbliků“. Jako zvláštní znamení měl černou klapku na pravém oku, o které prý přišel při jakémsi fyzikálním či chemickém pokusu, a na nose tlusté brýle, jejichž jediné pouze sklo sloužilo levému a velmi krátkozrakému oku, blyštícímu se zelenavým přísvitem. Na opuštěných svých procházkách rozkládal rukama, jakoby hovořil s jakousi neviditelnou bytostí, která ho poslouchala nikdy neodpovídajíc.

Tyto dva typy, totiž podivínský meloman ²⁰⁾ a neméně podivínský Orfanik, byly velmi dobře známy — ovšem jen potud, pokud to bylo možno — ve všech italských městech, kamž přilákala je pravidelně divadelní sezona. Pobouřili vždycky veřejnou zvědavost, a poněvadž Stillin obdivovatel odmítl vždycky každého zpravodaje i všecky dotěravé jejich doptávky, přestalo se na tom, že vešlo ve známost pouze jeho jméno i národnost.

Podivín ten byl Rumun, a když se hrabě František tázal po jeho jméně, řeklo se mu, že se jmenuje baron Rudolf Gorc.

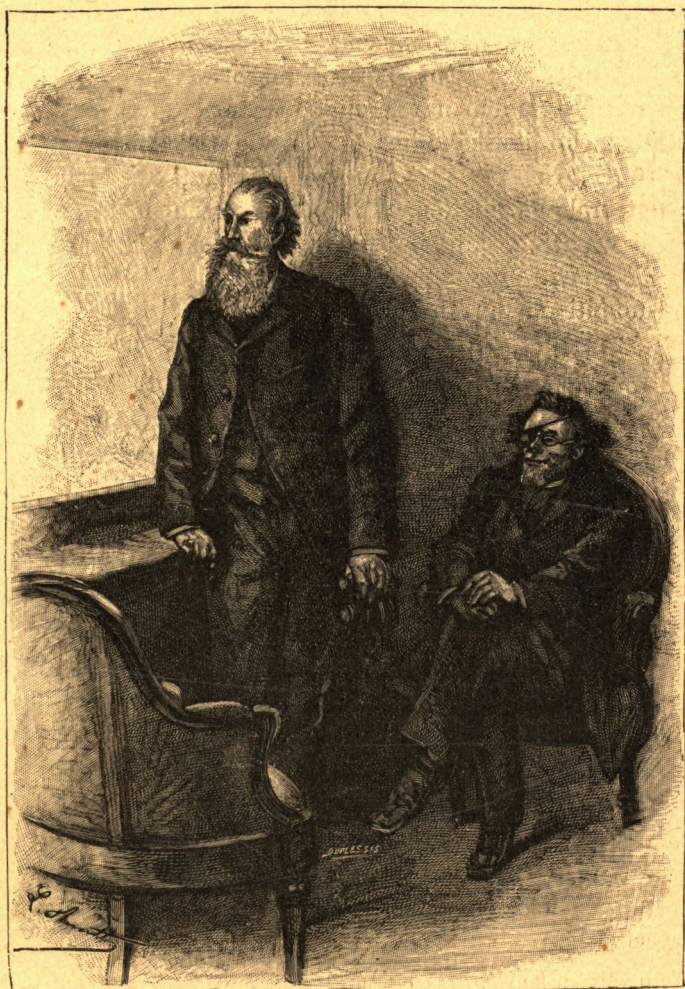
Tak se věci měly v té době, kdy mladý hrabě přišel do Neapole. Divadlo San-Carlo bylo po dva měsíce nabitó, a úspěchy Stilliny rostly ještě každým večerem. Nikdy se nebyla objevila obdivuhodnější v rozmanitých úlohách svého repertoaru, nikdy nezavdala podnětu k nadšenějším oslavám, nežli právě zde.

Oba, i hrabě František ve svém přízemkovém sedadle i baron Gorc ukrytý v pozadí své lože, nořili se na každém tom představení do slastných zvuků stkvéleho zpěvu, opájejíce se oním jímavým hlasem, bez něhož se jim zdálo žítí nemožným.

Tu najednou rozletla se Neapolí zpráva, již sice nikdo nechtěl věřiti, ale která přece pobouřila všecek hudbymilovný svět. Právilo se totiž, že prý po ukončení sezony odstoupí Stilla od

divadla. Je-li možná! Pomýšlela by opravdu na odstoupenou právě v době nezdárnějšího rozvoje svého talentu, v plném rozkvětu své

.. Objevila se hlava ponurá s dlouhými, prosedivělými vlasy . . . (Str. 100.)

krásky a na výši své umělecké dráhy? Nepravdě podobno, ale čistá pravda, a zajisté nikdo netušil, že byl z části i baron Gore příčinou onoho Stillina rozhodnutí.

Tajepný a podivínský tento posluchač, jsa vždycky na svém místě, ač neviditelný za mříží své lože, vzbudil konečně u Stilly jakousi čivní podrážděnost, která se vždycky při představení dostavila, a již se pěvkyně nemohla živou mocí zhostiti. Jedva že vkročila na jeviště, již podléhala onomu vlivu tak, že nepokoj, často i obecenstvu znatelný, porušil pozvolna i její zdraví. Věděla, že by jí nic nepomohlo uprchnouti do Říma, do Benátek nebo do některého jiného italského města, aby se tak zbavila přítomnosti barona Gorce. Nebyla by mu mohla uniknouti ani kdyby opustila Itálii a odebrala se do Německa, na Rus nebo do Francie. Všudy byl by jí v patách, kde by vystoupila se svým zpěvem. A tak chtějíc se zbaviti oné mučivé dotěrnosti měla jediný prostředek, totiž odstoupiti od divadla.

Již přede dvěma měsíci, ještě než se rozšířila zpráva o Stillině odstoupení, odhodlal se hrabě František učiniti u zpěvačky rozhodný krok, jehož následky měly pohříchu přivoditi nenahraditelnou katastrofu. Jsa úplně svoboden a majetníkem značného jmění, dovedl si konečně získati přístup ke Stille a nabídl jí svoji ruku.

Stilla již dlouho velmi dobře věděla o citech, které vzbuzuje v srdci mladého hraběte. Seznalať, že jest dokonalý kavalír, a že i nejvznešenější žena může se za šťastnou považovati svěřujíc mu svoji budoucnost. A tak v oné prazvláštní náladě myslí, již trpěla, když František Telek jí nabídl své jméno, přijala nabídku tuto s povděčnou náklonností, již se mu nikterak netajila. Plnou důvěrou oddala se myšlénce státi se ženou hraběte Františka a bez odkladu opustiti divadelní dráhu.

Novina byla tedy pravdiva. Stilla neobjeví se již po ukončení sezony v San-Carlu na žádném jevišti. O svatbě, která vzbuzovala na mnoha místech dosti zlých domněnek, mluvilo se tedy již jak o věci jisté.

Domyslíme se, jaký to vzbudilo úžas nejen mezi divadelními umělci, ale i v kruzích vznešené společnosti italské. Zprvu nechtěl nikdo uvěřiti v uskutečnění toho záměru, ale přece musil se každý poddati. Závist i nenávist vyvstala potom proti mladému hraběti, který strhoval k sobě od umění, od úspěchův a od zbožňování různých ctitelů nejslavnější zpěvačku té doby. Na hraběte Františka

přihrnulo se množství osobních pohrůžek, o které se však mladý muž ani zblo nestaral.

Vládlo-li tak značné pobouření ve veřejnosti, co teprv musil zkusiti Rudolf Gorc myšlénkou, že přijde o Stillu, s níž by pozbyl všecko, co ho poutá k životu. Roznášela se dokonce i pověst, že se pokusil o sebevraždu. Pravdivo však bylo pouze to, že od té doby nikdo neviděl Orfanika pobíhati ulicemi neapolskými. Neodcházíje již od barona Rudolfa, zavřel se s ním několikráte do oné lože v divadle San-Carlo, kde baron sedával při každém představení, — čehož Orfanik nikdy před tím neučinil, jsa jako mnoho jiných učenců zarytým odpůrcem hudebního kouzla.

Dny mijely, ale všeobecné pobouření se netišilo a mělo dostoupiti vrcholu onoho večera, kdy Stilla vystoupila v divadle naposled. Měla se rozloučiti s obecnstvem ve skvostné úloze Angeliky z „Orlanda“, nejznamenitější to opery mistra Arconatiho.²¹⁾

San-Carlo bylo by musilo býti toho večera desetkrát větší, aby pojalo všechny diváky, kteří se tísnili u jeho vchodův, a jichž velká většina se do vnitř nedostala. Bylo se báti i bouřlivého výstupu proti hraběti Telekovi, ne sice pokud by Stilla byla na jevišti, ale až by po pátém jednání opery spadla opona.

Baron Gorc, maje tentokráte vedle sebe i Orfanika, usedl do své lože.

Stilla vystoupila rozčilenější nežli kdy jindy. Však přece se přemohla dávajíc se ovládati zcela svým nadšením, a nedá se opravdu vylíčiti, jak dokonale a neobyčejně mistrovsky zpívala. K nevypsání nadšený zájem, který vzbudila mezi posluchači, dostoupil až šílené závratí.

Mladý hrabě meškal mezi představením za kulisami. Byl netrpělivý a rozčilený jako v horečce, nemoha se utišiti. Proklínal délku výstupův a zlobil se na potlesk i na vyvolávání, což prodlužovalo každé jednání. Ach! že nemohl ještě urvati odtud onu dívku, která se měla státi hraběnkou Telekovou, odvésti ji daleko, velmi daleko, kde by byla pouze jeho, pouze a jedině jeho!

Konečně se přiblížil onen pohnutlivý výstup, v němž rekyně dramatu umírá. Nikdy nezdála se obdivuhodná hudba Arconatiho dojmavější, neboť Stilla nikdy ji netlumočila vřeleji a případněji. zdálo se, že se celá její duše líne zvolna jejimi rty. Nikdo by si

té chvíle nebyl pomyslel, že tento hlas bude za okamžik zlomen a strhán, tento stkvostný hlas, který neměl již nikdo uslyšeti.

V tom okamžiku bylo spuštěno mřížoví v loži barona Gorce. Objevila se hlava ponurá s dlouhými přišedivělými vlasy a s očima jako plameny. Baronova vzrušená tvář byla děsně bleďa, a tak spatřil ji v jasném světle hrabě František z pozadí kulis, což se mu dosud ještě nikdy nebylo přihodilo. Stilla nechala se zcela uměsti závratným rozmachem svrchovaně jímavé stretty²²⁾ závěrečného zpěvu. Dospěla právě onoho místa, kde opakuje s úchvatným přízvukem:

Milovaná, mé srdce chvějící se,
chci zemřítí . . .

Rázem ustane . . .

Tvářnost barona Gorce ji děsí . . . Ochromí ji nevysvětlitelná hrůza . . . Kvapně si přitiskne ruku na ústa, z nichž vytryskne pramének rudé krve . . . zavravorá . . . a padne . . .

Posluchačstvo se zvedlo. Jest rozechvěno k šílenství, zachvácenou smrtelnou úzkostí . . .

Z lože barona Gorce zazní výkřik.

František vrhne se na jeviště, uchvátí Stillu do náruče, pozvedne ji . . . patřít jí ve tvář . . . volá ji sladkým hlasem . . .

„Mrtva! . . . mrtva! . . . mrtva . . .“ vykřikl zděšeně.

Stilla byla mrtva . . . Dozpívala a vydechla duši!

Mladý hrabě byl dopraven do svého hôtelu v takovém stavu, že se bylo báti, aby nepřišel o rozum. Nemohl se účastniti ani Stillina pohřbu, který se odbyl za ohromného účastenství veškerého obyvatelstva neapolského.

Na hřbitově „Campo Santo Nuovo“, kdež byla zpěvačka pohřbena, četlo se v bílém mramoru pouze toto slovo: STILLA.

Večer po pohřbu přišel na „Campo Santo Nuovo“ jakýsi muž. Hlavu maje skloněnu, rty sevřeny jakoby spečetěny polibkem smrti, pohlížel očima vytřeštěnýma dlouhou dobu na to místo, kde byla Stilla pochována. Zdálo se, jakoby napjatě naslouchal, že hlas veliké umělkyně ještě jednou naposledy k němu z tohoto rovu zazní . . .

Byl to Rudolf Gorce.

Ještě téže noci opustil baron Gorc provázený Orfanikem Neapol, a po jeho odchodu nikdo nevěděl, kam se poděl.

Však druhého dne ráno přišel list na adresu mladého hraběte obsahující pouze tuto stručnou a výhrůžnou větu:

„Vy jste ji zabil, vy! . . . Běda vám, hrabě Teleku!

Rudolf Gorc.“

X.

Toť ona žalostná historie.

Život hraběte Františka visel po celý měsíc jako na nitce. Nepoznával nikoho — ani svého věrného Ročka. V největším stupni horečky přešlo pouze jediné slovo jeho rty již již se chystající k poslednímu výdechu. A jméno to bylo „Stilla“.

Mladý hrabě však přece vyvázl. Pozdravil se nejen pomocí zkušených lékařů a neunavnou péčí oddaného Ročka, ale i vlivem své bujné mladosti a přírody samé. Duch jeho vyšel bez pohromy ze hrozného tohoto otřesu. A když se hraběti vrátila paměť a když si připomněl tragický závěreční výjev z „Orlanda“, v němž umělkyně vypustila duši, tu vykřikl „Stillo! . . . má Stillo!“ a pozdvihl ruce, jakoby jí chtěl ještě zatleskati.

Později, když mohl již povstati s lože, docílil Ročko u něj toho, že se rozhodl uniknouti z onoho zlověstného města a uchýliti se na zámek Krajovou. Však nežli ještě opustil Neapol, chtěl se pomodlití na hrobě nebožčině a rozloučiti se s ní na věky posledním „S Bohem“.

Ročko provázel hraběte na hřbitov „Campo Santo Nuovo“ Tam vrhl se František na onu necitnou hlinu, snažil se ji rozrýti svými nehty a v ní se pohřbiti . . . Stěží jen odtáhl ho Ročko od mohyly, kdež mrtvo všecko jeho blaho odpočívalo.

Za několik dní dospěl hrabě František valašské své vlasti a ocitl se na starobylém rodinném sídle Krajové. Tam žil plných pět let v naprosté osamělosti. Jeho bolesti nemohl umírniti ani čas ani vzdálenost. K tomu bylo by potřebí zapomenouti, a to právě hrabě

František nemohl. Upomínka na Stillu, stále živá jako prvního dne, byla sloučena nerozlučně s jeho bytostí, již zasazena jedna z oněch ran, které zaceluje toliko smrtí.

Přece však opustil hrabě František zámek na několik měsícův a to právě v době, kdy počíná naše vypravování. Dalo to Ročkovi opravdu dlouhou a pernou práci, nežli přiměl svého pána, že se odhodlal přerušiti samotu, ve které hynul a chřádl! Nemohl-li se hrabě utěšiti, nu nechťsi; vzdychky však byl povinen aspoň se pokusiti o rozptýlení své těžké bolesti.

Byl tedy stanoven plán o nové cestě a to z počátku toliko po župách sedmihradských. Později Ročko — pevně doufal — snad případně mladý hrabě na starý svůj úmysl podniknouti cestu po Evropě, jež byla druhdy přerušena oněmi truchlivými událostmi v Neapoli.

František Telek vydal se tedy jako turista na cestu, chtěje se podívati po Sedmihradsku a to jenom na zcela krátký čas. Společně s Ročkem prošel rovinou valašskou k velikolepému řetězu horstva Karpatského, do něhož vnikl soutěskami průsmyku Vlkáňského, načež vystoupiv na Řetězate a odbočiv až k řece Maruši, přišel si odpočinout do vesnice Verstu a do hospody „u krále Matyáše.“

Jest nám známo, za jakých okolností se tento příchod stal, a jak byl hrabě František zpraven o oněch nepochopitelných událostech, jichž jevistěm byl starý hrab. Víme též, jak se hrabě dozvěděl, že zámek onen patří baronovi Rudolfo Gorcovi.

Dojem, jaký učinilo toto jméno na mladého hraběte, byl příliš patrný, než aby jej Kolc a ostatní výtečníci verstští nemohli uznamenati. Ročko proto posýlal ke všem čertům hloupé ty žvasty i hospodáře Kolce, který ono prožluklé jméno probleptl. Proč jen přivedla zlá náhoda hraběte Františka zrovna do vesnice Verstu poblíž Karpatského hradu!

Mladý hrabě mlčel. Zrak jeho, těkající s jednoho na druhého, svědčil o velikém rozechvění, jež marně hleděl utišiti.

Hospodář Kolc i jeho přátelé pochopili hned, že hraběte Teleka a barona Gorce víže jakési tajemné pouto. Však přece jakkoli velmi zvědaví, dovedli se zachovati v přiměřené skromnosti ne snažíce se vyzvěděti ničeho podrobnějšího. Však uhlídají později, co se z toho všeho vyklube.

Za chvíli opustili všichni „krále Matyáše“ nemálo jsouce zne-
pokojeni novou zápletkou, která nevěstila pro vesnici pranic dobrého.

Což dostojí mladý hrabě přece ještě danému slibu, věda nyní,
komu patří Karpatský hrad? Zda uvědomí, přijde do Karlovic,
úřady o věci této a požádá je o zakročení? To vše napadlo su-
dimu, kantoru, doktoru Patákovi i všem ostatním. Eh což, ne-
učiní-li to hrabě, učiní to rozhodně hospodář Kolc. Policie bude
o tom zpravena, přijde a hrad propátrá, uvidí, je-li obsazen duchy
či obydlen zlosyny, neboť obec nemůže déle zůstatí takovým způ-
sobem ohrožena.

Pokus podobný, podniknutý vesničany samými, byl by tu beze
všeho výsledku, jsa nad jejich lidské sily. Kdož by útočil proti du-
chům! . . . Dost možná, že se šavle četníků rozskočí jako skleněné,
a že jim pušky selhou při každé ráně!

Hrabě František zůstal sám v hostinské jizbě „krále Ma-
tyáše“ pohřížen v bolestné vzpomínky, které mu vyvolávalo v mysli
jméno barona Gorce.

Teprve za hodinu pozvedl se z lenošky, v níž seděl po tu dobu
jako zdrcen, vyšel z hospody a zamířil na konec terasy, zkad upřel
pohled do dálky.

Ve skupině Plesských hor uprostřed planiny Orgalské vztyčoval
se na obzoru Karpatský hrad. Odtamtud tedy pocházel onen zvláštní
podivín, posluchač se San-Carla, muž, který svým zjevem vzbuzoval
u nešťastné Stilly tak veliký děs. Však nyní byl hrad opuštěn, a
baron Gore ani po svém zmizení z Neapole nevkročil do jeho
brány. Nikdo nevěděl, kam se baron poděl, a mysliło se, že po
smrti veliké umělkyně učinil také svému životu konec.

František bloudil tak čirými domněnkami, nevěda, na které
přestati.

Ostatně aspoň Nik Dek nenechával ho do jisté míry v pochyb-
nostech, a hrabě rád by odhalil ono tajemství, ne-li z jiné příčiny
tedy aspoň z té, aby se versterské obyvatelstvo upokojilo. Poněvadž
pak nepochyboval, že se do hradu utekli zlosynové, rozhodl se do-
státí danému slibu a učiniti oznámení u policie Karlovické, aby
byl učiněn konec rejdům falešných těch duchů.

A proto aby mohl se vši určitostí vystoupiti, chtěl poznati do-
podrobna všechny okolnosti této záhadné události. I bylo nejpří-

padnější obrátiti se přímo na mladého lesníka. Za tou příčinou navštívil hrabě ještě téhož dne ke třetí hodině odpoledne sudího Kolce v jeho domě.

Hospodář tento byl velice poctěn návštěvou tak znamenitého kavalíra, potomka vznešeného rodu rumunského, jemuž bude obec Verst nemalým díkem zavázána, zjedná-li jí klid a pokoj a také blahobyť, poněvadž se objeví opětně turisté ve zdejší krajině, aby si ji prohlédli a aby zaplatili celní poplatek, nemajíce se již ničeho báti zlopověstných duchů Karpatského hradu atd. atd.

Hrabě František poděkoval hospodáři za jeho poklony, tázaje se, zdali nebude ta návštěva Nikovi nepřijemna neb obtížna.

„I nebude, nebude, pane hrabě,“ odpověděl sudí. „Náš milý hoch nemůže se ani lépe míti a, za krátký čas nastoupí opětně svou službu. — Je-liž pravda, Mirioto!“ dodal, obráceje se ku své dceři, vstoupivši právě do světnice.

„Dejž to Bůh, milý otče!“ řekla Miriota pohnuta.

Hrabě František byl okouzlen vděkuplým pozdravem dívčiny a vida, že ji dosud znepokojuje stav miláčkův, neváhal předložit jí několik otázek, týkajících se toho předmětu.

„Jak dle doslechu soudím, nebylo Nik Dekovi těžce ublíženo?“

„Chvála Bohu, nebylo, pane hrabě,“ odpověděla Miriota.

„Máte tu dobrého lékaře po ruce?“

„Mhm!“ pronesl hospodář Kolc tónem pro bývalého opatrovníka karantenního méně lichotivým.

„Máme tu doktora Pataka,“ dodala Miriota.

„Je to týž, co doprovázel Nik Deku na Karpatský hrad?“

„Ano, pane hrabě.“

„Prál bych si velice, slečno Mirioto,“ pokračoval František, „promluvití s vaším ženichem v jeho vlastní prospěch, abych zvěděl zcela přesně o všech podrobnostech oné příhody.“

„S ochotou vám poslouží, byť ho to stálo i trochu únavy...“

„Ó prosím, slečno Mirioto, nezneužiji toho a neučiním ničeho, co by mohlo Nik Dekovi uškoditi.“

„Jsem o tom přesvědčena, pane hrabě.“

„Nu a kdypak bude asi svatba? . . .“

„Asi tak za čtrnáct dní,“ odpověděl rychtář.

„To budu mít tedy potěšení súčastníti se jí, ovšem ač pozve-li mne hospodář na ni . . .“

. . . Miriota vyhověla velmi ochotně této žádosti a nechala Františka se svým snoubencem o samotě . . . (Str. 106.)

„Pane hrabě, tak veliká čest . . .“

„Ujednáno, za čtrnáct dní tedy, jsem jist, že Nik Dek úplně

s pozdraví, jakmile jen si bude moci dovoliti kratičkou procházku se svou spanilou nevěstou.“

„Kéž to Pánbůh dá, pane hrabě!“ odpověděla dívka, zardívajíc se.

Zároveň však probleskla z roztomilého obličejce jejího tak zřejmá úzkostlivost, že se hrabě František otázal po její příčině.

„Ano, ano, kéž to Pánbůh dá,“ opakovala Miriota, „neboť Nik, snaže se proniknouti do hradu proti výslovnému zákazu duchů, poštvál proti sobě jejich hněv! A kdo může věděti, zda nebudou ho za to krutě a neústupně pronásledovati po celý život?“

„Ó, pro to můžete býti úplně klidna, slečno Mirioto,“ usmál se František, „my již těmi pány zatočíme, ručím vám za to.“

„Nestane se tedy mému Nikovi nic zlého? . . .“

„Pranic, a za několik dni bude moci přispěním policejních zřízenců každý projiti hradbami hradními se stejnou bezpečností jako versterskou návší!“ a maje za nemístno vysvětlovati otázku o nadpřirozených oněch věcech lidem tak předpojatým, poprosil Miriotu, aby ho uvedla do lesníkovy pokoje.

Miriota vyhověla velmi ochotně té prosbě a nechala Františka se svým snoubencem o samotě.

Nik Dek byl již zpraven o příchodu oněch cestujících do hospody „u krále Matyáše“. Povstal z hlubiny starobylé lenošky, objemné jako strážní budka, aby uvítal svého hosta. Poněvadž nepociťoval již bezmála žádných následkův onoho ochromení, jež ho tehdy stihlo, mohl zcela dobře odpovídati k otázkám hraběte Teleka.

„Pane Deku,“ promluvil František, stisknuv mladému lesníkovi přátelsky ruku, „dovolte, bych se vás napřed otázal, věříte-li tomu, že zlí duchové obývají Karpatský hrad?“

„Jsem nucen tomu věriti, pane hrabě,“ odpověděl Nik Dek.

„A vy myslíte, že zloduchové ti vám zabránili překročiti hradní hradby?“

„Nepochybují o tom.“

„A proč, smím-li se tázati?“

„Poněvadž kdyby tam nebylo duchů, bylo by opravdu nevyvětlitelné to, co se událo.“

„Nemohl byste mi laskavě vypravovati tu příhodu právě tak iak se stala, ničeho neopomíjeje?“

„S největší ochotou, pane hrabě.“

Nik Dek jal se všecko dle žádosti hraběte zevrubně vypravovati. Nemohl než potvrditi ony události, s nimiž se byl již hrabě František seznámil během rozhovoru s hosty „u krále Matyáše“ — ony události, které jak známo, vysvětloval mladý hrabě způsobem čistočistě přirozeným.

Zkrátka řečeno, příběhy oné dobrodružné noci byly by rázem objasněny, kdyby se mohlo připustiti, že oni lidé, zločinci či kdo, vládnou tam na hradě umělými přístroji, způsobilými vylouditi ty strašidelné zjevy. Prazvláštní pak okolnost s doktorem Patakem, který tvrdil, že byl připoután k zemi jakousi neviditelnou mocí, mohla se vysvětliti tím způsobem, že milý doktor se stal tehdy hříčkou preludu. Zkrátka a dobře, nohy mu vypověděly službu proto, že byl hrůzou všecek zkoprnělý, což také tak mladému lesníkovi hrabě František objasnil.

„Nevěřil bych, pane hrabě,“ prohodil Nik Dek, „že by tomu zbabělci vypověděly nohy službu právě v tom okamžiku, když je chtěl vzíti na ramena! Dáte mi za pravdu, že je to sotva možno...“

„Nu budiž,“ děl František, „ale pak musíme připustiti, že doktorovy nohy chytily se do jakýchsi želez ukrytých na dně příkopu ve trávě.“

„Když železa sklapnou,“ namítal lesník, „zraní vás do krve, rozervou vám maso a na nohou doktora Pataka ani stopy po nějaké ráně.“

„Vaše poznámka je správná, Nik Deku, však přece, věřte mi, je-li pravda, že se doktor nemohl s místa hnouti, mohly byti jeho nohy upoutány pouze nějakým takovým způsobem...“

„Však dovolte mi otázku, pane hrabě, jak se mohla železa rozzevříti sama od sebe, aby propustila doktora na svobodu?“

Teď byl hrabě František s odpovědí v koncích.

„Ostatně, pane hrabě,“ pokračoval Nik, „nechme doktora Pataka stranou. Mohu vám zatím stvrditi pouze to, co jsem sám zažil a zkusil.“

„Máte pravdu... nechme milého doktora a pohovořme si o tom, co se výhradně vám přihodilo.“

„A to jest velmi jasné. Není nejmenší pochybnosti, že jsem dostal strašnou ránu a to způsobem, který se přičí všemu přirozenému vysvětlení.“

„A nenašlo se vám žádného poranění na těle?“ tázal se František.

„Pražádného, pane hrabě, a přece byl jsem zasažen s takovou prudkostí . . .“

„Právě v tom okamžiku, když jste položil ruku na železné kování visutého mostu. Je tomu tak? . . .“

„Ano, pane hrabě, a sotva že jsem se jej dotkl, již jsem byl jakoby raněn mrtvicí. Na štěstí druhá ruka, již jsem se držel řetězu, nepopustila, a tak sjel jsem až dolů do příkopu, kde mne doktor našel ve mdlobách.“

František vrtěl hlavou dávaje tím na jevo, že i přes to zůstává nevěřícím.

„Ubezpečuji vás, pane hrabě,“ hájil se Nik Dek, „že to, co jsem vám právě vypravoval, jsem si ve snu nevybájl, neboť bylo by opravdu nerozumno mysliti si to o mně, když jsem po osm dní ležel tu bez vlády na posteli nemoha hnouti ani paží ani nohou!“

„Věřím vám to, věřím, toť jisto, že jste dostal kapitální ránu!“

„Nejen kapitální, ale přímo ďábelskou!“

„Ba ne, v tom se s vámi nesrovnávám, Nik Deku,“ odpověděl mladý hrabě. „Myslíte si, že rána ta pochází od nějaké bytosti nadpřirozené, ale já tomu nevěřím prostě z té příčiny, poněvadž není takových nadpřirozených bytostí, ani dobrých ani zlých.“

„Nuže, račte mi tedy, pane hrabě, vysvětliti, jak se mi to mohlo státi!“

„V tomto okamžiku sám určitě nevím, ale ujišťuji vás, že se všecko vysvětlí způsobem zcela prostým a jednoduchým.“

„Dej to Bůh!“ povzdechl si lesník.

„Povězte mi ještě,“ prohodil František, „zda onen hrad patřil stále rodu Gorců?“

„Ano, pane hrabě, patří Gorcům dosud, ačkoli poslední potomek rodu toho, baron Rudolf, zmizel, jakoby se po něm země slehla.“

„A jak je tomu již dlouho, co baron zmizel?“

„Tak asi pět let.“

„Pět let? . . .“

„Ano, pane hrabě; tehdy opustil baron Rudolf hrad, jehož poslední strážce zemřel na to za několik měsícův, a od té doby o něm ani slechu.“

„A na hrad nevkročil od té doby nikdo?“

„Ani živá duše.“

„A co se tu v okolí o tom povídá?“

„Povídá se, že prý baron Rudolf zemřel v cizině a to za krátký čas po svém odchodu.“

„V tom jste na omylu, Nik Deku, neboť baron žil zcela určitě před pěti lety.“

„Co pravíte, pane hrabě! Že žil?“

„Ovšem . . . žil v Itálii . . . v Neapoli.“

„A vy jste ho tam viděl?“

„Ano, viděl jsem ho.“

„A potom?“

„Potom neslyšel jsem o něm již ničeho.“

Mladý lesník se zamyslel. Co si mu napadlo — myšlénka, již váhal proslaviti. Konečně pohodil hlavou a maje čelo zachmuřeno pravil:

„Nedá se přece mysliti, pane hrabě, že by se tam na hrad byl utekl baron Rudolf Gorc v úmyslu, uzavříti se pevně za jeho hradbami?“

„Ovšem . . . to se nedá mysliti, Nik Deku.“

„Za jakým účelem, by se tam ukrýval, zamezuje každému k sobě přístup? . . .“

„Škoda řeči o tom,“ potvrdil František Telek.

A přece myšlénka ta zachytila se v mysli mladého hraběte a počala tam růsti a mohutněti. Což opravdu nebylo možno, aby onen podivín, jehož život byl vždycky tak záhadný, utekl se do tohoto hradu po svém odchodu z Neapole? Zdalíž právě tam nemohl žíti zcela sám a sám a zaříditi se proti každé nevitáné do-
těrnosti, když znal neskonalou pověřivost okolního obyvatelstva a uměl z toho dovedně těžiti?

Přece však nepovažoval František za prospěšno, zmíniti se vesničánům o svých domněnkách. Musil by je pak seznámiti s mnohými věcmi, které se týkaly příliš úzce jeho osoby. Ostatně ani tu by nebyl nikoho přesvědčil, v čemž ho utvrdila hned slova Nik Dekova:

„Jestliže je tam na hradě baron Rudolf, tož třeba věřiti, že on je tím čertem, neboť nikdo jiný nežli čert by mne nemohl tak zle sporádati.“

Hrabě nechtěje se šířiti o tomto předmětu, zabočil na jiné pole. Vynasnažil se seč byl, aby upokojil lesníka před zlými následky jeho pokusu, však přece musil mu Nik slíbiti, že ustane ode všech pokusů nových. Vždyť to není jeho věc, ale karlovičské policie, a zřizenci její padnou již na kloub zřímému tomu tajemství.

Hrabě František se tedy s Nik Dekem rozloučil. Přál mu výslovně brzkého a úplného pozdravení se, aby se nemusel odložití sňatek s krásnou Miriotou, na kteroužto svatbu se byl hrabě pozval.

Zamyšlen vrátil se ke „králi Matyášovi“, odkud již toho dne nevyšel.

O šesti hodinách přinesl mu Jonáš večeri do hostinské jizby, kamž z chvalitebné a opatrné zdrželivosti nezavítal tentokráte ani hospodář Kolec aniž kdo jiný vyrušit hraběte z jeho samoty.

K osmé hodině pravil Ročko svému pánovi:

„Nepřejete si již ničeho ode mne, pane?“

„Nikoli, Ročko!“

„Půjdu si tedy trochu zakouřit na terasu.“

„Běž si, Ročko, běž!“

Polo leže v lenošce rozpomínal se nanovo hrabě František postupně na nezapomenutelné události dávné minulosti. Byl v Neapoli na posledním představení v divadle San-Carlo . . . Znovu spatřil barona Gorce v onom okamžiku, kdy se mu ukázal s hlavou nachýlenou z lóže, s očima palčivě upřenýma na umělkyni, jakoby ji chtěl uhranouti . . .

Potom přenesly se myšlenky mladého hraběte k listu, podepsanému tím prapodivným člověkem, jenž vinil ho, Františka Telleka, že zabil Stillu.

Hrabě František, všecek zahloubán ve své vzpomínky, cítil, že podlehá znenáhla drámotě. Byl však dotud v onom polosnění, kdy ucho chápe ještě sebe menší šumot, když v tom se stalo něco svrchovaně překvapujícího.

Zdálo se, že jizbou, kde dlí František sám, zcela sám, zaznívá zvuk sladké a libezné písně.

Hrabě nepřemýšleje o tom, bdí-li či sní, vztýčí se a poslouchá. Nejinak než jakoby se mu přiblížila k uchu tajemná ústa, z jejichž

neviditelných rtů se nesla výrazná píseň Stefanova²³⁾ počínající těmito slovy:

Do zahrádky tisíckvěté
pojdme, moje srdéčko ...

František znal tuto romanci²⁴⁾ ... Tuto nevýslovně líbeznou píseň zpívala Stilla na koncertě, který dávala v divadle San-Carlu krátce před svým představením na rozloučenou ...

František jak ukolébán poddal se mimoděk kouzlu toho hlasu Stillina, blažen v té chvíli, že ji slyší ještě jedenkrát ...

Píseň byla za chvíli u konce, a hlas její, slábnoucí víc a víc, zanikal posléze ve měkkých záchvěvech vzduchu.

Hrabě probral se z úžasu ... Povstal kvapně ... Zatajuje dech a snaží se zachytiti aspoň ještě vzdálenou ozvěnu hlasu, který mu vnikal do srdce ...

Ale všude je ticho venku i uvnitř.

„Její hlas!“ ... šeptá hrabě. „Nemýlím se, byl to její hlas .. její hlas, který jsem tolik miloval.“

A pak vzpomínaje se docela řekl:

„Spal jsem ... a měl jsem pěkný sen!“

XI.

Ráno probudil se mladý hrabě velmi časně a poněkud zemdlen svými nočními sny. Ještě téhož dopoledne chtěl opustiti Verst a pokračovati v cestě své do Kluže.

Úmyslem hraběte Františka bylo zdržeti se po prohlídce průmyslných osad Petroseny a Livadzely celý den v Karlovicích, a odebrati se potom na nějaký čas do hlavního města Sedmíhradska. Tam odtud chtěl po železnici projeti župami středouherskými, čímž by ukončil svoji cestu.

František vyšel z hospody na terasu, kdež procházel se pohlížeje lorňonem na obrysy starého hradu, který jasně a zře-

telně vynikal na planině Orgalské ze záplavy vycházejícího slunce. Hrabě nemohl se ubránit hlubokému vzrušení.

Myšlenky jeho točily se kolem dvou bodů: má či nemá dorazit do Karlovic splnit slib, který dal občanům verstským? Má či nemá uvědomit policii o tom, co se dalo na Karpatském hradě?

Když se jal chlácoliti vyděšené vesničany, byl pevného přesvědčení, že hrad jest útočištěm roty zlosynův anebo aspoň lidí podezřelých, kteří majíce, proč se skrývati, vymyslili si prostředky, které by zamezovaly k nim cestu.

Však v noci napadlo hraběti Františkovi něco jiného. Proud jeho myšlének našel nového obrátu, a nastoupila pochybnost.

Hle, již tomu pět let, co zmizel baron Rudolf, poslední potomek rodiny Gorcův, aniž kdo určitě věděl, kam se poděl. Arci se za krátko po jeho kvapném odjezdu z Neapole rozšířila pověst o jeho smrti. Však kdo ví, co na tom pravdy? Byl nějaký důkaz o tom? Snad baron Gore žil, a žil-li, proč by se nebyl mohl vrátiti na hrad svých otců? Proč by ho tam nebyl mohl doprovoditi Orfanik, jediný jeho důvěrník, a proč by právě tento podivínský silozpytec nemohl býti tvůrcem a původcem oněch strašáků, udržujících neustálý děs a hrůzu po všem okolí? — A to právě bylo předmětem úvah hraběte Františka.

Jak viděti, domněnka tato byla velmi pravděpodobna, a jestliže se baron Rudolf Gore s Orfanikem skutečně uchýlil do tohoto hradu, pak je pochopitelné, proč chtěli jej učinit nepřístupným: totiž aby tam mohli žiti sami pro sebe odloučení od světa, což zrovna odpovídalo jich zvykům i povaze.

A bylo-li tomu tak, jak se tu měl mladý hrabě zachovati? Zdaž se slušelo, aby se míchal do soukromých záležitostí barona Gorce? Hrabě právě o tom přemýšlel uvažuje všechny důvody pro i proti, když tu přišel Ročko k němu na terasu.

František požádal ho, aby mu v těch pochybnostech sdělil svoje mínění.

„Můj pane,“ odpověděl Ročko, „je možno, že baron Gore odává se tam všem těm svým čertovinám. Nu a je-li tomu tak, myslím si, že nám není třeba strkat tam prsty. Bláhovci verstští ať se z toho vymotají jak chtějí, toť jejich věc, nevím, nač bychom se my znepokojovali zbytečnými starostmi o jejich utišení a upokojení.“

„Trh na nevěsty“ v Sedmíraďsku o svátku sv. Petra. (Str. 68.)

„Ba, ba,“ prohodil František, „a když to vezmu kolem dokola, tak se mi zdá, že máš, milý Ročko, pravdu.“

... uprostřed ponuré pustiny odstiňoval se Karpatský hrad ... (Str. 117.)

„Těž si to myslím,“ odpověděl prostě sluha.

„Hospodář Kolec a ostatní již vědí nyní, kudy na to, aby se zbyli oněch domnělých duchů na hradě.“

„Zajisté, pane, potřebují to jen oznámiti karlovecké policii.“

„Hned po snídání se vydáme na cestu, Ročko.“

„Vše bude připraveno.“

„Však dříve, než se pustíme údolím Sily, učiníme si malou zacházku lesem Plesským.“

„A proč, pane?“

„Rád bych se podíval zblízka na ten prapodivný Karpatský hrad.“

„K čemu to?“

„Nápad, Ročko, pouhý nápad, který nás nezdrží ani o půl dne.“

Ročko živě odporoval tomu rozhodnutí, jež mu připadalo velmi nemístno. Vyhýbal se s hrabětem pečlivě všemu, co ho jen poněkud živěji mohlo upamatovati na minulost. Však tentokráte byl všecek Ročkův odpor marný, neboť narazil na nezlomnou vůli pánovu.

Hraběte Františka, — jenž jakoby podléhal jakémusi prazvláštnímu vlivu, — táhlo to neodolatelně ke hradu. Snad přitažlivost ona, aniž si toho byl jasně vědom, vyplývala ze snu, v němž ondy slyšel hlas Stillin v truchlivé písni Stefanově.

Snil však tehdy opravdu?... Věru že otázka tato byla na místě, když si hrabě připomněl, že v oné jizbě „u krále Matyáše“, jak byl o tom ubezpečen, již jednou prý se ozval jakýsi hlas, — totiž onen hlas, proti jehož výstraže se Nik Dek tak nerozumně vzpříčil. A tak nebude nám divno, že podléhaje zvláštní své duševní náladě, usmyslil si mladý hrabě pustiti se ke Karpatskému hradu a vstoupiti až pod samy jeho starobylé hradby, ač nepomýšlel vniknouti dovnitř.

Samo sebou se rozumí, že František Telek z dobrých příčin nemínil se zmíniti o svých úmyslech osadníkům versterským. Vždyť by ti lidé neváhali se pověsiti Ročkovi na paty, aby ho odvrátili od toho podniku, i nařídil svému sluhovi, aby o tom naprosto pomlčel.

Žádný, kdo je bude viděti sestupovati návsí k údolí Sily, nebude pochybovati, že tamtudy odcházejí do Karlovic. František pozoroval však s terasy, že ještě jiná cesta vede podél paty Řetězatu až k průsmyku Vlkáňskému. Bylo tudíž možno vrátiti se na Plesu jinudy nežli vesnicí, a zůstatí tak nepozorovánu každým i hospodářem Kolcem.

K polednímu vyrovnáv beze slova svůj trošičku přepeřený účet, který Jonáš doprovázel nejlibebnějším svým úsměvem, strojí se hrabě František k odchodu.

Přišli se s ním rozloučit hospodář Kolc, krásná Miriota, kantor Hermod, doktor Patak, ovčák Frik a značný počet ostatních sousedů verstských.

Také mladý lesník mohl již opustiti pokoj. Jak viděti, neváhal příliš dlouho sebrati se na nohy, — oč připisoval si největší zásluhu bývalý karantenní opatrovník.

„Přijměte mé upřímné blahopřání, Nik Deku, vy i vaše nevěsta,“ pravil dvorně hrabě František.

„Děkujeme vám,“ odvětila dívčina zářící štěstím.

„Šťastnou cestu, pane hrabě,“ dodal lesník.

„Ba... aby jen byla šťastnou!“ prohodil František, jehož čelo se zachmuřilo.

„Pane hrabě,“ pospíšil si hospodář Kolc, „ještě jednou vás prosíme, abyste nezapomněl zakročiti v Karlovicích, jak jste nám laskavě přislíbil.“

„Nezapomenu, nezapomenu, pane Kolče,“ odpověděl František. „Ve případě pak, že bych se někde zdržel, znáte již onen prajednoduchý prostředek jak se zbaviti nepokojného sousedství, a hrad nebude již bodrým občanům verstským naháněti žádného strachu.“

„To se lehko řekne —“ bručel kantor.

„A lehko vykoná,“ vpadl František. „Budete-li chtíti, dovedou za osmačtyřicet hodin zavolání četníci již sáhnout na kobytku těm darebům skrývajícím se na hradě.“

„Ovšem jen v tom případě, ostatně velmi možném, nejsou-li to tam duchové,“ podotkl ovčák Frik.

„I v tom případě,“ ubezpečoval František s nepatrným pokrčením ramen.

„Kdybyste nás byl provázel, pane hrabě,“ pravil doktor Patak, „totíž mne a Dika, však byste jinak zpíval!“

„Tohle by mne mohlo znepokojevati, doktore, leda že bych byl býval tak praneobyčejně chycen za nohy v hradebním příkopu jako vy.“

„Ba za nohy, pane hrabě, či lépe řečeno za boty! A dokonce si nemusíte mysliti, že by se mi to snad — v onom stavu myslí — bylo zdálo...“

„Nemyslím si pane, nic, a nemíním vám ani ty věci vysvětlovati, když se vám zdají nevysvětlitelné. Však buďte ujistěn, že z bot četníků, kteří přijdou prohledat Karpatský hrad, zvyklých dobré kázně a bázni nevyrostou kořeny jako z vašich.“

Odbyv taktó doktora byl nucen mladý hrabě přijati ještě naposledy hold důstojného hôteliéra od „krále Matyáše“, tak velice poctěného obzvláštní ctí, že vysocetěný hrabě František Telek atd. Když byl pozdravil ještě na rozloučenou hospodáře Kolce, Nik Deka, jeho nevěstu a ostatní občanstvo shromážděné na návsi, pokynul Ročkovi — a oba se pustili ostrým krokem dolů cestou z průsmyku.

Za malou hodinku dospěli pravého břehu Sily a dali se po něm vzhůru podél jižního úpatí Řetězatu.

Ročko si pevně umínil, že se zdrží všech poznámek. Byla by to marná práce jimi něčeho u jeho pána dociliti. Jsa zvyklý poslouchati hraběte po vojansku, již by věděl, jak mu pomoci, kdyby se odvážil nějakého nebezpečného dobrodružství.

Po dvouhodinném pochodě stanuli hrabě František a Ročko, aby si na chvíli odpočinuli.

Právě na tom místě se vyhýbala valašská Sila ke pravé straně tvoříc až u samé cesty značnou zátočku. Za řekou na druhé straně na tomto výběžku Plesy rozkládala se Orgalská planina ve vzdálenosti asi půl míle.

Na tomto místě musili opustiti Silu, poněvadž František chtěl napřed proniknouti průsmykem, než by se dal směrem ke hradu.

Tato zacházka, již se bylo možno vyhnouti Verstu, byla, jak viděti, dvakráte delší obyčejné vzdálenosti hradu ode vsi. Hrabě František a Ročko proto však přece by se dostali na planinu Orgalskou ještě za jasného dne, a tu by měl mladý hrabě dosti času prohlédnouti si zříceninu, jak zvenčí vypadá. A posečkají-li tam, až se trochu setmí, směle se pak mohou pustiti Verstem bez obavy, že je někdo spatří a pozná. Úmyslem hraběte bylo přespati pak v městečku Livadzalu, ležícím při stoku obou Sil, a z rána pokračovati dále na cestě ke Karlovicům.

Odpočinek trval půl hodiny, a po celou tu dobu hrabě František nepromluvil ani slova jsa všecek ponořen ve své vzpomínky i dosti znepokojen myšlénkou, že by se mohl baron Gore skrývati uvnitř tohoto hradu.

A Ročko měl co dělati, aby neřekl:

„Zbytečně bychom se dále trmáceli, pane!... Ukažme raději tomu prozluklému hnízdu záda a jděme po svých!“

Zatím odbočili s cesty. Napřed musili proniknouti směsici stromů, kudy nevedla žádná pěšina. Na mnoha místech byla tam země hluboko rozryta, ježto v době dešťů rozlévá se Sila přes břehy a zaplavuje ječícími proudy okolí, proměňujíc je v bažinu. Vše to dosti znesnadňovalo pochod, zdržujíc následkem toho co do času oba cestující. Ušla hodina, nežli se dostali na cestu průsmykem Vlkáňským, jímž prošli kolem páté hodiny.

Pravý svah Plesy není zarostlý lesy, jimiž si musil Nik Dek na druhé straně se sekýrou v ruce raziti cestu; však tu zase bylo zápasiti s potížemi jiného druhu. Byly to ohromné spousty sesutých skal, mezi nimiž musili postupovati jen s velikou opatrností, potom strmé srázy, hluboké rozsedliny, balvany nebezpečně nakloněné a jedva podepřené na své podstavě, podobné útesům alpských krajín, všecko ve zmatené směsici křížem krážem naválených obrovitých kamenův, odtržených od vrcholu hor a sesypavších se až tam — pravý chaos v plném svém děsu.

Slézti horský sklon za těchto podmínek vyžadovalo tudíž ještě dobrou hodinu tuhé námahy. V pravdě se zdálo, že pro tuto neschůdnost a nepřístupnost nemá Karpatský hrad potřebí jiné zbraně ke svému obhájení a k zamezení přístupu komukoli. Tu snad měl ještě Ročko naději, že se naskytnou překážky naprosto nepřekonatelné — ale naděje jeho se neuskutečnila.

Konečně za pásmem balvanův a propastí dostihli okraje Orgalské planiny, odkudž odstiňoval se Karpatský hrad v jasném profilu uprostřed ponuré pustiny, jíž se vyhýbalo se strachem všecko obyvatelstvo tamější krajiny.

Nutno vytknouti, že hrabě František a Ročko dorazili ke hradu bokem na straně náspu obráceného k severu. Nik Dek a doktor Patak dospěli tam na straně východní z té příčiny, poněvadž stoupající po levém svahu Plesy měli po pravici bystrinu Nyad i cestu průsmykem. Tyto dva protivné směry tvoří navzájem značně tupý úhel, v jehož vrcholu ční kulatá hlavní věž. Od severu pak nebylo ke hradu vůbec přístupu, neboť nejen že tam hradby neměly ani branky ani zvedacího mostu, ale jsouce založeny na půdě neschůdné a nepravidelné strměly tam do značné výše.

Celkem nezáleželo na tom, že byl přístup s této strany nemožný, neboť mladý hrabě neměl v úmyslu hradní zdi překročiti.

Bylo půl osmé hodiny, když hrabě František Telek a Ročko stanuli nahoře na kraji Orgalské planiny. Před nimi strměla divoká rozvalina, zahalená již tmou a splývající s Plesskými skalami svým starobylým zabarvením. Hradba zatáčejíc se tu po levé straně, tvořila ostrý úhel, v jehož hrotu čněla nárožní bašta. Právě tam, nahoře na mezináspí nad její zubovatým cimbuřím hrbatil se onen buk, jehož skroucené větve svědčily o mocných v té výši nárazech jihozápadních victríc.

Ovčák Frik se nemýlil. Dle známé legendy zbývala pouze tři léta trvání starobylého hradu baronů Gorců.

Hrabě František mlčky pohlížel na tuto stavbu, nad níž vypínala se uprostřed silná kulatá věž. Ve zmatené směsici těchto zdí jsou bezpochyby ještě zachovány klenuté, rozsáhlé a ozvěnu vzbuzující sály, dlouhé spletené a křížující se chodby, tajemné skryše ukryté v útrobách země, jaké najdeme dosud na starobylých tvrzích maďarských. Žádný jiný příbytek nemohl by se lépe hoditi poslednímu potomku rodu Gorců nežli toto sídlo. Zde mohl se pohřbiti v zapomenutí a zameziti, aby tajemnou příčinu toho nikdo nevypátral. Čím více mladý hrabě na to myslil, tím více poddával se myšlénce, že se opravdu Rudolf Gorc utekl za ochranné valy opuštěného svého Karpatského hradu.

Však nic neprozrazovalo přítomnost nějakých lidí uvnitř kulaté věže. Nikde kouře nad komíny, nikde se ani hlásku neozvalo z oken velmi pečlivě uzavřených. Ničím — ani ptačím skřekem — nebylo rušeno tajuplné ticho pochmurné této stavby.

Hrabě František zíral dychtivým pohledem na hradby, jež zaznívaly druhdy šumem slavností a radovánek i lomozem válečným. Mlčel, neboť mysl jeho byla plna mučivých dum, a srdce strastných upomínek.

Ročko, chtěje ponechati svého pána jeho myšlénkám, stál stranou za ním. Nebylť by se odvážil vyrušiti ho jedinkou jen poznámkou. Ale když se slunce schylovalo již zvolna za hřeben Plesy, a kdy se v údolí obou Sil začalo stmívat, tu již Ročko neváhal a řekl:

„Pane, již jest večer . . . Bude brzy osm hodin.“

František jakoby neslyšel.

„Je čas jítí dále,“ pokračoval Ročko, „chceme-li se dostatí do Livadzelu, než ještě budou hospody uzavřeny.“

„Hned, hned, Ročko — v okamžiku půjdeme —“, děl hrabě František.

„Bude nám třeba dobré hodiny, pane, abychom se dostali na cestu do průsmyku, a poněvadž bude již noc, nikdo z Verstu nás neuvidí ani nepozná, když se tamtudy pustíme.“

„Ještě jen několik minut,“ pravil hrabě, „a potom hned zamíříme ke vsi.“

František nehnul se s místa, na němž stanul, dospěv Orgalské planiny.

„Nezapomínejte, pane,“ dostupoval Ročko, „že bude noc, a tu bychom se stěží vyznali mezi oněmi skalisky. — Sotva jsme jimi pronikli za bílého dne, natož v noci. — Prominete mi laskavě, že tak naléhám.“

„Ano — jděme, Ročko! — Již jdu za tebou.“

A přece se zdálo, že jest hrabě František neodolatelně připoután ke starému hradu snad vlivem oné tajemné tuchy, již si nebývá ani srdce jasně vědomo. Což byl tu přivrtán k zemi před hradem jako druhdy doktor Patak, který tvrdil, že se mu to stalo v příkopě hradním pod středním náspem? Nebylo tomu tak. Jeho nohy byly prosty pout, nevězely v oku ani v železech. — Hrabě se mohl volně pohybovati po planině, a kdyby byl chtěl, nic by ho nebylo mohlo zadržeti, aby neobešel hradby podél vnějšího kraje hradebního příkopu.

A měl snad hrabě ten úmysl?

Právě to napadlo také Ročkovi, jenž se proto rozhodl k poslednímu vybidnutí:

„Půjdete již, pane?“ . . .

„Již, již . . .“ zvolal hrabě František.

A pořád stál, nehýbaje se.

Na Orgalské planině bylo již tma. Stín šířící se z hor zahaloval postupně od jihu skupinu staveb, jejichž obrysy jevily se již jen jako neurčitá silhueta. Záhy vše splynulo ve tmách, žádné světlo neproblesklo úzkými okénky věžními.

„Milý pane . . . pojdte již!“ opakoval Ročko.

Již již se obracel hrabě František k odchodu, když v tom se objevila jakási mlhavá postava nahoře na baště, kde se zvedal právě onen pověstný buk.“

Hrabě stanul pohlížeje na postavu, jejíž obrysy se víc a více jasnily.

Byla to žena s rozpuštěnými vlasy a s napřaženými pažemi, zahalená do dlouhého bílého roucha.

Zdaž to nebylo právě ono roucho, které měla na sobě Stilla ve známém posledním výstupu z „Rolanda“, kde ji viděl hrabě František naposled?

Ano! Vždyť to byla Stilla sama, bez hnutí, s pažemi napřaženými k mladému hraběti a s pohledem pronikavě na něho upřeným.

„Ona! . . . Ona! . . .“ vykřikl hrabě a žena se po ní byl by se málem sřítit až dolů pod samy hradby, kdyby ho nebyl Ročko zadržel.

Zjev náhle zmizel. Celkem netrvalo ani minutu, co se Stilla ukázala. —

Ostatně na čase nezáleželo, neboť hraběti byla by stačila vteřina, aby ji poznal. Ze rtů vyklouzl mu výkřik:

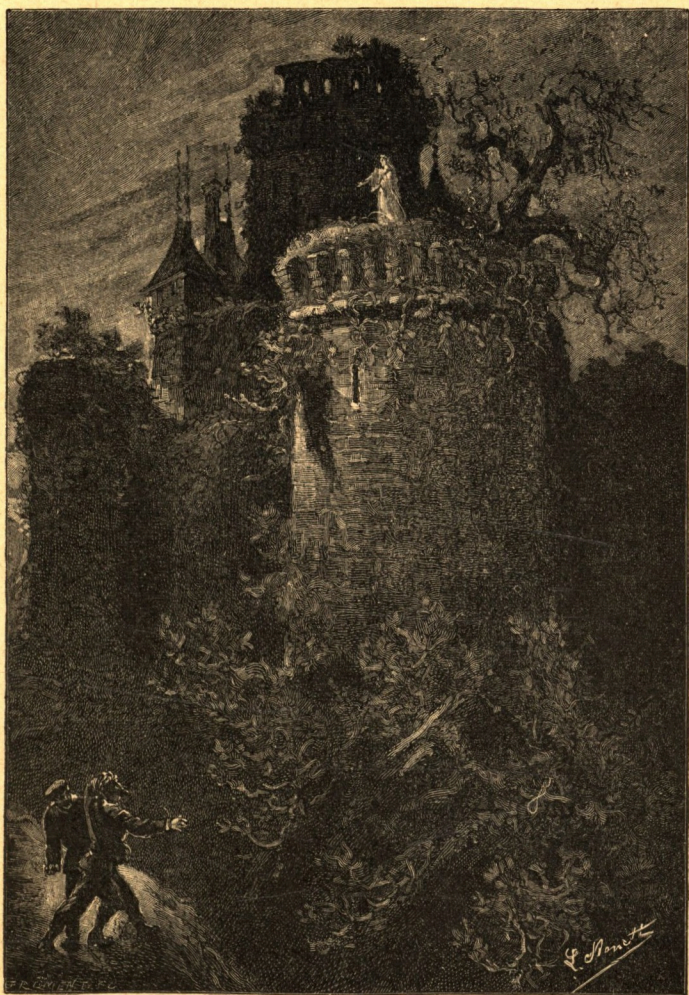
„Ona . . . toť ona . . . živá!“

XII.

Bylo by možno, aby se zde na baště objevila Stilla hraběti Františkovi, který pevně věřil, že ji už nikdy víc na tom světě neužří? — Hrabě přece nebyl hříčkou preludu, vždyť zjev ten viděl také Ročko! — Byla to vpravdě ona znamenitá umělkyně v rouchu Angeliky, tak jak vystoupila v divadle San-Carlo před obecenstvo při svém představení na rozloučenou.

Mozkem mladého hraběte projela zdrcující pravda. Zbožňovaná dívka, která se měla státí jeho manželkou, byla tedy uzavřena již po pět let v tomto zámku mezi horami sedmihradskými! Žije tedy Stilla, kterou hrabě František viděl umřítí na jevišti! Mezi

tím tedy, co ho polomrtvého dopravovali do hôtelu, podařilo se baronu Rudolfovi vniknouti ke Stille, ji se zmocniti a odvléci ji

„Ona! — Ona! —“ vzkřikl hrabě . . . (Str. 120.)

na tento Karpatský hrad, a obyvatelstvo neapolské druhého dne na pohřbu kráčelo na hřbitov „Santo Campo Nuovo“ pouze za prázdnou rakví!

Hrabě si mohl tisíckrát opakovati, že to věc nemožná, neuvěřitelná, proti zdravému rozumu, skutečný zázrak, víře nepodobný a neslýchaný — ale — zde byl poučen o jiném: Stilla byla unesena od barona Gorce, poněvadž byla na hradě! — Byla na živu, poněvadž ji právě spatřil nahoře na zdi! — O tom nebylo nejmenší pochybnosti.

Nadarmo hledal hrabě východ z víru svých myšlének, které se ostatně všechny sbíhaly v jedinkém bodě: vyrvati Stillu z moci Rudolfa Gorce a osvoboditi po pět let zajatou na Karpatském zámku!

„Poslyš Ročko,“ zvolal František bez dechu, „a rozuměj mi dobře — neboť se mi zdá, že přijdu o rozum.“ —

„Můj pane — můj drahý pane!“

„Musím za každou cenu k ní... k ní... a to hned, v okamžiku.“ —

„Teď snad ne — až zítra.“ —

„Pravím ti, ještě dnes, hned! — Vždyť je tam ona! — Viděla mne právě tak dobře, jak já ji. — Očekává mne...“

„Nuže dobrá — ale já jdu s vámi.“

„Ne! — Půjdu sám.“

„Sám?“ —

„Ano.“

„Ale jak se dostanete do hradu, když se to ani Nik Dekovi nepodařilo?“ —

„Pravím ti, že tam vniknu.“

„Branka je zavřena.“ —

„Nebudu jí potřebovati. — Budu hledati — a naleznu již nějak průlom — a tamtudy vniknu dovnitř.“

„Nechcete tedy, abych vás doprovázel — pane — opravdu tomu nechcete?...“

„Nechci tomu! Rozloučíme se zde a to jen proto, abys mi tím posloužil.“

„Mám vás čekati zde, až se vrátíte?“

„Nikoli, Ročko.“

„Kam tedy mám jiti?“

„Do Verstu — či ne, ne do Verstu — Není potřebí, aby ti lidé o tom věděli — Jdi do Vlkáně, a tam přenocuj — Nevrátím-li se do zítřka, odejdi z Vlkáně hned z rána — totiž — ne hned

z rána — počkej ještě několik hodin. — Potom jdi do Karlovic. — Tam vyhledáš policejního ředitele a povíš mu všechno. — Potom vrátíš se s policisty. — Bude-li potřeba, udeříte útokem na hrad! — Osvobodte ji! — Ach! věčný Bože — ona — a živa — v moci Rudolfa Gorce!...“

A Ročko viděl, jak se stupňuje postupem těchto nesouvislých a přerývaných vět pobouření jeho pána, prozrazujíc se neurovnalostí myšlének, jak bývá u člověka, jenž není již sebe mocen.

„Jdi — Ročko!“ vykřikl hrabě naposledy.

„Vy tomu chcete?“

„Ano, chci tomu!“

Na tento výslovný a určitý rozkaz nezbývalo Ročkovi než poslehnouti. Však také hrabě František se již vzdálil od něho a zmizel mu s očí ve večerní temnotě.

Ročko se nehýbal chvíli s místa, nemoha se odhodlati k odchodu. Mžikem však mu napadlo, že se hraběti pokus nezdaří, a že nebude moci vniknouti za hradby. Proto bude přinucen vrátiti se do Vlkáně — snad hned zítra ráno — ne-li ještě teď v noci. — Šli by potom společně do Karlovic, a co se nezdarilo Františkovi ani lesníkovi, to by se povedlo přispěním úředních zřízenců. — Posvětili by si již na toho Rudolfa Gorce — vyrvali by mu nešťastnou Stillu — rozkotáli by Karpatský hrad — až by nezbylo z něj kamene na kameni, i kdyby se spikly na jeho obranu všechny pekelné mocnosti!

V těch myšlénkách sestupoval Ročko s Orgalské planiny, aby dorazil na cestu vedoucí průsmykem Vlkánským.

Zatím hrabě František, sleduje kraj hradebního příkopu, obešel již nárožní baštu, strmicí z hradeb po levé straně.

Stero myšlének křížovalo mu mozkiem. Již neměl nejmenší pochyby o přítomnosti barona Gorce na hradě, poněvadž tu byla Stilla v násilném zajetí. — Nikdo jiný ji nemohl vězniti než on — Stilla na živu! — Ale jakým způsobem dospěje František až k ní? — A jak provede její únos z neznámého hradu tohoto? — Hrabě toho nevěděl, však stůj co stůj se to státi musilo. — On překoná překážky, s něž nebyl Nik Dek — vždyť nepoháněla jej do tohoto zbořeniska zvědavost, ale láska, láska k oné ženě, kterou byl dávno jako mrtvou oplakal a kterou tu našel živoucí, ach ano, živoucí! Však teď vyrve ji z moci Rudolfa Gorce!

Hrabě František si myslel, že ještě nejspíše najde cestu do hradu někde v jižním náspu, tam kde byla branka se zvedacím mostem. Nemaje tudíž potřebí, aby se pokoušel na této straně šplhati po strmých zdech, ubíral se dále od nárožní bašty po hřebenu Orgalské planiny.

Ve dne nebyla by snad cesta tato příliš nesnadna, ale bylo na pováženu v noci, kdy luna ještě nevyšla, v noci ještě temnější pro mlhy, které se v horách zhušťují. K nebezpečí učiniti chybný krok a svaliti se do hlubokého příkopu pojilo se nebezpečí nové, totiž naraziti na vratké skály a strhnouti je na sebe.

Hrabě František spěchal dále drže se co nejtěsněji při klíkatém kraji příkopu a tápaje rukama i nohama, aby se přesvědčil, že se odtud neodchýlí. Podporován nadlidskou silou, byl veden kromě toho oním prazvláštním pudem, který ho nemohl mýlit.

Od zmíněné bašty vybíhal jižní násep, k němuž byl přístup po zvedacím mostě, ač ovšem nebyl-li most vyzvednut a přiražen ke brance.

Odtud překážky stále rostly a se zveličovaly. Pro ohromná skaliska, trčící všude v cestu, nemohl se již hrabě držeti těsně příkopu, od něž se musil tu onde vzdáliti. Představme si člověka, který by se chtěl vyznati mezi rozmetanými a rozházenými dolmeny a menhiry²⁶⁾ na pláni u městečka Karnaku. A nikde stopy, dle níž by se mohl stanovit směr, nikde světélka v nočních tmách zahalujících hrad až po vrcholek věže!

Hrabě František bral se stále vpřed, tu se smýkaje na ohromn balvan, který cestu tarasil, onde prodíraje se skalisky, až měl ruce do krve rozedrány od bodlin a hustých křovin. Těsně kolem hlavy vylétaly mu páry mořských orlů, prchající se skal za děsného řehtavého skřeku.

Nuže proč nezněl nyní onen zvonek na hradní kapli jaký ondy za přítomnosti Nik Deky a doktora? A proč nezářilo nad cimbuřím věže ono pronikavé světlo, které ondy obklopovalo oba odvážlivce? Hrabě byl by kráčel po hlase, byl by kráčel za světlem jako námořník, řídicí se hvizdotem poplašné sireny anebo svitem majáku!

Však toho nebylo!... Vládla hluboká noc, již pronikal zrak jedva na několik kroků.

Tak minula asi hodina. Konečně poznal hrabě František dle sklonitosti půdy, po levé straně, že zabloudil. Sestoupil již níže, nežli je branka — či minul se zvedacího mostu?

Stanul dupaje a svíraje pěsti. Kudy se měl nyní pustiti? Jaký vztek jím zalomcoval při pomyslení, že by musil tak sečkati do rána! — V tom případě však by ho zahlídli lidé na hradě — a nemohl by je překvapiti. — Rudolf Gore by se již měl na pozoru. —

Z té příčiny musil František vniknouti do hradu ještě této noci a přece tu stál, nemoha se vyznati v neproniknutelné temnotě. Z prsou vydral se mu výkřik — výkřik plný zoufalé beznaděje: „Stillo, má Stillo!...“

Či myslil si, že zajatá ho uslyší a že bude moci odpověděti? —

Pětkrát po sobě vykřikl toto jméno, kterému odpovídala jen mnohonásobná ozvěna v horách.

Náhle však byl zrak hraběte Františka něčím upoután. Jakási zář pronikala temnotami — zář dosti mocná, jejíž ohnisko bylo umístěno asi ve značné výši.

„Tam jest hrad... tam!“ zvolal hrabě, neboť dle místa, jež světlo zaujímal, mohla to býti pouze kulatá hlavní věž. Od tamtud se asi linula ona záře.

V neobyčejné předrážděnosti svých smyslů nerozpakoval se František věřiti, že to Stilla posílá mu tak neočekávanou pomoc. Není již pochyby, poznala ho v tom okamžiku, kdy také on ji zahlídl nahoře na baště. Teď dává mu znamení a ukazuje cestu, kudy by se dostal ke brance. —

Hrabě František se pustil směrem tohoto světla, jehož záře se sesilovala, čím více se přibližoval. Ježto se byl odchýlil s Orgalské planiny příliš na levo, musil nyní postoupiti asi dvacet kroků ke hradu vpravo, a tak tápaje chvíli sem i tam, našel konečně opět kraj hradebního příkopu.

Světlo plálo mu zrovna před očima, a výška jeho svědčila, že proudí ze kteréhosi okna kulaté věže.

František ocitl se tak čelem proti posledním překážkám — snad nepřekonatelným.

Neboť, byla-li branka zavřena a zvedací most vyzdvižen, musil slézt dolů příkopem až k patě středního náspu. — A co by si

potom počal přede zdí, zvedající se mu nad hlavou do výše padesáti stop! —

Hrabě zamířil k tomu místu, kde přiléhá zvedací most, byl-li spuštěn a branka otevřena. —

Zvedací most byl spuštěn.

Hrabě neztrácejí času, aby věc náležitě uvážil, přeběhl kolísavé mostní trámce a dotekl se branky...

Branka se otevřela.

Hrabě František veběhl do temné klenby. Však jedva popošel několik kroků, když tu zvedl se most a s lomozem se přirazil ke brance. —

Hrabě František Telek byl v Karpatském zámku zajatcem.

XIII.

Obyvatelé Sedmihradští a cestující, kteří procházejí průsmykem Vlkánským, znají Karpatský hrad jen zdaleka dle vnější jeho podoby. Na tuto uctivou vzdálenost, v níž udržoval strach největší verstské i okolní smělce, jevil se hrad jen jako ohromné rumiště.

Však vnitřek jeho nebyl tak spustošen, jak by se na prvý pohled zdálo. Za jeho pevnými zdmi zůstala stavení staropanské tvrže téměř neporušena a mohla dobře ubytovati ještě celou vojenskou posádku.

Ohromné klenuté sály, hluboké sklepy, rozmanité předsíně, dvory, jejichž dlažba zmizela již zarostlá vysokou travou, podzemní sklípky, kamž nikdy nepronikl paprsek denního světla, tajné schody v tlustých zdech, kasematy, osvětlované úzkými střílnami ve středním náspu, uprostřed kulatá věž o třech patrech s místnostmi docela zachovalými a obydlitelnými a kryta zubováním ochozem, nekonečné a přerozmanitě spletené chodby, spojující různé místnosti vystupující až nahoru na bašty nebo sestupující až dolů do útrob podzemních staveb, porůznu několik nádrží, v nichž se stékala dešťová voda, jejíž přebytek odtékal do bystriny Nyadu, posléze dlouhé tunely, proti nadání dosud otevřené a nezasypané, kudy

bylo možno dojiti na cestu průsmykem Vlkáňským - tak asi zhruba vypadal Karpatský hrad, jehož celkový plán byl stejně spleťtý, jako plán labyrintu Porsennova²⁶⁾ na Lemu nebo na Krétě.

Jako druhdy Thesea, když si dobýval dcery Minoovy, vedl i mladého hraběte do nekonečného bludiště hradního cit vřelé a nemiřné lásky. Zdaž nalezne tu také on Ariadninu²⁷⁾ niř, která byla vůdkyní řeckého reka?

Frantiřka ovládala dříve jediná myřlénka, totiž dostati se za hradby. A to se mu nyní podařilo. Snad by byl měl podstatnou příčinu uvažovati, proč byl zvedací most, vyzdvižený až do té chvíle, najednou spuřtěn, právě jakoby mu měl cestu usnadniř. Snad by byl měl podstatnou příčinu znepokojořovati se proto, že se hradní branka najednou náhle zavřela za jeho zády. On však na to nepomysliř, jsa konečně ve hradě, kde Rudolf Gore vězniř Stillu, a tu nasadí třeba život svůj, jen aby pronikli až k niř.

V prostranné, vysoké předsini s plochým klenutím, do které se Frantiřek napřed dostal, byla čirá tma, a rozpukaná její dlažba dořlovovala postupovati jen velmi opatrně.

Hrabě, drže se levé zdi, kráčel podle niř, dotýkaje se rukou povrchu stěny pokryté sanytrem, který se mu sypal pod prsty. Všude ticho, neozývá se žádný zvuk, leda ohlas jeho vlastních kroků, které budiř dutou a vzdálenou ozvěnu. Uciřtil na zádech proud vlažného, mdlého vzduchu, páchnoucího plišniř a starobou, jakoby byl otevřen průřvan na druhém konci předsině.

Když byl minul poslední kamenný pilíř, podpírající klenutí v levém rohu, ocitř se u vchodu do nové značně užřiř chodby. Rozepjav ramena, dotýkal se obou jejích stěn.

Nakloněn ku předu a tápaje rukama i nohama, pustil se tedy ku předu, aby vypátral, zdali směř této chodby byl přímočarňy.

Asi dvě stě krokůř od nárožního pilíře uznamenal hrabě, že směř chodby se uhýbá na levo, kdež ve vzdálenosti padesáti krokůř nabyřla chodba směřu zcela opačného. Vedla ke hradnímu náspu či pod hlavní věž?

Hrabě snažil se urychliř krok; však co chvíle byl zadržán buř nějakou překážkou na zemi, o niř klopyřtaje narážel, buř náhlou zatáčkou chodby, nabýřvající opěř nového směřu. Občas uciřtil ve zdi jakýřsi otvor prorážející stěnu, kde úřtila do hlavní chodby řřije pobočná. Vše bylo zahaleno neproniknutelnou tmou, a hrabě

nadarmo hleděl se orientovati v útrobách tohoto labyrintu, jež jakoby byli krtci vyhrabali.

. . . přeběhl kolísavé mostní tránce . . . (Str. 126.)

Musil se několikráte vrátiti poznáv, že zaběhl do slepé uličky. Stále se bál, že mu povolí někde pod nohou padací dvířka, a že střemhlav padne do nějaké lidomorny, odkudž by nebylo vyvážnutí.

Proto kdykoli vkročil na plotnu ozývající se dutým zvukem, hned se opatrně zdržoval na zdech, ale i přes to stále postupoval s ne-

... Hrabě připraven na všecko vytasil nůž z pochvy ... (Str. 133.)

utuchající horlivostí, která mu nedopřála času ke dlouhým úvahám. Poněvadž dosud nikde ani nevystoupil, ani nesestoupil, správně soudil, že je stále na stejné výši se vnitřními dvory, rozloženým

mezi různými hradními stavbami, maje tak dosti naděje, že ho chodba přivede ke hlavní věži a to zrovna k jejímu schodišti.

Ovšem musilo tu býti jakési bližší a přímější spojení mezi brankou ve hradbách a hradními stavbami. V době, když ještě obývala hrad rodina Gorců, nebylo potřebí bráti se za tím účelem touto nekonečnou cestou. Proti hradební brance na opáčné straně přední síně otvírala se druhá brána na hradní dvůr, uprostřed něhož čněla kulatá věž. Tato brána však byla nyní zazděna, a František ovšem nemohl ji tam rozeznati.

Již hodinu bloudil mladý hrabě těmito chodbami, naslouchaje, neuslyší-li nějaký vzdálený ruch, neodvažuje se však vykřiknouti jméno Stilly, an by mohl ohlas toho výkřiku zalehnouti až do místností ve věži. Ani na okamžik neztrácel odvahy jsa odhodlán hledati východu dotud, dokud ho síly neopustí, neb dokud neza- drží jeho kroků nepřemožitelná nějaká překážka.

Zatím však, aniž toho na sobě znamenal, byl již bezmála vy- sílen, neboť nepojedl ničeho od té doby, co byl odešel z Verstu. Pociťoval již hlad i žízeň. Krok jeho nebyl již jistý, a nohy mu poklesávaly. Ztrácel dechu v onom vlhkém a teplém vzduchu pronikajícím mu šatem na tělo, a srdce mu prudce tepalo.

Bylo asi devět hodin, když František chtěje učiniti krok, ne- ucítil pod levou nohou pevné půdy.

Sklonil se tudíž k zemi a nahmatal ve hlubině schod a pod ním níže ještě jeden.

Bylo to schodiště, vedoucí dolů do základů hradu a došť možná, že nemělo východu.

Však hrabě se bez dlouhého přemýšlení pustil po něm, po- čítaje stupně, které vedly šikmým směrem u poměru k chodbě nad nimi.

Napočetl sedmdesát sedm stupňů, než dospěl druhé vodorovné štolý, která se opětně rozvětvovala v nové přečtené a temné chodby.

Tak bral se ještě půl hodiny dále, až posléze stanul, jsa již zcela zemdlen. V tom okamžiku však objevil se před ním jakýsi světlý bod ve vzdálenosti asi dvou neb tří set kroků.

Odkud vycházelo toto světlo? Byl to snad prostý přírodní úkaz, totiž bludička, jejíž hořlavý plyn se zanítil v této hlubině? Či byla to lucerna v ruce kteréhosi hradního obyvatele?

„Byla by to ona? . . .“ šeptal hrabě, vzpomínaje si, jak se mu ukázalo právě v čas podobné světlo, když byl zabloudil mezi skalami na Orgalské planině nic jinak, než jakoby mu chtělo ukázat cestu do hradu.

Posvítila-li mu tehdy Stilla s věžního okna, proč by to i nyní nemohla býti ona, snažíc se uvést ho na správnou cestu v bludišti těchto podzemních chodeb?

Jsa jedva sebe mocen nahnul se hrabě v před a pohlížel na světlo ani se nehýbaje.

Zdálo se, jakoby tímto světlem, podobným spíše matnému osvětlení nežli světelnému bodu, bylo ozářeno jakési sklepení na konci chodby.

Odhodlal se tedy hrabě pospíšiti a to třeba po čtyřech, ježto se již nemohl přímo postavit na nohy. I dospěl tak úzkých dveří a klesl na prahu podzemní hrobky.

Tato hrobka byla ještě dobře zachována, zvedajíc se do výše dvanácti stop a měla kruhovitý půdorys se stejným bezmála průměrem na všechny strany. Žebra jejího klenutí, která spočívala na hlavicích osmi bříchatých sloupův, spojovala se uprostřed klenby v ozdobné růžici, uprostřed níž byla zasazena skleněná baňka plná žlutavého světla.

Proti těmto dveřím, umístěným mezi dvěma pilíři, byly ještě druhé dvěře pevně zavřené. Veliké hřeby na nich se zarezavělými hlavami označovaly místo, kde je zvenčí připevněn zámek.

Hrabě s napjetím všech sil dovlekl se k těmto druhým dveřím, snaže se vytrhnouti jejich neohrabaná prkna.

Úsilí jeho nevedlo k ničemu.

U stěn hrobky stálo několik kusů vetchého nábytku; zde lože či lépe starý pelech z tvrdého dubového dřeva, a na něm naházeny nuzné ložní potřeby, onde židlička o skroucených nohách a stůl připevněný ke zdi železnými skobami. Na stole různé nádoby, objemný džbán s vodou a talíř s kusem studené zvěřiny, pak velký bochník chleba, podobného lodním sucharům. V koutě umístěna široká a plochá nádržka, do níž zurčel slabý pramének vody, jejíž přebytek odtékal malým otvorem dole u sloupu.

Dle těchto příprav namanula se na prvý ráz myšlénka, že byl očekáván host v této hrobce, či lépe řečeno, vězeň ve vězení. Byl tím věznem hrabě František a byl tam vlákán lští?

Ve víru svých myšlének neměl o tom ani potuchy. Puzen hladem i únavou, pojedl z toho, co uchystáno na stole, a zářez uhasil porádnými doušky ze džbánů, načech položil se na hrubé lože s úmyslem, aby v kratičkém odpočinku nabyl nových sil k dalším podnikům.

Avšak tu chtěje o tom přemýšletí s rozumem a s rozvahou, shledal, že mu myšlenky prchají a unikají jako proud vody, již by chtěl zadržeti holou rukou.

Měl by raději vyčkati dne a potom pokračovati ve svém pátrání? Což jest jeho vůle tak ochablá a zmalátnělá, že není již pánem svého jednání? . . .“

„Ne, nebudu čekati!“ zvolal. „Vzhůru, do věže! Musím se tam dostat ještě této noci! . . .“

V tom rázem shaslo světlo, jež se bylo linulo z baňky, upevněné v růžici uprostřed klenby, a v hrobce nastala čirá, neproniknutelná tma.

František chtěl povstati. Však neměl k tomu sil, vědomí a smysly — vše jakoby v něm usnulo, či lépe řečeno, se náhle zasavilo jako ručička hodinek, když jim prasklo péro. Jala ho podivná drimota, tupá, těžká strnulost. Nevěděl o sobě jsa jakoby ve mdlobách, a stav ten nebyl přirozený, dostavující se po tělesném umdlení a únavě.

Když se probudil, naprosto nevěděl, jak dlouho spal. Taktéž hodinky se mu zatím zastavily a neukazovaly správné hodiny. Ale ve hrobce opětně zářilo ono prazvláštní světlo.

Hrabě povstal s lože, popošel k prvním dveřím, jimiž byl přišel. Byly ještě otevřeny. Pak obrátiv se ke druhým dveřím, shledal, že jsou ještě pořád zavřeny.

Snažil se sebrati své myšlenky, což však nešlo tak lehce. Ač na těle trochu pookrál z předešlé únavy, za to hlavu měl neobyčejně pustou a těžkou.

„Jak dlouho jsem spal?“ tázal se sama sebe. „Je den či noc?“

V hrobce samé nezměnilo se nic až na to, že byla osvětlena jako dříve, že byly pokrmy obnoveny, a džbán naplněn čerstvou vodou.

Což tu někdo byl mezi tím, co byl František pohřben v tupé strnutí? Vědělo se tedy, že jest hrabě ve hlubinách hradu? Což

byl opravdu v moci barona Rudolfa Gorce, nemaje se nikdy již dostatí ven a shledatí se s lidmi?

Aspoň se tak nezdálo, vždyť mohl ještě utéci odtud, vyhledatí síň, vedoucí ke hradní brance, a tamtudy uniknouti ze hradu.

Uniknouti? V tom okamžiku připomněl si hrabě, že se mu branka zavřela za zády.

Nuže necht! Však se již nějakým způsobem dostane na hradby, zkad se pokusí provléci ven některou střílnou v náspu. Za hodinu musí býti ze hradu stůj co stůj . . .

Ale co Stilla? Měl by se vzdátí toho shledání se s ní? Měl by odejíti, aniž ji vyrval z rukou Rudolfa Gorce?

To ne, ale čeho tady nemohl dosíci sám, to zcela jistě dokáže pomocí policistů, jež měl Ročko přivéstí do Verstu z Karlovic. S nimi vrhne se útokem na staré hradby a prohledá každý kout hradu s největší zevrubností.

Dobrá . . . však teď jednalo se o to, aby neztrácejí ani okamžiku též svůj záměr provedl.

I povstal, chtějí vkročítí do chodby, kterou byl přišel, když v tom se ozval jakýsi šustot za druhými zavřenými dveřmi hrobky. Byl to zřejmě zvuk kroků pomaloučku se přibližujících.

František, přitisknův ucho na dvéře, poslouchal ani nedýchají.

Kroky ozývaly se v pravidelných mezerách, jakoby tam někdo sestupoval se schodu na schod. Není pochyby, že za těmito dveřmi jest druhé schodiště, spojující hrobku s dalšími místnostmi ve hradě.

Hrabě připraven na všecko vytasil nůž z pochvy a sevřel jeho rukověť pevně v pěsti.

Kdyby vstoupil do hrobky některý sluha baronův, vrhne se František na něho, zmocní se klíčův a zamezí mu nějak cestu za sebou. Potom se pustí tímto novým východem a pokusí se dosíci věže. Kdyby pak to byl baron Rudolf Gore sám, — ó hrabě by poznal velmi dobře onoho člověka, kterého byl zahlédl jen na okamžik, když Stilla klesla na jevišti v San-Carlo, toho zabil by bez milostí.

Zatím se kroky zastavily na rozšířeném prahu za dveřmi.

Bez hnutí očekával František, že se dvéře otevrou.

Avšak neotevřely se, a mladý hrabě zaslechl neobyčejně líbezný hlas.

Toť hlas Stillin! Zajisté toť její hlas, trochu sice zesláblý, ale přece stejně ohebný, plný nevýslovného kouzla v něžných svých přechodech a proměnách, podivuhodný to nástroj zázračného umění, o němž se mysli, že jest pohřbeno zároveň s umělkyní.

Stilla opakovala lkavou píseň, která ukolébala hraběte, když snil v hostinské jizbě u „krále Matyáše“ :

Nel giardino de' mille fiori,
Andiamo, mio cuore . . .
(Do zahrádky tisíckvěté
pojďme, moje srdíčko).

Zpěv vnikal hraběti až do hlubin samé duše. František jej dýchal, pil jej jako božský nápoj, co zatím Stilla opakovala, jako by ho pozývala za sebou.

Andiamo, mio cuore . . . andiamo . . .
(Poďme, moje srdíčko, pojďme . . .)

Však dvěře se neotevřely, aby mu uvolnily cestu. Což se nedostane ke Stille, aby ji sevřel v náručí a odvedl pryč z tohoto hradu?

„Stillo, má Stillo!“ vykřikl v tom okamžiku.

I vrhal se na dvěře, které však nepovolily.

Zpěv již víc a více slábl, hlas zaníkal, kroky se vzdalovaly.

František na kolenou snažil se vyrvatí některé prkno ze dveří rozdíraje si ruce na železném jejich kování a stále volal Stillu, jejíž hlas byl zatím úplně zanikl.

Tu jako blesk prolétla mu mozkiem děsná myšlénka.

„Šílená! Jest šílená,“ vykřikl, „poněvadž mne nepoznala . . . poněvadž se mi neozvala! V pětiletém žaláři a v moci toho bídніка pozbyla ubohá má Stilla rozumu . . .“

I vztýčil se, maje oči vytřeštěny a hlavu palčivou jak oheň.

„Och, cítím, že já též pozbývám rozumu!“ zvolal zoufale.

„Cítím, že sešilím, sešilím jak ona . . .“

Pobíhal v hrobce divokými skoky jako šelma v kleci.

„Nikoli, nesmí se tak státi! . . . Nesmím, nemohu ztratiti hlavu! . . .“

Musím ven, ven z hradu . . . A také to dokážu!“

Skočil k prvním dveřím —

Však ty se byly již dříve bez hluku zavřely.

František toho nezapozoroval naslouchaje upjatě hlasu Stillině.

Kdežto byl dříve zajatcem za hradními hradbami, byl jím nyní v těsné hrobce.

XIV.

František byl zdrcen. Pozvolna, aniž toho pozoroval, unikala mu zdravá rozvaha, již by pochopil pravý stav věcí, i potřebná schopnost správně souditi a uvažovati o všech možných důsledcích svého počínání. Plnila mu duši pouze jediná myšlenka, totiž vzpomínka na Stillu a na její zpěv, po němž nebylo nyní již ani stopy v ponuré této hrobce.

Byl by snad hříčkou preludu? Ne, rozhodně ne. Jistojistě to slyšel Stillu před chvílí, právě tak, jak ji byl dříve uviděl na hradní baště.

„Šílená!“ stále opakoval. „Ba šílená . . . poněvadž nepoznala mého hlasu . . . poněvadž se mi neozvala . . . jest šílená . . . jest šílená!“

A domněnka tato nepostrádala pravděpodobnosti. Ach, kdyby jen mohl ji unést z tohoto hnízda, dopravit ji na Krajovský zámek a věnovati jí všechny svoje péče i starosti, však by jí jeho láska rychle rozum navrátila!

Takový byl směr myšlének hraběte Františka v horečném jeho blouznění, a uplynulo několik hodin, nežli se alespoň poněkud vzpamatoval.

I snažil se přemýšleti zcela chladně, aby se dostal z víru svých rozbouřených představ.

„Musím prchnouti odtud . . .“ řekl si. „Jen jak? . . . Zajisté těmito dveřmi, až se opět otevrou. Ba tak! Vždyť mezitím, co jsem spal, přišel mi kdosi obnovit potravní zásoby . . . Počkám tedy, tváře se jakobych spal . . .“

Zároveň napadlo ho podezření, že voda ve džbánu obsahovala nějaký uspávací příměsek. Zajisté jen proto upadl dříve, nevěda ani na jak dlouho, do tak tvrdého spánku, podobného úplnému bezvládní, že se napil přistrojené vody. Však si dá pozor! A ani se jí nedotkne . . . Rovněž si nevšímne ostatních pokrmův uchystaných na stole . . . Někdo ze hradních obyvatelů nedá na sebe dlouho čekati a záhy . . .

Záhy? . . . Což měl ponětí o čase, nevěda ani, zda slunce vystupuje k polednímu či se chýlí k západu? Byl den či noc?

František tedy naslouchal, zda neuslyší snad kročejů přibližujících se s té či s oné strany za dveřmi. Ale nedoniklo tam k němu ani hlásku. Plazil se podél stěn hrobky maje hlavu rozpálenou a oči vyděšený. V uších mu hučelo a dech se krátil v dusném i zkaženém vzduchu, jenž se jedva trošičku obnovoval, pronikaje zvenčí skulinami dveří.

Tu když se přiblížil náhodou k jednomu pilíři po pravé straně. ucítil hrabě František, že se dotekl jeho rtů svěžejší vánek.

Což byl by zde nějaký otvor, kudy vnikalo zvenčí trochu vzduchu? Tak jest. Byl tam průchod, kterého si hrabě dosud nevšiml ve tmě za sloupem.

Nemeškaje provlekl se tedy mezi oběma zdmi, veden dosti matným, jakoby s hora prorážejícím světlem a dostal se na malý prostor zšíří pěti až šesti kroků. Dokola strměly hladké stěny do výše sta stop. Bylo to jakby dno studnice a sloužilo snad za nádvoříčko podzemní kobce, kudy vnikalo dolů též trochu vzduchu a světla.

Tady poznal František, že jest ještě den. Nahoře při ústí této studnice odrážel se totiž pruh slunečního světla dopadající v šikmém úhlu na vnitřní stěnu ovruby.

Jistě vykonalo slunce již polovinu své denní dráhy, neboť tento světelný úhel stále se zužoval.

Mohlo býti tak asi k páté hodině odpoledne.

Dle toho spal hrabě nejméně čtyřicet hodin, tak že nebylo pochybnosti o zhoubném vlivu onoho uspávajícího nápoje.

Poněvadž pak hrabě s Ročkem opustili Verst dva dny před tím, totiž 11. června, bylo tehdy 13. před večerem.

Ačkoli byl vzduch v prohlubni velmi vlhký, přece vdychoval jej hrabě plnými plicemi a cítil se tím aspoň trochu občerstven. Však choval-li jakou naději, že bude snad možná uniknouti touto ohromnou kamennou rourou, tož poznal okamžitě její marnost. Byloť naprosto nemožno vyléztí nahoru po hladkých stěnách, v nichž nebylo skulin.

Vrátil se tedy do hrobky a poněvadž mohl utéci pouze jedněmi z obou jejích dveří, chtěl se přesvědčiti, v jakém stavu jsou.

První dvěře — jimiž byl přišel — byly velmi pevný a silný, uzavřeny zevnitř zámyčkami důkladného železného zámku. Tam byla by všecka práce marna.

Druhé dvěře — za nimiž byl slyšel hlas Stillin, zdály se býti méně dobře zachovány. Poněvadž měly prkna na mnoha místech

.. Dokola strměly hladké stěny do výše sta stop .. (Str. 136.)

strouchnivělá, nebylo by snad příliš nesnadno tamtudy si cestu proklestiti.

„Ano, tudy to půjde, tudy to půjde!“ pochvaloval si František, nabývaje opětně své chladnokrevnosti.

Však času nebylo valně nazbyt. Jak lehko mohl zatím někdo přijíti do hrobky v domnění, že hrabě usnul vlivem uspávacího nápoje.

Práce pokračovala rychleji nežli se hrabě nadál, neboť dřevo kolem železného zámku, z něhož vyčnívaly zámyčky do věřejí, bylo již valně ztřelé. Františkovi se podařilo vyhloubiti je tesákem kolem dokola. Pracoval bez hluku ustávaje občas a naslouchaje, aby se přesvědčil, že z venčí všude ticho. Za tři hodiny byl zámek vyloupen, a dvěře se otevřely zaskřípnuvše v zarezavělých stězejích.

František dostal se na úzké prostranství, kdež dýchal již vzduch méně dusný.

Tehdy zmizel již sluneční pruh při ústí studnice, což bylo důkazem, že slunce zašlo za Řetězát. Síňka byla zahalena hlubokou tmou. Nad okrouhlou ovrubou lesklo se několik hvězd v té jasnosti, jakoby byly pozorovány trubící dlouhého dalekohledu.

Bylo viděti bělavé mráčky plynoucí zvolna jeden za druhým, jsouce unášeny slabým vánkem, jaký s večerem obyčejně nastává. Jisté zbarvení ovzduší nasvědčovalo, že vyšel neplný ještě měsíc nad obzorem východních hor.

Mohlo býti kolem deváté hodiny večer. František vrátil se do hrobky, aby něco pojedl, a žízeň uhasil z nádržky vyliv již dříve na zem vodu ve džbánu. Načež zastrčiv si nůž do pochvy u pasu vykročil dveřmi, jež za sebou zavřel.

Snad nyní setká se s nešťastnou Stillou bloudící těmito podzemními chodbami! A při té myšlénce div se mu srdce nerozskočilo.

Po několika krocích narazil na stupeň. Zde tedy, jak již dříve tušil, počínalo se schodiště. I počítal opětně jeho stupně, jichž napočítl pouze šedesát, místo sedmdesáti sedmi, po nichž byl sestoupil, nežli dospěl hrobky. Scházelo tudíž ještě asi osm stop, aby se dostal na úroveň venkovní půdy.

Dal se tedy na cestu nemaje jiného výběru, nežli postupovati nově odkrytou chodbou, jejichž obou stěn se dotýkal rozepjatými pažemi.

Minulo půl hodiny aniž byl zadržán buď nějakými novými dveřmi nebo mříží. Mnohé a četné zatačky bránily mu vyznati se ve směru vzhledem ke krajnímu náspu, obrácenému do Orgalské planiny.

Po kratičké zastávce několika minut, jichž použil k oddechu, pustil se hrabě František dále. Chodba jakoby neměla konce, až tu náhle ocitl se u překážky.

Byla to stěna z cihel.

Hmataje po ní v různých výškách, neshledal nižádného otvoru. Odtud nebylo východu.

Hrabě nemohl se zdržeti výkřiku. Všecka jeho naděje tříštila se na této překážce. V kolenou jakoby podlomen a nemoha se udržeti na nohou klesl podle zdi.

Však hle! Při samé zemi byla ve zdi trhлина. Rozsedlé cihly jedva že se trochu držely, viklajíce se mu pod prsty.

„Tudy naleznu východ — ano jediné tudy,“ vykřikl hrabě a jal se vyťahovati jednu cihlu po druhé, když v tom zaslechl s druhé strany za zdí jakýsi šumot.

I ustal ve své práci.

Šumot neustával, a zároveň pronikl trhlinou paprsek světla.

V tom světle pozoroval hrabě, že se dívá do staré hradní kaple. Jak žalostná spustlost zírala zde z každého kouta, jejíž příčinou byl čas a opuštěnost! Klenutí bylo zpola probořeno, a několik jen žeber jeho sbíhalo se ještě na hrbatých pilířích, tvořících dva tři oblouky ogivalního slohu²⁸), které hrozily každé chvíle spadnutím.

Okna s jemným pletivem pozdější gothiky byla vylámana a zvyrážena. Porůznu mramorová deska plna prachu, pod níž dřímali předkové rodu Gorců. Ve výklenku svatyně rozbořený oltář, na jehož průčelní ploše jevíly se zurážené skulptury. Vzadu za oltářem čněl ještě do výše poslední zbytek krytby, byv ušetřen vichřicemi, a posléze na hřebenu portálu chatrná zvonice, z níž visel až k zemi provaz onoho zvonu, který klinkával k nevyslovnému zděšení občanů versterských, opozdivších se na cestě průsmykem. Do této kaple, odedávna opuštěné a vystavené všem nepohodám tamějšího horského podnebí, vstoupil muž, v ruce lucernu, jejíž světlo ozařovalo jasně jeho tvář.

František poznal ho okamžitě.

Byl to Orfanik, onen výstředník, jenž byl jediným společníkem barona za jeho pobytu v hlavních italských městech, onen podivín, kterého bylo vidati v ulicích, na šermuje rukama a hovoří sám k sobě. Toť onen zneuznaný učenec a vynálezce, který stále měl na mušce nějakou potřeběnou nemožnost a jenž propůjčoval všechny svoje vynálezy Rudolfovi Gorcovi.

Mohl-li míti František do té chvíle jakési tušení o přítomnosti baronově na Karpatském hradě i po zjevení se Stillině, toť tušení toto změnilo se nyní v úplnou jistotu, poněvadž stál Orfanik před jeho očima. Co měl na práci v této rozbořené kapli a v tak pozdní noční hodině?

František chtěl nabyti o tom jistoty, a hle, co viděl zcela zřetelně :

Orfanik nakloněn k zemi, zvedal jednotlivé železné válce, k nimž připevňoval jakousi šňůru odvinující se ze vřetena, umístěného v jednom koutě kaple. Byl zabrán do své práce tou měrou, že by nebyl hraběte ani zpozoroval, když by se byl přiblížil až k němu samému.

Ach, proč se jen nemohl František provléci onou nedostatečně ještě rozšířenou skulinou, aby vnikl do kaple, vrhl se na Orfanika a násilím ho přinutil ukázati mu cestu do hlavní věže!

Kdož ví, zda právě tato nemožnost nebyla jeho štěstím, neboť kdyby se mu byl pokus ten za jakoukoli příčinou nezdařil, tu by byl jistě odpykal svým životem baronu Gorcovi za prozrazení jeho tajemství.

Za několik minut po Orfanikovi vstoupil do kaple druhý muž. Byl to baron Rudolf Gore.

Nezapomenutelná tvářnost jeho nedoznala změny. Nebylo znáti, že by sestárl. Týž bledý, podlouhlý obličej, který nyní lucerna od zpodu ozařovala, tytéž dlouhé přišedivělé vlasy spadající dozadu, týž planoucí zrak v tmavých očních dutinách.

Rudolf Gore se přiblížil, chtěje se přesvědčiti o práci, již se Orfanik zabýval.

Hned uslyšíme rozhovor těchto dvou mužů, vedený ve stručných, úsečných větách.

XV.

„Spojení s kaplí je tedy hotovo, Orfaniku?“

„Hned je dokončím.“

„V kasematech pod baštami všecko připraveno?“

„Všecko.“

„Jsou tedy nyní bašty a kaple přímo spojeny s hlavní věží?“

„Ano.“

„A budeme mítí čas utéci dříve, nežli bude tím přístrojem zaveden proud?“

„Ano.“

„Jest vyšetřeno, že tunel, ústící do průsmyku Vlkáňského, jest volný?“

„Ano.“

Několik okamžiků bylo ticho. Orfanik zatím chopil se lucerny, čímž se rozlily proudy světla ve hlubinách kaple.

„Ach, můj starý hrade,“ vzkřikl baron, „draho přijdeš těm, kteří se pokusí vniknouti za tvé hradby!“

A Rudolf Gore proslovil se takým tónem, že mráz přeběhl údy mladého hraběte.

„Poslechl jste, co se mluví ve Verstu?“ tázal se baron Orfanika.

„Před padesáti minutami přinesl mi drát zprávu o tom, co se děje v hospodě „u krále Matyáše“.“

„Jest útok ustanoven na tuto noc?“

„Nikoli, jest odložen až na ráno.“

„Jak dávno tomu, co se vrátil Ročko do Verstu?“

„Dvě hodiny, zároveň s policisty přivedenými z Karlovic.“

„Nuže dobrá, poněvadž se jim hrad již neubrání, rozdrťí tedy aspoň ve svých ssutinách toho Františka Teleka a všechny ostatní, kdož mu přijdou na pomoc.“

Načež po krátké pomlčce prohodil:

„A což onen drát, Orfaniku? Nikdo nesmí jaktěživ zvědět, že jím bylo zavedeno spojení mezi hradem a Verstem . . .“

„Nikdo toho nezví, zničím onen drát.“

Právě přišla chvíle, kdy nám nastává povinnost podati vysvětlení jistých zjevův a příhod, které se udály během tohoto vypravování, a jejichž původ musí konečně býti objasněn.

V této době — musíme totiž zřejmě poznamenati, že náš příběh udál se na sklonku devatenáctého století — dosáhlo se veliké a znamenité dokonalosti v upotřebení elektriny, nazývané právem „duší všehomíra“. Proslulý Edison a jeho stoupenci dokonali své dílo.

Mezi ostatními elektrickými přístroji hlavně telefon konal již své služby s báječnou přesností, takže zvuky zachycené jeho sběracími plotničkami mohly býti slyšeny bez pomoci sluchátek. Vše co se mluvilo, zpívalo, ba i šeptalo, mohlo se slyšeti na jakoukoli vzdálenost, a dvě osoby, vzdálené od sebe třeba na mnoho mil, mohly spolu hovořiti, jakoby seděly vedle sebe. *)

V oboru praktického užití a upotřebení elektriny byl již ode dávna Orfaník, nerozlučný druh barona Rudolfa Gorce, vynálezcem prvního řádu. Ale, jak víme, jeho obdivuhodné vynálezy nebyly přijaty s takovou pozorností, jaké zasluhovaly. Učený svět spatřoval v Orfaníkovi pouze potrhlého člověka na místě obzvláštního výtečníka.

Odtud vyplývá nesmířitelná zášť, s jakou zanevřel odstrčený a zneuznaný vynálezce proti veškerému člověčenstvu.

Právě v tom čase, kdy vězel Orfaník po krk v bídě, setkal se s ním baron Gorc, i povzbudil ho v jeho pracích, otevřel mu svou tobolku, až posléze učinil ho svým společníkem za tou podmínkou, že zachová a užije pouze pro něho a v jeho prospěch všech svých vynálezů.

Zkrátka oba tito lidé, zvláštní a výstřední podivínové každý ve svém způsobu, výtečně se k sobě hodili. Od prvního svého setkání se již od sebe neodloučili ani tehdy, když baron Gorc pronásledoval Stillu všemi italskými městy.

Mezitím co se kochal tento meloman ve zpěvu nevyrovnatelné umělkyně, doplňoval Orfaník své vědomosti o vynálezcích nejznamenitějších elektriků za posledních let, zdokonaloval vynálezy v jejich upotřebení, a dodělal se takto nejneobyčejnějších výsledků.

*) Mohly se dokonce i viděti ve zvláštních zrcadlech elektrického stroje, zvaného telefot.

Po nešťastné příhodě, ukončivši Stillinu dramatickou dráhu, zmizel baron Gorc,³ aniž kdo věděl kam. Zatím z Neapole utekl se na Karpatský hrad spolu s nerozlučitelným Orfanikem, jsa úplně spokojen, že se tam s ním může zavřítí.

Když se byl baron Gorc odhodlal pohřbiti se za zdmi starého hradu, učinil tak zároveň s úmyslem, že žádný z tamějších obyvatelů nesmí mít ani potuchy o jeho návratu, neboť nechtěl, aby ho kdo navštěvoval. Samo sebou se rozumí, že oba našli prostředek, jak by si dostatečně zajistili ve hradě své hmotné živobytí. Mezi hradem a průsmykem Vlkáňským bylo totiž tajné spojení, kudy v určitých lhůtách dopravoval spolehlivý muž, starý služebník baronův, kterého nikdo neznal, všechny zásoby a potřeby nutné k živobytí barona Rudolfa a jeho společníka.

Zbývající části hradu — najmě hlavní věž — byly mnohem zachovalejší, než by kdo tušil, a obydlitelnější daleko nad požadavek jeho nových hostů. Orfanik, opatřen vším, čeho potřeboval k vědeckému bádání, mohl se klidně oddati neobyčejným pracím v oboru silozpytu i lučby. Zároveň pojal úmysl využítovati svých výzkumův, aby se jimi zabezpečili proti každé nepohodlné návštěvě.

Baron Gorc schválil tento záměr, jenž měl býti co nejrychleji proveden. Orfanik sestavil zvláštní stroje určené k tomu, aby strážily okolní obyvatelstvo, způsobující zjevy a úkazy, jež tam musily býti připisovány jedině nadpřirozeným, dábelským mocnostem.

Tak v první řadě záleželo baronovi na tom věděti, co se mluvilo v nejbližší vesnici. Což bylo by lze slyšeti rozhovory těch lidí, aniž toho sami tušili? Velmi snadně, když by se totiž podařilo zavésti telefonické spojení mezi zámkem a známou jizbou v hostinci „u krále Matyáše“, kde se předáci verštští obyčejně scházivali. Orfanik provedl to zcela prostinkým způsobem stejně dovedně iak tajně. Pod vodou v bystrině Nyadu až do Verstu veden byl dobře izolovaný měděný drát, jehož jeden konec ústil v prvním patře věže. Když byla tato práce hotova, přišel Orfanik, vydávaje se za turistu, na nocleh ke „králi Matyáši“, aby v hostinské jeho jizbě upravil další potřebné zařízení. Pochopíme, že mu nebylo nesnadno vyzvednouti druhý konec drátu z řečiště až k onomu oknu zadní fasady, které se nikdy neotevíralo. Načež umístiv tam telefonický přístrojek, dobře ukrytý v hustém listí popínavých rostlin, spojil s ním druhý konec drátu. Poněvadž byl tento přístrojek tak dů-

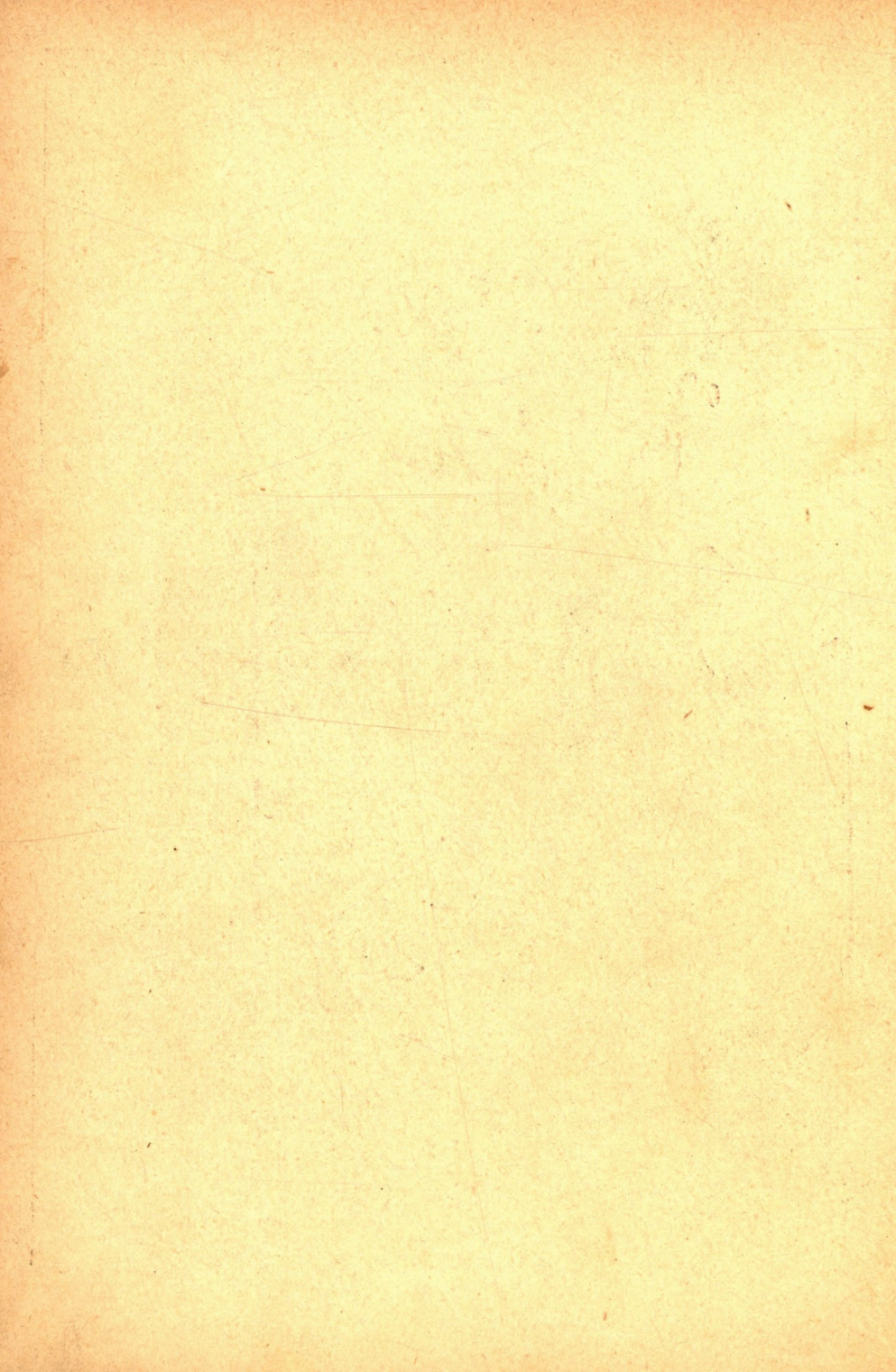
myslně sestrojen, že mohl zvuky nejen vydávat, ale i přijímat, bylo lze tím způsobem baronu Rudolfovi slyšeti vše, co se „u krále Matyáše“ mluvilo a naopak dáti tam slyšeti, co mu libo. V prvních letech nebyl klid na hradě ničím porušen. Špatná pověst, již hrad požíval, úplně stačila, aby jej nechali obyvateli verstští na pokoji. Kromě toho se všeobecně myslelo, že jest po smrti posledních služebníků baronových nadobro opuštěn. Tu právě v době, kdy se počalo naše vypravování, spatřil ovčák Frik pomocí známého dalekohledu kroužení kouř nad jedním z věžních komínů. Co se sběhlo od toho okamžiku, vylíčili jsme dostatečně předchozími řádky.

Teprve tehdy ukázal se pravý užitek telefonního spojení, poněvadž baron a Orfanik mohli býti zevrubně zpravováni o všem, co se dalo ve Verstu. Touto cestou po drátě zvěděli, že Nik Dek pojal úmysl vypraviti se na hrad, a rovněž po tomto drátě byla poslána do hostinské jizby „u krále Matyáše“ známá výstraha mající směřce zastrašiti. Když stál mladý lesník přes to na provedení svého záměru, tu se baron rozhodl dáti mu pořádně za vyučenou, aby mu navždy zašla chuť k podobným věcem. Stále uchystané přístroje Orfanikovy vyvolaly pak oné noci celou řadu čistě fyzických zjevů, jež rozšířily hrůzu a děs po všem okolním venkově: rozklinkal se zvon na zvonici hradní kaple, vytryskly pronikavé plameny smísené s mořskou solí, jež dodaly všem předmětům strašidelné a umrlčí podoby, rozvířily se děsivé sireny, jejichž stlačený vzduch unikaje vyluzoval onen hrůzostrašný řev, objevily se fotografické podoby různých oblud, odrážené do vzduchu pomocí silných zrcadel, desky umístěné mezi travou v hradním příkopu a spojené s galvanickou baterií uchvátily, byvše proudem zmagnetovány, doktora za podešve jeho okovaných bot, a posléze byla to elektrická jiskra, která omráčila lesníka, vypuštěna byvši z laboratoře právě v tom okamžiku, když se dotekl rukou železného kování zvedacího mostu.

Po nevysvětlitelných těchto příhodách a po nezdařené výpravě Nik Dekově, dostoupila všeobecná hrůza svého vrcholu, jakž právě tomu baron chtěl, a nikdo ani za všechny poklady světa by se nebyl přiblížil, byť jen z daleka, ke Karpatskému hradu, obydlenému dle všeho nadpřirozenými bytostmi.

Tak byl baron zajištěn před každou nevíтанou zvědavostí, když v tom dorazil do Verstu František Telek.

Drát v Nyadu donesl okamžitou zprávu o jeho přítomnosti v hospodě „u krále Matyáše“, jakož i všechny jeho otázky, kladené

... „Spojení s kaplí je tedy hotovo, Orfaniku?“ ... (Str. 141.)

buď Jonášovi, hospodáři Kolcovi neb ostatním hostům. V baronově mysli roznitila se nanovo stará nenávisť proti mladému hraběti i se

všemi vzpomínkami oněch příhod, které se odehrály v Neapoli. A nyní nejen že byl hrabě František ve vsi, pouze několik mil od hradu, on dobíral si ještě k tomu tamější občany pro jejich šťastnou pověrčivost, on se snažil v niveč uvésti fantastickou pověst kryjící a chránící Karpatský hrad, ba on se dokonce nabídl zpravití o všem karlovičské úřady a vyštvaťi policii proti těmto báhorkám.

Proto umínil si baron Gorc přilákati hraběte Františka do hradu, a víme již, jakými různými prostředky toho docílil. Stillin hlas, vyslaný ke „králi Matyáši“ telefonickým přístrojem, odvrátil hraběte od jeho přímé cesty a přivedl ho ke hradu. Zjevení se zpěvačky na baště navnadilo ho neodolatelnou žádostí vniknouti do vnitř; světlo objevivší se ve věžním okně dovedlo ho ke brance zvlášť k tomu účelu otevřené. Nyní dlel hrabě František v úpné moci barona Gorce ve hlubině elektricky osvětlené hrobky, kdež byl ještě jedenkrátě zaslechl Stillin dojímavý hlas, ve zdech kobky, kamž mu byla donesena potrava, mezitím co těžce a hluboce spal, ve vězení za pevně zavřenými dveřmi zahrabán ve hlubinách pod hradem a neměl odtud dle vůle baronovy jaktěživ vyvážnouti.

Takový byl výsledek tajemného spolupůsobení barona Rudolfa a jeho společníka. Však baron věděl ke svrchované své mrzutosti, že se stalo udání od Ročka, který nesledovav svého pána do vnitř hradu zakročil u karlovičského úřadu ve prospěch téhož. Četa policistů přišla právě do Verstu, a baronu Gorcovi nastala krušná práce. Věru, jakým způsobem se obhájí s Orfanikem proti tak četné tlupě? Prostředky, jichž užil proti Nik Dekovi a Patakovi, byly by tu nedostatečny, neboť policie ani zbla nevěřila v ďábelské mocnosti. Rozhodl se tudíž baron s Orfanikem, že zničí hrad nadobro a čekali nyní jen vhodný okamžik. Byl připraven elektrický proud, jenž měl zapáliti zásoby dynamitu zakopaného pod hlavní věží, pod baštami a starou kaplí, a přístroj, určený přivésti proud k činnosti, měl popřáti oběma tolik ča-u, aby mohli zatím prehnouti tunelem do průsmyku Vikáňského. Po výbuchu, jemuž měl padnouti za obět hrabě František i všichni ti, kdož by byli slezli hradby, utekl by se baron s Orfanikem tak daleko, že by nikdo nenašel jejich stop.

Rozmluva obou mužů, již hrabě právě zaslechl, objasnila mu všechny minulé události. Nyní věděl, že mezi Karpatským hradem

a Verstem bylo telefonické spojení. Věděl také, že měl býti hrad zničen katastrofou, mající ho zbaviti života a státi se osudnou i policejním zřízencům přivedeným od Ročka. Věděl konečně, že baron i Orfanik budou míti dosti času utéci, vlekouce s sebou Stillu v bezvědomí.

Ach, proč jen nemohl vniknouti do kaple a vrhnouti se na oba bídničky! Byl by jimi mrštil k zemi a násilím učinil je neškodnými, čímž mohl by odvrátiti hroznou onu zkázu.

Však co bylo nemožno v tomto okamžiku, bude snad možno po odchodu baronově. Až oba opustí kapli, pustí se František za nimi, bude je stopovati až do věže a s pomocí Boží dá průchod spravedlnosti.

Baron Gore a Orfanik byli již ve výklenku za oltářem. Hrabě neztrácel jich s očí pátraje, kudy asi odejdou. Je tam snad branka vedoucí na některé hradní prostranství či nějaká chodba spojující kapli s věží, ježto se zdálo, že všechny místnosti hradu navzájem spolu souvisejí? Toť ostatně lhostejno, jen když nenarazí na novou nepřekonatelnou překážku.

Tu bylo ještě vyměněno několik slov mezi baronem a Orfanikem.

„Tak jsme úplně hotovi?“

„Úplně.“

„Rozloučíme se tedy na nějaký čas.“

„Stojíte stále na tom, abych vás zde nechal samotna?“

„Ovšem, Orfaniku, odejděte bez odkladu tunelem do průsmyku Vlkánského.“

„Však co vy?“

„Já opustím hrad až v posledním okamžiku.“

„Mám tedy dle úmluvy na vás počkati v Bystrici?“

„Ano, v Bystrici.“

„Nuže budiž, barone Rudolfe, zůstaňte si zde sám, poněvadž tomu mermomocí chcete.“

„Ano, neboť ji chci poslechnouti — ji chci poslechnouti ještě jednou poslední této noci, kterou strávím na Karpatském hradě.“

Hned na to opustil baron s Orfanikem kapli.

Ač nebylo v předešlém rozhovoru vysloveno jméno Stillino, přece František velmi dobře pochopil, že poslední slova barónova jí se týkala.

XVI.

Zkáza byla neodvratna, a František mohl jí zabrániti jedině tím, že by učinil baronu Gorcovi nemožným provésti jeho úmysl.

Bylo jedenáct hodin v noci. Beze strachu, že bude vyrušen, pustil se František do práce. Cihly ze zdi povolovaly bez velké námahy. Ale tloušťka její byla tak značna, že uplynulo půl hodiny, nežli byl otvor tak široký, aby jím proklouzl.

Jedva [že vkročil František do kaple, na vše strany otevřené, cítil se ihned neobyčejně osvěžen čerstvým vzduchem. Trhlinami ve zdech lodi a porouchanými okny bylo viděti na obloze lehké mráčky poháněné slabým vánkem. Porůznu trpytilo se několik hvězd blednoucích za svitu lony, vystupující nad obzor. Nyní se jednalo o to nalézt v pozadí dvěře, jimiž odešel baron s Orfanikem. Proto, prošed šikmo lodí, zamířil hrabě František pod klenbu svatyně.

V panující tam tmě, již neumířňoval ani jedinký paprsek měsíce, klopytal o rozbořené náhrobky a o kusy sríceného klenutí.

Konečně zcela vzadu za oltářem nahmatal ve tmavém koutě červotočivé dvěře, jež povolily tlaku jeho ruky.

Dvěře otevíraly se na chodbu vedoucí patrně na hradby. Touto cestou přišli baron i Orfanik do kaple a tamtudy též odešli.

Vstoupiv do chodby, ocítl se František nanovo v čirých temnotách. Když po mnohých zatačkách ani nevystupoval ani nesestupoval, byl si jist, že se stále udržuje na úrovni vnitřních dvorů. Za nové půlhodiny jakoby se temnota trochu povyjasnila. Na chodbu vnikalo přišerí několika pobočními otvory.

Hrabě mohl se bráti rychleji vpřed, až posléze vnikl do rozlehlé kasematy nahoře na baště, strmicí v levém rohu středního náspu.

Kasemata byla opatřena úzkými střílnami, jimiž vnikaly do vnitř matné paprsky měsíce.

Na opačné straně byly otevřené dvěře.

František stanul napřed na okamžik před jednou střílnou a nadýchal se čerstvého nočního vánku. Ale v tom, když chtěl již odejít, se mu z zdálo, že spatruje dva, tři stíny pochybující se na

nejzazším konci Orgalské planiny, osvětlené lunou až po temnou hradbu jedlového lesa.

František zadíval se tím směrem.

Na planině trochu dále od lesa mihalo se několik mužů — nepochybně to policejní zřízenci z Karlovic přivedení Ročkem. Což se rozhodli přikročiti k dílu ještě v noci, domnívajíce se, že překvapí podezřelé hradní obyvatele, anebo vyčkávali tu rána? František musil se přemáhati, seč byl, aby nevykřikl a nezavolal na Ročka, jenž by byl velmi dobře uslyšel a poznal jeho hlas. Ale výkřik mohl by doniknouti až do věže, a Rudolf Gorc dříve ještě, nežli by se policisté vyšplhali na hradby, byl by měl dosti času spustiti svůj pekelný přístroj a prchnouti tunelem.

František se tedy opanoval a odstoupil od střílny. Prošed kasematou, vkročil do zmíněných dveří a pustil se chodbou dále.

Asi po pěti stech kroků dospěl ke prahu schodiště, vinoucího se v tlusté zdi.

Byl by tu konečně u věže, zvedající se uprostřed hlavního hradního paláce? Aspoň se tomu podobalo.

Dle všeho však nebylo to schodiště hlavní, ústící do různých věžních pater. Tvořilo uvnitř úzkého a tmavého prostranství nepřetržitou řadu točitých stupňů, podobných závitům šroubu.

František vystupoval bez hluku pozorně naslouchaje, ale nezaslechl ničeho, až stanul po dvaceti stupních na širším odstavku.

Tam byla branka vedoucí na terasu, jež se ovijela v prvním patře kolem hlavní věže.

František, ukryt za jejím zděným zábradlím, šinul se opatrně terasou rozhlížeje se po Orgalské planině.

Ještě doposud bylo viděti na kraji lesa větší počet mužův, a nic nenasvědčovalo, že by se chtěli od hradu vzdáliti. Odhodlán stihnouti barona Gorce dříve, než by unikl tunelem, obešel hrabě František patro a dospěl k novým dveřím, kdež nanovo stoupalo šroubovitě schodiště.

Pokročiv tedy na první stupeň rozepřel se rameny o stěny a jal se vystupovati.

Všude napořád ticho.

Místnosti prvního patra nebyly obydleny. František si pospišil, aby dostihl odstavky, zkad by byl vstup do hořejších pater.

Když byl dostihl třinácté odstávky, neucítil již pod nohou stupně. Schodiště, vedoucí do nejvyšší místnosti věže pod zubovatým ochozem, odkud vlál druhdy prapor baronů Gorců, bylo u konce. Po pravé straně byla stěna prorážena dveřmi, v tom okamžiku zavřenými.

Klíčím otvorem, v němž vězel zvenčí klíč, prorážel paprsek jasného světla.

František naslouchal, však nezaslechl uvnitř žádného šumotu.

Přiloživ oko ke klíčovému otvoru rozeznal pouze levou, velmi jasně osvětlenou část pokoje, kdežto po pravé straně prostírala se tma.

I otočiv potichu klíčem, otevřel dvěře. Nejvyšší patro kulaté věže vyplňoval rozlehlý sál. K jeho okrouhlým stěnám přiléhala ozdobná, prokládaná klenba, jejíž žebra uprostřed se sbíhala, tvoříce hrubou rúžici. Stěny pokrývaly tlusté čalouny s různými veťkanými výjevy, a několik dosti uměleckých kusů nábytku, skříní, kredencí, lenošek a stoliček doplňovalo úpravu sálu. Na oknech visely tlusté záclony, nepropouštějící na venek nejmenšího paprsku vnitřního osvětlení. Na parketové podlaze prostřen byl tlustý koberec dusící každý krok.

Upravení sálu činilo však nicméně prapodivný dojem. I hrabě František vstoupiv tam, byl překvapen zejména ostrou protivou jasného světla na jedné a tmy na druhé straně.

Pozadí sálu na pravo ode dveří mizelo v čiré temnotě.

Naproti tomu na levo bylo viděti ozářený, povýšený výstupek, všecek pokrytý černou látkou. Světlo padalo naň z ohniska jakéhosi přístroje, umístěného tak, že nemohl býti spatřen.

Asi deset krokův od výstupku stála starobylá lenoška s nevysokým lenochem, oddělená od něho nevysokou plentou, na niž se bylo lze podepřítí. Stín plenty zahaloval lenošku v částečné pološero.

U lenošky byl stoleček, přístřený pokryvkou, a na něm čtyřhranná skřínka.

Byla dlouhá dvanáct až patnáct palců, široká pět až šest, a drahokamy vykládané víko měla otevřeno. Uvnitř byl kovový válec.

Hrabě vstoupiv do sálu zpozoroval hned, že lenoška jest ob-sazena.

Seděl tam kdosi bez vlády a bez hnutí, maje hlavu opřenu o lenoch, víčka zavřena, pravou paží položenou na stole a ruku přitisknutu na přední stranu skříňky.

Byl to Rudolf Gorc.

Chtěl snad baron proto ztrávití poslední noc v nejvyšším patře staré věže, aby se tam mohl klidně oddati spánku?

Ne! Nemohlo tomu tak býti aspoň dle řeči jeho s Orfanikem, kterou František zaslechl.

Baron byl v pokoji samotén, neboť jeho společník, řídě se daným rozkazem, bezpochyby již uprchl tunelem.

A Stilla? — Což neřekl baron, že ji chce poslechnouti naposledy na Karpatském hradě, nežli bude věž zničena výbuchem? Za jakou jinou příčinou by se byl odebral do tohoto sálu, kamž i ona asi přicházela každého večera bavit ho svým zpěvem?

Nuže, kde meškala Stilla?

František jí neviděl ani neslyšel.

Hlavní věc však byla, že měl nyní Rudolfa Gorce úplně v moci. Dovedl by ho již přinutiti, aby mluvil, ale zmaten a svrchované rozčilen měl na mysli jen pomstu. Chtěl se vrhnouti na barona a skoliti ho, neboť ho k smrti nenáviděl proto, že mu odňal Stillu, která byla sice na živě, ale šilena jeho vinou.

Hrabě postavil se za lenošku. Dětil ho pouze krok od barona. S očima krví podlitýma, nevěda co čini, pozvedl ruku s nožem —

Náhle objevila se Stilla.

Nůž vyklouzl Františkovi z ruky a padl na koberec.

Stilla s rozpuštěnými vlasy a napřaženými rameny stála na výstupku v plném světle. Byla překrásná v bělostném kostymu Angeliky z „Orlanda“, právě tak, jak se objevila na hradní baště. Její oči, upřené na hraběte, pronikaly mu až do hlubiny duše.

Musila hraběte viděti a přece ničím nedávala na jevo svoje radostné pohnutí — ani slovíčko pozdravu nesplynulo jí se rtů ... Běda, byla skutečně šilena!

František chtěl se vrhnouti na výstupek, chopiti dívku do náruče a vyvléci ji ven —

Však Stilla právě se jala zpívati. Baron, zůstávaje napořád seděti v lenošce, naklonil se směrem ke zpěvačce, zcela zabrán a unesen čarovnými zvuky, dýchal její hlas jako libezný parfem a pil jej jako božský nápoj. Jak se choval druhdy na divadelních předsta-

veních, tak právě si počínal i nyní v opuštěném sále na vrcholu kulaté věže mezi sedmihradskými horami.

Ano! Stilla zpívala, zpívala jemu, jediné a výhradně jemu. Zpěv její podobal se dechu, plynoucímu zdánlivě nehybnými rty. Pozbyla li rozumu, za to umělecké její nadání zdálo se býti zcela neporušeno a zachováno.

Těž hrabě se opájel kouzelným Stilliným hlasem, jehož neslyšel již po pět dlouhých let. Zapomínal na vše kolem sebe, pozoruje planoucím zrakem dívku, kterou již považoval za ztracenu na věky. Stála nyní před ním živoucí a jakoby zázrakem vzkříšena z mrtvých.

A zdaž to nebyl právě onen nápěv, který nejživěji rozechvíval struny vzpomínek v srdci hraběte Františka? Ano! Hrabě poznal, že Stilla zpívá závěrečnou píseň tragického výstupu z „Orlanda“, kdež vypustila duši s dechnutím posledních slov:

Milovaná, mé srdce chvějící se,
chci zemřítí . . .

Hrabě sledoval překrásnou píseň notu po notě, myslil si, že nebude přerušena, jak se stalo v divadle San-Carlo, — ba nebude! Neodumře mezi rty Stillinými, jako druhdy při představení na rozloučenou.

František ani nedýchal. Všecko jeho žití lpělo na tomto zpěvu. Ještě několik taktů zazníval zpěv stále čistě a jasně a dospěl by svého konce.

Však v tom počíná slábnouti. Zdálo se, jakoby Stilla váhala, opakujíc s výrazem nevýslovné bolesti:

Chci zemřítí.

Což klesne také na výstupku jako druhdy na jevišti v San-Carlu?

Neklesá, ale zpěv umlkne v témže právě taktu, na téže notě, jak druhdy v divadle. —

Stilla vykřikne — je to týž výkřik, jež František zaslechl onoho hrozného večera.

Však Stilla stojí stále vzpřímena, a zbožňovaný její zrak, svědčící o vřelé lásce její duše, utkvívá upřeně na mladém hraběti.

František vrhne se k ní. — Chce ji unésti mocí ze sálu a hradu. Však v tom setká se tváří v tvář s baronem, jenž povstal z lenošky.

.. František šinul se opatrně terasou . . . (Str. 149.)

„František Telek!“ vzkřikne Rudolf Gorc. „František Telek, jemuž se podařilo uniknouti . . .“

Ale František nedbá a neodpovídá, žene se na výstupek ke Stille, volaje:

„Stillo — má drahá Stillo, jsi to ty a na živu!“

„Ano, na živu — Stilla na živu!“ vzkřikne posměšně baron Gore a vybuchne v jízlivý smích, prozrazující všecek vztek, jenž mu bouří nitrem. „Ano na živu! — Nechť se tedy pokusí František Telek urvati mi ji!“

Hrabě rozestřel ruce proti Stille, jejíž oči jsou stále na něj upřeny.

V tom okamžiku se baron Rudolf sehne, uchopí nůž, vyklouznuvší z ruky Františkovy, a rozežene se jím proti nehnuté stojící Stille.

František, chtěje odraziti ránu namířenou na šílenou nešťastnici, vrhne se proti baronovi.

Však jest již pozdě. — Nůž vnikne jí bleskorychle přímo do srdce.

V témž okamžiku rozlehne se třesk jako by rozbitého zrcadla, a Stilla zmizí mezi tím, co se rozletne po sále tisíc skelných střepin.

František stanul ohromen. Nechápal ničeho. Či sešilel jak ona?

V tom vzkřikne baron Gore:

„Stilla je ztracena pro Františka Teleka! Ale její hlas mám já. — Její hlas jest v mé moci, já jím vládnou, a nikdo jiný jej nebude míti jaktěživ!“

V okamžiku, kdy se chtěl vrhnouti na barona Gorce, pozbyl František sil, klesnuv v bezvědomí pod výstupkem.

Rudolf Gore nevšiml si již hraběte, uchvátil se stolu skříňku, vyběhl ze sálu a sestoupil do prvního patra věže; pak dospěv terasy obešel ji a chtěl právě vkročiti do druhých dveří, když tu zarachotil výstřel.

Ročko, jsa na stráži na svahu hradebního příkopu, střelil po baronovi Gorci.

Baron sice nebyl trefen, ale Ročkova koule rozdrtila skříňku v jeho ruku.

Rudolf vyrazil děsný výkřik:

„Její hlas — její hlas! — Její duše — Stillina duše — Jest rozdrčena — zničena — zlomena!“

Maje vlasy zjezeny, ruce zařaty v pěst, přeběhne terasu stále volaje:

„Její hlas — její hlas — zničili její hlas — Ať jsou prokleti!“

Zmizel ve dveřích, právě když hledali Ročko s Nikem Dekem, kudy by slezli hradby, nečekajíce ani na přispění policejních strážníků.

Bezmála v téže vteřině zatřásl Plesou hromový výbuch. Vir plamenů zvedl se až do mrakův, a beztvárná směsice kamenů se sypala se až na cestu Vlkáňského průsmyku.

Z bašt, z náspu, z věže, z kaple, vůbec z celého Karpatského hradu zbyla na Orgalské planině jenom spousta kouřících se trosek

XVII.

Zajisté vzpomínáme si ještě na rozprávku barona s Orfanikem dle které měl býti hrad zničen až po odchodu Rudolfa Gorce. Však v okamžiku, kdy se výbuch udál, bylo nemožno, aby byl měl baron dosti času uniknouti tunelem do průsmyku. Zavínil snad baron mimoděk tuto katastrofu, nejsa sebe mocen v návalu bolesti a šíleného zoufalství? Či chtěl se zúmyslně pohřbiti ve zříceninách svého hradu, jakž se mohlo souditi dle záhadných jím pronesených slov v tom právě okamžiku, když Ročkova koule roztráстила skříňku?

Buď jak buď, ale policisté, upozorněni výstřelem Ročkovy pušky, měli veliké štěstí, že byli ještě příliš vzdáleni, když zaduněl výbuch. Jen tu a tam byl někdo zasažen kusy kamení, padajícího až na okraj Orgalské krajiny. Toliko Ročko s lesníkem byli již pod samým hradním náspem a opravdu vyvázli jen zázrakem, nebyvše rozdrceni deštěm sypajících se trosek.

Po výbuchu nemeškali Ročko a Nik Dek zároveň s policisty překročiti hradby, což se jim podařilo bez značnějších obtíží, neboť příkop byl zpola zasypán rozbořenými a rozvalenými zdmi.

Padesát kroků za náspem pod hromadou rozvalin u samé věže nalezeno bylo tělo.

Byla to mrtvola Rudolfa Gorce. Starší pamětníci toho kraje, mezi nimi i hospodář Kolc, poznali barona na prvý pohled.

Však Ročko a Nik Dek měli stále na mysli jen mladého hraběte. Poněvadž se nebyl vrátil v umluvené lhůtě, nemohl býti nikde jinde než zde, odkudž se mu nepodařilo uniknouti.

Ročko ztratil již všecku naději, že se s ním shledá na živu, a že nepadl za oběť strašné katastrofě. Proto vzlykal usedavě, a Nik Dek nemohl jej utišíti.

Však po půl hodině dlouhého hledání byl hrabě konečně nalezen v prvním patře věže pod výklenkem ve zdi, což ho uchránilo, že nebyl rozdrcen.

„Můj pane — můj ubohý pane!“

„Pane hrabě!“

S těmito výkřiky klonili se Ročko s Nikem nad Františkovým tělem, myslíce, že jest mrtev, ale byl jen omráčen.

Konečně otevřel oči. Však dle plachého a těkavého pohledu, nezdálo se že poznává Ročka a že rozumí jeho slovům.

Také Nik Dek, podpírající ho svými lokty, promluvil k němu několik slov, aniž dostal jaké odpovědi.

Toliko poslední slova Stilliny písně splynula hraběti se rtů:

„Milovaná — chci zemřít —“

Hrabě František Telek zešlel.

XVIII.

Poněvadž se mladý hrabě minul s rozumem, nebyl by bezpochyby nikdo došel vysvětlení posledních událostí, jichž byl Karpatký hrad jevištěm, bez objasnění sběhšího se za následujících okolností:

Dle úmluvy čekal Orfanik čtyři dni na barona Gorce v městečku Bystřici. Když se ho nemohl dočkat, tu přišlo mu na mysl, zdali snad se nestal obětí výbuchu. I puzen zvědavostí i nepokojem opustil městečko a pustil se k Verstu, kdež se potloukal potom kolem hradu.

Však se špatnou se potázel. Dle popisu podaného Ročkem byl četníky poznán, lapen a přiveden do hlavního župního města.

... Bezmála v téže vteřině zatřásl Plesou hromový výbuch . (Str. 155.)

Byv pohnán před úřady, nezdráhal se nikterak v soudním vyslechu zodpovídati všechny otázky, týkající se minulé katastrofy.

Musíme doznati, že žalostný konec barona Rudolfa Gorce nedoal valně učeného toho sobika a přemrstěnce, majícího srdce jen pro svoje vynálezy.

Tak v prvé řadě dosvědčil k neústupným otázkám Ročkovým, že Stilla je mrtva, pěkně mrtva, a že — toť jsou vlastní jeho slova — jest pohřbena, pěkně pohřbena již od pěti let na hřbitově Campo Santo Nuovo v Neapoli.

Doznání toto vzbudilo nemalý úžas, který se měl ještě stupňovati během objasnění prazvláštního tohoto dobrodružství.

Jakým způsobem, když tedy Stilla byla mrtva, mohl František slyšeti její hlas v hostinské jizbě „u krále Matyáše“, jak ji mohl spatřiti na hradní baště a jak se mohl nadchnouti jejím zpěvem ve hlubinách pevně zavřené hrobky? — A kterak posléze se mohl shledati s ní živou v sále kulaté věže?

Slyšte vysvětlení různých těchto záhad, zdajících se býti dříve nevyvětlitelnými.

Vzpomeňme si, jaká zoufalost tehdy zachvátila barona Gorce, když se v Neapoli roznesla zpráva o Stillině odchodu od divadla za tím účelem, aby přijala ruku hraběte Teleka. Podivínský baron měl pozbyti její obdivuhodné umění, jedinou takořka svoji libůstku a pochoutku, na níž visel svým životem.

Proto se mu Orfanik nabídl, že zachytí pomocí fonografických přístrojů hlavní a význačnější částky Stilliných zpěvův a rolí, v nichž se objevovala a zpívala v poslední řadě svých představení před odchodem od divadla. V té době nabyly fonografy již obdivuhodné dokonalosti, a Orfanik upravil je ještě tou měrou, že lidský hlas jimi opakovaný nedoznával prázdné změny ani co do lahodnosti ani co do jemnosti své.]

Baron přijal s povděkem silozpytcevu nabídku. V pozadí zamřížované lože byly potom tajně upraveny fonografy, které působily po celý poslední měsíc divadelní sezony. Tím způsobem vryly se do fonografických ploten kavatiny, romance z oper nebo z koncertův a mezi nimi také píseň Stefanova i konečná arie z „Orlanda“, přerušená náhlou smrtí Stillinou.

Vidno, za jakým účelem uchýlil se baron Gore na Karpatský hrad, kdež mohl každého večera nerušeně naslouchati oněm zpěvům, uchovaným obdivuhodnými přístroji. A nejen že mohl Stillu

slyšeti jako druhdy ve své loži, ale — což zdá se naprosto nepochopitelně — mohl ji před sebou také viděti živou.

K tomu sloužil mu prostě zvláštní optický přístroj.

Nezapomněli jsme snad ještě, že baron Gore získal svého času podobiznu zpěvaččinu, na níž vyobrazena byla v celé své postavě a to právě v bílém kostymu Angeliky z „Orlanda“, s nádhernými svými rozpuštěnými vlasy. Pomocí nakloněných zrcadel v jistém úhlu vypočteném Orfanikem, když padl mocný, soustředěný proud světla na podobiznu umístěnou před zrcadlem, zjevila se Stilla odrazem paprsků tak jasně a přirozeně jako živá, v plném květu své krásy. Právě pomocí tohoto přístroje, přeneseného v noci na baštu, mohl vyvolat Rudolf Gore její zjevení se za tím účelem, aby přilákal hraběte Františka; působením téhož přístroje spatřil hrabě Stillu v sále kulaté věže, mezi tím, co se kochal v jejím zpěvu fanatický její obdivovatel.

Toť jsou asi zcela stručné vysvětlivky, jež podal Orfanik v soudním vyšetřování s nejpřesnější obšírností. A nutno poznamenati, že se prohlásil s hrdým sebevědomím za tvůrce genialních těchto vynálezů, v nichž se byl dodělal nejvyššího stupně dokonalosti.

Nicméně však po vysvětlení vlastních a podstatných příčin všech různých oněch zjevů, či „čárů“ — abychom užili nejprůběžnějšího výrazu — nebylo ještě objasněno, proč neměl baron Rudolf dosti času, aby před výbuchem unikl tunelem do Vlkánského průsmyku. Však jakmile se Orfanik dozvěděl, že koule roztrátila skříňku v rukou baronových, hned se objasnila i tato věc. Skříňka baronova byla totiž fonografickým přístrojem se Stilliným zpěvem, jež chtěl Rudolf Gore ještě naposledy před zničením hradu poslechnouti v sále své věže. Zničení přístroj ten, znamenalo zničení spolu i život barona Gorce, který štván šílenou beznadějí pohrbl se zúmyslně ve zříceninách starého hradu.

Baron Rudolf Gore byl pohrben na verstském hřbitově se všemi počtami, jak se patřilo poslednímu potomku starého šlechtického rodu. Hraběte Teleka dopravil Ročko na krajovský zámek, kdež se oddal s velikou péčí a svědomitostí jeho vyléčení. Orfanik postoupil mu ochotně fonografy s ostatními Stillinými zpěvy, a kdykoli zaslechl hrabě František hlas veliké umělkyně, vždycky naslouchával s jistou pozorností, nabývaje aspoň na chvíli jasných

myšlének; duch jeho jakoby se snažil ožiti vzpomínkami na nezapomenutelnou minulost.

Vskutku pak za několik měsícův uzdravil se hrabě úplně, a od něho právě jsme se dozvěděli všechny podrobnosti poslední noci v Karpatském hradě.

Svatba krásné Mirioty s Nik Dekem slavila se osmého dne po katastrofě. Snoubenci přijavše požehnání od popa ve Vlkáni, vrátili se do Verstu, kdež jim hospodář Kolec uchystal a postoupil nejkrásnější pokojik ve svém domě.

Však nesmíme si mysliti, že mladá žena po zcela jasném a rozumném výkladu všech různých oněch zjevův a zázraků přestala věřiti ve fantastická strašidla a čáry na starém hradě. Nadarmo se namáhá Nik Dek i Jonáš, kterému hlavně a především běží o dobrou pověst „krále Matyáše“, aby ji přesvědčili; Miriota jest skalopevna ve své víře a zároveň s ní i hospodář Kolec, Frik i kantor Hermod a všichni ostatní ctihodní Veršťané. Uplyne asi mnoho vody, nežli se vzdají dobří ti lidé své lehkověrné pověrčivosti.

Za to je doktor Patak na koni. Tluče hubou dle starého zvyku a mele svou, kohokoli potká:

„Hlehle! Což jsem to neřekl! — Kam pak s těmi duchy! — Což nějáci jsou?“

Nikdo toho nedbá, ba naopak, když jeho šašky přesahují míru, prosí ho ještě, aby raději mlčel.

Nu a kantor Hermod každým rokem počíná svoje školní výklady sedmihradskými báčorkami. Dlouho ještě bude mladé potomstvo verstské věřiti v duchy a bubáky, strašící ve zříceninách Karpatského hradu.

POZNÁMKY.

¹⁾ Korriganové, brauniové, gnomové, asové, elfi, sylfy, valkyry — jsou názvy různých báchorkovitých bytostí jako u nás skřítků, vil, lesních ženek, stryg, mag atd.

²⁾ G. Gérando, Josef Maria, slavný publicista a filosof francouzský. — Reclus, Jan Jakub Eliáš, znamenitý současný franc. cestopisec, nar. 1830.

³⁾ Dafnis, ovčák, syn Merkurův a sicilské vodní vily, kterého vyučil lesní bůh Pan zpěvům a hře na flétnu, musy pak umění básnickému. On prý je tvůrcem básnictví bukolického čili pastýřského. Jméno Dafnis se druhy často dávalo pastýřům jako rekům v pastýřské poesii. Nejznamenitější práce s tím titulem jsou: Daphnis, idyllická báseň v prose od Salomona Gessnera, 1754. v Curichu; Daphnis a Chloe, řecký román připisován jakémusi Longovi, spisovateli jinak naprosto neznámému; Daphnis a Alcimadura, languedocká opera pastýřská a j. v.

A mintas, pastýřské drama Tassovo, tvořící epochu v literární historii italské, neboť před tím se nikdo neodvážil přivésti ovčáky na jeviště. Však z rukou Tassových přijat nový druh dramatické poesie s velikým nadšením, a Amintas zůstal vzorem na dlouhé časy.

Tityr, jméno Vergiliova ovčáka, v němž slavný římský básník sebe sama vylíčil ve svém štěstí, jehož nabyl laskavostí Octavia Augusta, kdy triumvirův po bitvě u Filip rozdělití svým vojákům veteránům mnoho soukromých pozemků, mezi nimi i majetnost Vergiliovu. Melibe je druhý pastýř těchto zpěvů (eklog) méně šťastný než Tityr a jako jeho protiva.

Lignon viz 4.

⁴⁾ Roman o Astrei od spisovatele Honorea d'Urfe z r. 1610., vylučující prý intriky a zákulisní poměry u dvoru krále Jindřicha IV. Je to pastýřský román, jenže jeho pastýři jsou daleko prohanější nežli onino Vergiliovi. Doba děje jest VII. stol. na břehu řeky Lignonu v krajině Forezi, již vládne vodní vila Amasis. Seladon, mladý hezký ovčák, miluje pastýřku Astreu, a ona jej. Chtějice se navzájem poškádliti, ustanoví, aby se Seladon tvářil, jakoby si namlouval jinou divčinu. A tato hříčka se stane osudnou. — Roman má 5 ohromných svazků o 1200 až 1400 stranách — tedy opravdové bludiště.

⁵⁾ Stryga, název strasidelné bytosti noční, zachovaný dosud dialekticky na Moravě zároveň se slovem maga. Znamenají ošklivé a zloповěstné bytosti ženské.

⁶⁾ Velký přestupník (Grand Bissexte) obraz malíře Mořice Sanda z pařížského salonu 1857. Grand B. je škodlivý zlý duch, objevující se pouze v přestupném roce dle víry venkovanů v okolí La Châtre. Zdržuje se na bažinách a rybnících, a zle s každým, kdo ho potká. M. Sand vymaloval ho poněkud najvně. Obraz představuje krajinu se zapadajícím sluncem v krvavých červánkách, jejichž odlesk odráží se v řece. Z vody vynořuje se obrovská postava opřena o starý kůl. Po levé straně klesají vyděšení rybáři, marně se snažící utéci.

7) Paktole, Paktolus starý název lydicke zlatonosné řeky. Nyní jmenuje se Sarabat.

8) Huňada Jan, slavný sedmihradský vojvoda z XV. stol., známý z vítěz-
ných bitev s Turky. Jedním z jeho synů byl Matyáš Korvin, zvolený po smrti
Ladislavově za krále Uherského. (Str. 28. 4. řádek shora.)

9) Kožená Punčocha a Stopovač (Bas-de-Cuir a Chingachgook) typičti
hrdinové slavných románův amerického spisovatele Fenimora Coopera.

10) Cooper (Kúpr), slavný americký spisovatel, proslulý svými indianskými
romány, nar. 1789. v Burlingtonu (New Jersey). Zemřel 1851. Země Kúprova znamená
Ameriku.

11) Hra v hůlčičky (jeu de jonchets), zvláštní franc. hra, při níž se roz-
házejí malé slonové hůlčičky po stole, a hráči vytahují jednu za druhou zvláštními
kleštičkami nesmějíce jednou o druhou zavádit.

12) Bášník „kontemplací“, totiž Francouz Viktor Hugo, nejznamenitější
bášník XIX. věku, hlava romantické básnické školy, † 1885. Některé ukázky se
sbírký básní zvané „Contemplance“ přeložil Jaroslav Vrchlický.

13) Hippokratés, lékař řecký, nar. na ostrově Kosu r. 460. př. Kr. † 380,
tvůrce nového vědeckého směru v lékařství, prostého všeho šarlatanství a založeného
na prostém bádání a hledání chorob a nemocí uvnitř těla samého a nikoli snad ve
příčinách nadpřirozených. Napsal velikou řadu děl lékařských.

Galienus Claudius (Galen), stoupenec Hippokratův, nar. v Pergamě v Malé
Asii, syn znamenitého senatora, filozofa, matematika a stavitele. Byl znamenitým
anatomem, a od něho pochází řada názvosloví vnitřnosti těla lidského, popsaného
s neobyčejnou vědeckou přesností v knize „De usu partium.“

14) Trinakrie, slovo řeck. původu znamenající „se třemi předhořimi“, „do
třech hrotů“, což bylo názvem nynějšího ostrova Sicílie.

15) Carignanové jest vznešený Turinský rod z r. 1595., velký podpůrce
umění a věd. Poslední větev jeho, Eugen Emanuel, princ de Savoie-Villefranche
nar. 1816.

16) Alfieri — (hrabě Viktor), znamenitý dramatický básník italský, narozen
1749. v Asti v Piemontsku, zemřel ve Florencii. První drama jeho byla Kleopatra
v Turině dávané, potom celá řada většinou antických titulů. Jeho díla vydána sou-
borně v Pise ve 35 svazcích.

17) Praxiteles, řecký sochař, žijící ve IV. století před Kr.

18) Paní Malibranová, Marie Felicita Garcia, nejproslulejší italská zpěvačka,
nar. 1808. v Turině, † v Manchestru 1836. Byla dcerou znamenitého zpěváka Manuela
Garcie a vystoupila ponejprve v Paříži zpívajíc kantatu Rossiniovu. Později v New
Yorku provdala se za amerického obchodníka M. Malibrana. Zpívala s vítězoslávou
po všech evropských hlav. městech hlavně italských a sama složila též některé písně,
romance a nokturna.

19) Musset, Alfred Ludvik Karel, Pařížan, slavný básník v letech 1810. až
1857. proslulý svými písněmi o lásce. S Malibranovou se sešel r. 1836. krátce před
její smrtí a uzavřel s ní velmi intimní přátelství, jež opěvoval v překrásných verších
zejména ve sbírce „Les strophes à la Malibran“. Život Mussetův oplývá výstřednostmi
a milostnými dobrodružstvími najmě též se spisovatelkou George Sandovou. Povahy
byl vratké a nestálé, a k dokonalosti prvního básníka své doby scházela mu v duši
víra a ideálnost.

20) Meloman, název řeckého původu, znamenající člověka přespřilíš přepjatě
horujícího a zaujatého pro hudbu.

21) Arkonati, vlášský hud. skladatel, nar. v Sarzaně r. 1610. † 1657.
Složil mnoho mší, motet, nešporů a písní.

²²⁾ *Stretta*, znamená v hudbě nebo ve zpěvu náhlý přechod do rychlejšího tempa, též hudební skladbu v rychlém tempu a zvláště konec čili finale operní.

²³⁾ *Stefano*, slavný hud. skladatel vláský z konce XVII. a zač. XVIII. stol. Prožil většinu svého věku v cizině, hlavně v Německu, a odtud jsou známy jeho styky s Haendlem. Složil mnoho oper.

²⁴⁾ *Romanci* sluje něžná, vrůci neb žalující píseň, nebo báseň, která bývá zpívána toliko od jedné osoby s průvodem hudby.

²⁵⁾ U městečka *Carnaku*, ležícího na jižním břehu poloostrova Bretoňského při Guiberonském zálivu mezi 5°—6° záp. délky (Paříž.) a 47°—48° sever. šířky, jsou nejkrásnější celtické pomníky ve Francii, zvané *menhiry* a *dolmeny*. Právě určení těchto kamenných náhrobků není dosud známo. Jsou až 6 m vysoky, a táhnou se v jedenácti řadách od městečka k východu v délce 1500 m.

²⁶⁾ *Ogivalní sloh* neprávem se nazývá *gothickým*. Vládl koncem XIII. až do zač. XVI. století a záležel v systematickém užívání špičatého oblouku v klenbě, v bohatosti ozdob, štíhlosti a výšce, jsa nejschopnější naplnit duši svatou básní a úctou. *Gothika flamboyantní* je třetí perioda slohu ogivalního v XV. stol. Jako vzor *Norimberský Notre Dame*.

²⁷⁾ ²⁸⁾ *Porsenna*, klusijský král v Etrurii, žil v VI. století př. Kr., vystavěl dal poblíž svého města *Klusie* nádherné bludiště ozdobené čtyřmi ohromnými pyramidami v rozích a páto uprostřed. Nejznamenitější bludiště čili labyrinty byly na ostrově *Krétě*, na ostrově *Lemnu* a v *Egyptě*. *Krétské bludiště* dal vystavět král *Minos* pro obludu *Minotaura*, půl člověka, půl býka, jenž požíval toliko lidské maso. Z okolních měst i z pevniny musili mu býti dodáváni mládenci a panny, které požíval. I *Athénští* byli stíženi ročním poplatkem sedmi mládencův a sedmi panen, jež odváděli již třetí rok. Však tentokrát se vmísil do skupiny mladý *rek Theseus*, syn *Egeův*, a pomocí *niti*, jež mu dala *Ariadna*, dcera *Minoova*, dostal se z bludiště ven zabív dříve nestvůrnou obludu. *Ariadnu* vzal s sebou, ale na ostrově *Naxu* ji opustil. Ze zoufalství sklamané lásky vrhla prý se do moře.

0

0